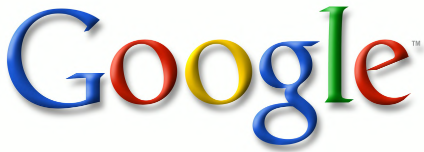

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

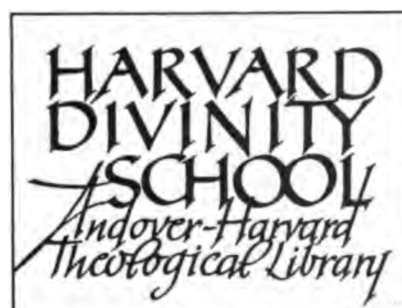
We also ask that you:

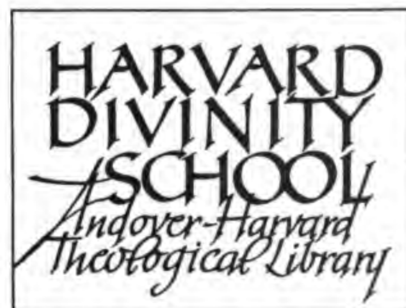
+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

HARVARD
DIVINITY
SCHOOL
Andover-Harvard
Theological Library

HARVARD
DIVINITY
SCHOOL
Andover-Harvard
Theological Library

ΚΛΕΙΣ

ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΗΤΟΙ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΗΜΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΕΚΑΤΟΝ ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑ (1857--1866)

ΥΠΟ

ΜΙΓΝΙΟΥ MIGNE

Ἐν ᾗ προσετέθησαν καὶ τὰ συγγράμματα ἑπτὰ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΒΟΝΝΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ, ΑΥΤΩΝ ΜΟΝΟΝ ΜΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΤΟΥ ΜΙΓΝΙΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙ

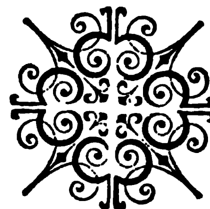

ΥΠΟ

ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ

(Πρώην μητροπολίτου Λαρίσσης, τοῦ Θεσσαλοῦ).

ΗΔΗ ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΑΞΙΩΣΕΙ ΠΟΛΛΩΝ ΣΟΦΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΟΓΙΜΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ
ΟΔΟΣ ΝΙΚΙΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ 3

1879

ANDOVER THEOL. SEMINARY
LIBRARY

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ

Μητροπολίτης πρώην Λαρίσσης.

Scholarios, Dorotheos, Abp. of Larissa, 1812-1888.
Kleis Patrologias kai Byzantinōn syggrapheōn.

ΚΛΕΙΣ

ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΗΤΟΙ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΗΜΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙᾼ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΕΚΑΤΟΝ ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑ (1857--1866)

ΥΠΟ

ΜΙΓΝΙΟΥ (MIGNE)

Ἐν ᾗ προσετέθησαν καὶ τὰ συγγράμματα ἑπτὰ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

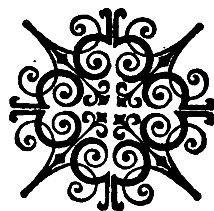
ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΒΟΝΝῌ ΕΚΔΟΣΕΩΣ, ΑΥΤΩΝ ΜΟΝΟΝ ΜΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΤΟΥ ΜΙΓΝΙΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙ

ΥΠΟ

ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ

(Πρώην μητροπολίτου Λαρίσσης, τοῦ Θεσσαλοῦ).

ΗΔΗ ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΑΞΙΩΣΕΙ ΠΟΛΛΩΝ ΣΟΦΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΟΓΙΜΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ

ΟΔΟΣ ΝΙΚΙΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ 3

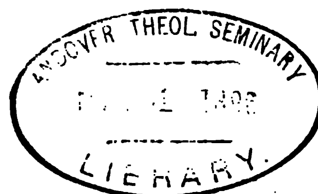
1879

BR
60
.M38
Index
S36

«Ἔτι οὖν ζητήσομεν πόθεν ῥαθυμία τοσαύτη καὶ εὐλαβείας ὑπεροψία γέγονεν, ὅταν οὕτως ὦμεν ἀπεχθῶς πρὸς τοὺς Πατέρας διακείμενοι τοὺς ἡμετέρους; Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν, ὃ καταλῦσαι καὶ διαφθεῖραι Ἐκκλησίαν δύναιτ' ἄν, ἀλλ' ἢ ὅταν μαθηταὶ τοῖς διδασκάλοις, τοῖς πατράσιν οἱ παῖδες καὶ τοῖς ἄρχουσιν οἱ ἀρχόμενοι μὴ μετὰ πολλῆς ὦσι συνδεδεμένοι τῆς ἀκριβείας.» (Ἰωάν. Χρυσ. τόμ. Πατρ. 51 σελ. 203)

«Οὐ πάνυ δὲ ῥάδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν.»

(Ξενοφ. Ἀπομνημ. Β'. η'. 5.)

48,045

ΤΗΙ

ΜΙΑΙ ΑΓΙΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗΙ ΚΑΙ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΙ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΤΑ ΣΑ ΕΚ ΤΩΝ ΣΩΝ

ΣΟΙ ΠΡΟΣΗΝΕΓΚΕ ΚΑΙ ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Ο ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΕΝ ΥΠΗΡΕΤΑΙΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Τυτθὸν Θεσσαλίης πτολίεθρον, ἀτὰρ μέγαν ἄνδρα
  Δῶκεν, Βενδίστη, Δωρόθεον Σχολάριον,
Ἱράρχην Λαρίσης, ὃς ἑῇ αἴῃ γ' ἐφύτευσε,
  Δόξαν, πολλ' ἔρξας ἔργα ἀγαστὰ μάλα.
Μούσας γὰρ περὶ κῆρι φιλήσας δείματο αὐταῖς
  Πέντε δόμους· Τρικάλοις μὲν δύο Θεσσαλίης·
Βώλῳ δὲ τρίτατον· Βενδίστῃ δ' αὖ τε τέταρτον·
  Σωζοπόλει πέμπτον· τῶν δε τέταρσι πόρεν
Χρήματα τηρεῖσθαι ἐς ἀεὶ, δώσει τε ἅπαντα
  Τονδ' αἰῶνα λιπὼν, ὅσσα γὲ λείπεται οἱ.
Ἠϊθέους ἀπόρους δ' αἰὲν μεγάθυμος ἀρήγει.
  Τοῖος ἔρως Μουσῶν καμ μιν ἕλεν καὶ ἔχει!
Ὀθφαλμοὺς δὲ φύτευσεν ἑοῦ νοὸς, ἠύτε ῥίζας,
  Βίβλοις ἐν Πατέρων, καρπὸν ἔδειξέ τε νῦν
Ἡδέα, τήνδε Βίβλον, Πατέρων τε καλέσσατο Κλεῖδα.
  Τίς δ' ἄρ' οἱ ἱραρχῶν ἄλλος ἐρίσσειεν ἂν,
Τοὶ νῦν ναίουσι χθόν' ἄπειρον ἰδ' ἄρτον ἔδουσι;
  Οὔτις φημ' ἄλλος, τῶν ἐγὼ οἶδα μαθών.

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ἰδμοσύνης θείης Πατέρων, ὅστις κ' ἐθελήσῃ
  Θησαυροὺς ἰδέειν, χερσὶ μ' ἑῆς λαβέτω·
Κλεὶς γὰρ ἐοῦσα, πύλας ταμείων οἴξω, ὅθι κεῖνται
  Πολλοὶ, ἀπειρίσιοι, τίμιοι, ἠδὲ θεῖοι.

ΕΤΕΡΟΝ

Κλεὶς Πατέρων τελέθω· ἱεράρχης Δωρόθεός με
  Τεῦξεν, ὃς ὢν σοφίης βένθεα παντ᾽ ἐδάη.
Οἴγειν δ᾽ ἔργον μοι σοφίης αὐτῶν τὰ ταμεῖα,
  Δεικνῦναι πλοῦτον θ᾽, ὅσσον ἀπειρίσιος.

Ταῦτα εὐγνωμοσύνης ἕνεκα ὁ Νικόλαος Σπυρίδωνος
ἐκ Δαρδανελλίων φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Βίβλος, τέκνον ἐμὸν, σεῖο ᾽γὼ πέρι πολλ᾽ ἐμόγησα.
  Καὶ γὰρ ἔτεσσί γε μὴν δυσσὶ Θεοῦ μεγάλου
Ἥμενος ἤματα πανθ᾽ ὥρας κλέπτων τέ τοι ὕπνου
  Σὲ γράφον, ὕστερον αὖ χρήμασ᾽ ἐμοῖς τυπόων,
Πολλά γέ τοι δαπάνησα, ἁμαρτιάων δὲ καθαίρων,
  Τάς γε τυπογραφικοὶ ἄνδρες ἔερδον, ὅ γε
Δεινὸς ἔην γε πόνος, μέγα μόχθησ᾽ ἦρά γέ τίς σε
  Τοῦ γέ περ οὕνεκα ᾽γὼ τεῦξά σε, ἠδὲ κάμον,
Γηθήσει σὲ ἰδὼν, ἢ οὐδὲ λαβεῖν ἐθελήσει,
  Οὐδὲ μεταλλήσει, τίς ῥά σε τεῦξεν ἀνὴρ

ΚΛΕΙΣ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Α.

Ὅτι ἀπαραίτητον παντὶ Χριστιανῷ ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν.

Θεὸς ἡμῖν ἔστω παντὸς ἔργου καὶ λόγου προοίμιον· ἀρχὴ γὰρ αὕτη πασῶν ἀσφαλεστάτη· καὶ οἱ ταύτης ἐχόμενοι πρὸς λιμένα καταντῶσιν ἀναπαύσεως. Ἐκ Θεοῦ οὖν καὶ ἡμεῖς καὶ περὶ τῶν θείων πραγμάτων ἀρξώμεθα, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν λόγον καταπαύσωμεν.

Θεῖον ἀληθῶς καὶ ἱερὸν χρῆμα ὁ λόγος Θεοῦ, κτῆμα ἐξαίρετον, οὐκ ἄλλοθεν προσγινόμενον, κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης, ἀλλὰ συγκεχραμένον τῇ φύσει, ἀνθρώπῳ δῶρον τιμιώτατον παρὰ τοῦ δημιουργήσαντος εἰς αὐτὸν ἐλθόν. Διὸ καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγενῆσθαι λέγεται. Τούτῳ γοῦν ἔχει καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τὴν διαφοράν, καὶ τῷ θεοειδεῖ πλεονεκτήματι ἰδιαζόντως χαρακτηρίζεται, σφόδρα τοῖς ἄλλοις πολλὴν ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸς τὰ βοσκήματα. (α)

Ὁμολογούμενον δέ ἐστιν, ὅτι παντὶ τῷ εἰς Χριστὸν πιστεύοντι αἱ θεῖαι Γραφαὶ λόγοι εἰσὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος χορηγηθέντες. Ὅθεν ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν τῶν ἀπαραιτήτων ἐστὶ καθηκόντων τοῦ Χριστιανοῦ, ἐξ ὧν μεγίστη ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ καρποφορία τοῖς βουλομένοις ὑγιαίνειν ἐν τῇ πίστει, καὶ μὴ προσέχειν ἐντολαῖς ἀνθρώπων τὴν ἀλήθειαν ἀποστρεφομένων. (β) Διὰ τῆς εὐσεβοῦς ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν ἀλανθάστως ἕκαστος ἐπιτυγχάνει παντὸς ἀγαθοῦ, οὗ εὔχεται καὶ ποθεῖ· ἀναλάμπει γὰρ δι' αὐτῶν ἐν πᾶσιν ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, «Δι' ἧς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος ἐπεφάνη πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων» (γ).

«Τέκνον Τίτε, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ· ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις» (δ). Καὶ πάλιν, «Πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ» (ε).

(α) Γρ. Νύσ. Τομ. ΜϚʹ. 308. (β) Τίτ. αʹ. 14. (γ) Τίτ. βʹ. 11—15. (δ) Τίτ. γʹ. 8. (ε) Βʹ. Τιμ. γʹ. 16.

«Ὅρα, λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, πόσον κέρδος ἐστὶ τοῦ ἐρευνᾷν τὰς θείας Γραφὰς, καθὼς πολλάκις ἠκούσατε. Τί δέ ἐστιν, ὃ λέγομεν; Ὅτι οὐδὲν ἔλιπεν, οὐδὲ παρεσιώπησε τῶν συμφερόντων ἡμῖν ἡ θεία Γραφὴ, ἀλλὰ πανταχοῦ κράζει, διά τε προφητῶν καὶ ἀποστόλων, προαναφωνοῦσα καὶ προασφαλιζομένη ἕκαστον, ὡς μήτηρ φιλότεκνος τὰ ἴδια τέκνα φιλοῦσα, προσμαρτυρεῖται· καὶ ὑπομιμνήσκει περὶ τῶν παρῳχηκότων, καὶ περὶ τῶν ἐνεστώτων, καὶ περὶ τῶν μελλόντων, μηδὲν παριδοῦσα τῶν ἡμῖν συμφερόντων· καὶ τοῦτο οὐκ ἐν κρυπτῷ λαλοῦσα, οὐδὲ μικροφωνοῦσα, ἀλλὰ πανταχοῦ πόνῳ καὶ δυνάμει κράζουσα διά τε νόμου, καὶ προφητῶν, καὶ ἀποστόλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου». (α)

Διὰ ταῦτα οὖν ἡ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη τῶν θείων Γραφῶν τῶν ἀπαραιτήτων ἐστὶ καθηκόντων τοῦ Χριστιανοῦ· ἰδίᾳ δὲ τοῦ Ἕλληνος, ὡς κληρονομία κατ᾽ ἐξοχὴν προγονική. Καὶ ὅπως τις μὴ καλῆται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς ᾖ Χριστιανὸς, ὀφείλει μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἀφθόνως χορηγουμένων σωτηρίων φαρμάκων, ἀλλ᾽ ἐνδιατρίβειν περὶ αὐτὴν συνεχῶς καὶ μετὰ σπουδῆς μεγάλης. Καλὸν δὲ καὶ πάνυ ὠφέλιμον τὸ ἐνασχολεῖσθαι καὶ λόγοις πνευματικοῖς, καὶ διανοίᾳ καὶ γλώττῃ τούτοις ἐντρυφᾷν, καὶ τῷ νόμῳ Κυρίου διὰ παντὸς ἐμμελετᾷν. Ἐκ τριῶν δὲ καλῶν κἀγαθῶν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων, ὅλως κερδανοῦμεν, εἰ μὴ καὶ τὰ τρία, πάντως γε τὸ ἕν· ἢ ἐκ Θεοῦ λαμβάνομεν τῶν πόνων ἔπαθλον, τὴν τῶν κεκρυμμένων δηλονότι ἀποκάλυψιν· ἢ τοῦτο τὸ λυσιτελὲς, ὅπως κεντριζώμεθα πρὸς ἀρετὴν θείοις προστάγμασιν, ἢ κατὰ τρίτον λόγον ἀπαγόμεθα τῶν γηΐνων τῇ περὶ τὰ πνευματικὰ μερίμνῃ καὶ σχολῇ.

Αἱ ἅγιαι Γραφαί εἰσι τροφὴ τῆς ψυχῆς, καὶ ὥσπερ ὁ τῆς σωματικῆς ἀμελῶν τροφῆς χαυνοῖ καὶ παραλύει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ὁ τῆς τῶν ἁγίων Γραφῶν μελέτης ὀλιγωρῶν ἐξασθενεῖ τὴν ψυχὴν, παραλύει τε τὰς δυνάμεις αὐτῆς, νεκροῖ δὲ τὴν γνῶσιν, καὶ καταστρέφει τὴν πίστιν· ταύτης δὲ καταστρεφομένης, τὸ τοῦ Χριστιανοῦ ὄνομα κενὸν καὶ ἐπίπλαστον γίγνεται, μηδεμίαν ἔχον ἔννοιαν ἢ πραγματικότητα· «Πῶς πιστεύσουσιν, ἐὰν μὴ ἀκούσωσι;» Καὶ πάλιν, «Ὥστε ἡ πίστις δι᾽ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.» (β) Ἐὰν τοίνυν ἡ ἀκοὴ μὴ προϋπάρξῃ, ἐὰν ἡ γνῶσις μὴ προηγηθῇ, πῶς ἀκολουθήσῃ ἡ πίστις; «Ἀμελήσω Γραφῶν, λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πόθεν οὖν ἡ γνῶσις; Καταλείψω

(α) Χρυσ. Τόμ. ΝΘ'. 534. (β) Ῥωμ. Ι'. 14—17.

γνῶσιν; πόθεν ἡ πίστις; Ὁ τοίνυν τὸ ῥῆμα κωλύων, τὴν ἀκοὴν ἐμφράττει, τὴν πίστιν ἐκβάλλει. Καὶ νόμους μὲν Ῥωμαίων ἀγνοεῖν ἀκίνδυνον οὐδενί· τὰ δὲ μέγιστα θεσπίσματα τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν οἱ κωλύοντες μελετᾷν καὶ μανθάνειν ποίαν ἐπιβουλὴν οὐκ ἐργάζονται; Τροφὴ ψυχῆς ἡ Γραφή. Παῦσαι οὖν λιμοκτονῶν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἄνθρωπε, καὶ λιμὸν ἄγριον ἐπισπασάμενος οὐκ ἄρτου καὶ ὕδατος, ἀλλὰ τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου.» (α) Καὶ τοῦ μὲν σώματος σὺν πολλῇ τινι σπουδῇ καὶ συντόνῳ προθυμίᾳ φροντίζομεν καὶ ἐπιμελούμεθα, σκοποῦντες μὴ τῶν ὀχληρῶν τι ἐγγένηται αὐτῷ, μὴ κακῶς περιβληθῇ, μὴ ἡδείας στερηθῇ τροφῆς, μή τις νόσος βλάψῃ αὐτό· καὶ μόχθους δ' ἀτρύτους, καὶ δαπάνας μυρίας καταβάλλομεν διὰ τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ καταῤῥέον περίβλημα· τῆς δὲ τροφῆς τῆς ἀθανάτου, τῆς αἰωνίου ψυχῆς οὐδὲ κἂν λόγον ἀξιοῦμεν ποιεῖσθαι, εἰ καὶ αὕτη οὔτε δαπανᾷν ζητεῖ, οὔτε πόνους ἀπαιτεῖ, οὐδὲ δυσχερείας προβάλλει. Ἀδικαιολόγητος οὖν καὶ ἀσύγγνωστος ἡ τῆς μελέτης τῶν θείων Γραφῶν ἀμέλεια.

Μόνη τοίνυν ἡ μελέτη τῶν θείων Γραφῶν χειραγωγουμένη ὑπὸ τῶν ἱερῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τρέφει τὴν ψυχὴν, ἐνισχύει αὐτὴν, φωτίζει τὸν νοῦν, ἀναπτεροῖ τὴν διάνοιαν, ἀναφέρουσα αὐτὴν μέχρι τῶν βαθμίδων τοῦ Αἰωνίου, καὶ εὑρίσκει, ὃν ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται, καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ἐκήρυξαν. «Ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ἡ τῶν ἀδήλων φανέρωσις, ἡ τῶν ἐλπίδων βεβαίωσις, ἡ τῶν ὑποσχέσεων ἔκβασις, ἡ τοῦ Σωτῆρος εὕρεσις.» Ὁ μὴ ἐρευνῶν τὰς Γραφὰς οὐχ εὑρίσκει ζωὴν αἰώνιον, καταλείπει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕρμαιον τῶν λογισμῶν, καταδακνωμένην καὶ συρομένην ὑπὸ τούτων, ὥσπερ ὑπὸ κυνῶν, ἔνθεν κἀκεῖθεν· διέρχεται τὸν τρομερὸν κλύδωνα τοῦ βίου, ἄνευ πηδαλίου· περιπατεῖ ἐν τῷ σκότει, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει.

Ἐκ τούτων ἁπάντων κατάδηλον γίνεται πόσον ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμός ἐστιν ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσις· διότι αὗται μόναι εἰσὶν ὁδηγὸς τοῦ βίου ἀλάνθαστος καὶ ψυχῆς ἰατρεῖον· καὶ τοῖς ἑστῶσι καὶ τοῖς πεσοῦσι καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ὠφέλιμοί εἰσιν ἑκάστῳ χρησμῳδοῦσαι. Ὅθεν λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «Καὶ γὰρ εἰδὼς ὁ φιλάνθρωπος ἡμῶν Δεσπότης τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν τῆς προαιρέσεως, καὶ τὸ εὐόλισθον, μεγάλα φάρμακα ἡμῖν κατέλιπε τὴν ἐκ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσιν, ἵνα ταῦτα ἐπιθέντες ἑαυτοῖς συνεχῶς, καὶ τοὺς βίους ἀναλογιζόμενοι τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, εἰς ζῆλον ἐναγώμεθα, καὶ μὴ ἀμελῶμεν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ φεύγωμεν κακίαν, καὶ πάντα ποιῶμεν, ὥστε μὴ ἀναξίους ἑαυτοὺς καταστῆσαι τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν». (β)

Πλοῦτον ἀνεξάντλητον πνευματικῆς ὠφελείας καὶ βάθος νοημάτων ἄφατον ἀρυόμεθα ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν· «Καὶ γὰρ θησαυρῷ τινι προσέοικεν ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσις· καθάπερ γὰρ ἐκεῖθέν τις κἂν μικρὸν ψῆγμα λαβεῖν δυνηθείη, πολὺν ἑαυτῷ τὸν πλοῦτον ἐργάζεται· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς θείας Γραφῆς, καὶ ἐν βραχείᾳ λέξει πολλήν ἔστιν εὑρεῖν τῶν νοημάτων τὴν δύναμιν, καὶ ἄφατον τὸν πλοῦτον. Καὶ οὐ θησαυρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ πηγὴν μιμεῖται τὰ θεῖα λόγια, δαψιλῆ τὰ νάματα ἀναβλύζουσαν, καὶ πολλὴν ἔχουσαν τὴν ἐπιῤῥοήν. Πολλὴ γάρ ἐστι τοῦ θησαυροῦ ἡ περιουσία καὶ τῶν ναμάτων τῆς πηγῆς ταύτης ἡ δαψίλεια (γ). Θησαυρός ἐστι πολὺς ἐναποκείμενος ταῖς Γραφαῖς, καὶ ἐν τῷ βάθει κρυπτόμενος· διὰ τοῦτο ἐρεύνης χρεία, ἵνα τὴν δύναμιν τὴν ἐν τῷ βάθει κρυπτομένην καταμαθόντες πολλὴν ἐκεῖθεν τὴν ὠφέλειαν εὑρεῖν δυνηθῶμεν (δ). Γραφῶν θείων πέπλος ἐστὶ χρυσός· ὁ στήμων χρυσός· ἡ κρόκη χρυσός (ε).

(α) Ἀθαν. Τόμ. ΚΗ'. 1344. (β) Χρυσ. Τόμ. ΝΓ'. 104. (γ) ΝΓ'. 31. (δ) ΝΔ'. 414. (ε) ΝϚ'. 136.

B.

Διά τί ἀσαφεῖς αἱ θεῖαι Γραφαὶ καὶ οὐ τοῖς πᾶσι καταληπταί.

Ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ περιεχούσῃ ἐπιστήμην θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τῶν τούτων αἰτιῶν, εἰσὶ θησαυροί, ὁποίους δεῖ εἶναι τοὺς τῆς σοφίας θησαυροὺς καὶ τῆς γνώσεως· καί εἰσιν οὗτοι ἀπόκρυφοι· καὶ εἴ τίς ἐστιν ἀξιωθεὶς εἰδέναι τὰ ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, εἰδείη ἂν τὴν ἐν μυστηρίῳ σοφίαν τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν τῶν δικαίων (α).

«Εἰ δὲ τὰ λόγια Κυρίου λόγια ἁγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως (β), καὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐξητασμένως τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑποβέβληκεν αὐτὰ διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Λόγου, μήποτε καὶ ἡμᾶς διαφεύγῃ ἡ ἀναλογία, καθ' ἣν ἐπὶ πᾶσαν ἔφθασε Γραφὴν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ θεόπνευστον μέχρι τοῦ τυχόντος γράμματος· καὶ τάχα διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἔφη· «Ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται» (γ). «Χρὴ μέντοι γε τὸν ἅπαξ παραδεξάμενον τοῦ κτίσαντος τὸν κόσμον εἶναι ταύτας τὰς Γραφάς, πεπεῖσθαι ὅτι, ὅσα περὶ τῆς κτίσεως ἀπαντᾷ τοῖς ζητοῦσι τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, ταῦτα καὶ περὶ τῶν Γραφῶν· ἔστι δέ γε καὶ ἐν τῇ κτίσει τινὰ ἀνθρωπίνῃ φύσει δυσεύρετα ἢ καὶ ἀνεύρετα· καὶ οὐ διὰ τοῦτο κατηγορητέον τοῦ ποιητοῦ τῶν ὅλων . . . εἰ γὰρ κἀκεῖ οὐδὲν ἧττον τὰ ἀπόῤῥητα μένει, ἀποστάντων τῆς θεότητος· πόσῳ ὁσιώτερον ἦν, μένοντας ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς περὶ Θεοῦ, ὑπὸ τῶν κτισμάτων τοῦ γενεσιουργοῦ θεωρουμένου, μηδὲν ἄθεον καὶ ἀνόσιον περὶ τοῦ τηλικούτου ἀποφαίνεσθαι Θεοῦ;» (δ).

Ἐγὼ δὲ εἴποιμι ἄν, ὅτι, ὥσπερ αἱ κρίσεις τοῦ Θεοῦ μεγάλαι καὶ δυσδιήγητοί εἰσι, δοκοῦσαι αἰτίαι τυγχάνειν τοῦ τὰς ἀπαιδεύτους πλανᾶσθαι ψυχάς, οὕτω καὶ αἱ Γραφαὶ αὐτοῦ μεγάλαι μὲν καὶ πεπληρωμέναι νοημάτων εἰσὶν ἀποῤῥήτων καὶ μυστικῶν καὶ δυσθεωρήτων· σφόδρα δὲ καὶ δυσδιήγητοί εἰσι, καὶ αἰτίαι δοκοῦσι τοῦ τὰς ἀπαιδεύτους πλανᾶσθαι τῶν ἑτεροδόξων ψυχάς, ἀπερισκέπτως καὶ μετὰ προπετείας κατηγορούντων τοῦ Θεοῦ ἐξ ὧν οὐ νοοῦσι Γραφῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκπιπτόντων ἐπὶ ἀναπλασμὸν ἄλλου Θεοῦ (ε).

Ἀλλὰ κεκλεῖσθαι καὶ ἐσφραγίσθαι τὰς Θείας Γραφὰς οἱ θεῖοί φασι λόγοι, τῇ κλειδὶ τοῦ Δαυῒδ, τάχα δὲ καὶ σφραγῖδι, περὶ ἧς εἴρηται τό· «Ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγίασμα Κυρίῳ» (ϛ)· τουτέστι τῇ δυνάμει τοῦ δεδοκότος αὐτὰς Θεοῦ, τῇ ὑπὸ τῆς σφραγῖδος δηλουμένῃ. Περὶ μὲν οὖν τοῦ κεκλεῖσθαι καὶ ἐσφραγίσθαι ὁ Ἰωάννης ἀναδιδάσκει ἐν τῇ Ἀποκαλύψει λέγων· «Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυΐδ· ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει· κτλ.» (ζ) Περὶ δὲ τοῦ ἐσφραγίσθαι καὶ ὁ Ἡσαΐας οὕτω· «Καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ῥήματα ταῦτα πάντα καὶ οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ ἐσφραγισμένου κτλ. Καὶ δώσω τὴν κλεῖδα οἴκου Δαυΐδ. κτλ.» (η)

Ταῦτα γὰρ οὐ μόνον περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἡσαΐου νομιστέον λέ-

---

(α) Κολοσ. βʹ. 3. Κοριν. ιβʹ. 4. Αʹ. Κορ. βʹ. 7. Ὠριγ. τομ. ΙΓʹ. 1476. (β) Ψαλ. ΙΑʹ. 7.

(γ) Ματθ. Εʹ. 18. Ὠριγ. τομ. ΙΒʹ. 1080. (δ) Ὠριγ. τομ. ΙΒʹ. 1081. (ε) Ὠριγ. τομ. ΙΒʹ. 1453. (ϛ) Ἐξοδ. ΚΗʹ. 36. (ζ) Ἀποκ. Γʹ. 7. Εʹ. 1 κ. ἑ. (η) Ἡσ. ΚΘʹ. 11. ΚΒʹ. 22. Ὠριγ. τομ. ΙΒʹ. 1076.

γεσθαι, ἀλλὰ περὶ πάσης θείας Γραφῆς ὁμολογουμένως καὶ παρὰ τοῖς μετρίως ἐπαΐειν λόγων θείων δυναμένοις, πεπληρωμένης αἰνιγμάτων καὶ παραβολῶν, σκοτεινῶν τε λόγων, καὶ ἄλλων ποικίλων εἰδῶν ἀσαφείας· ὅπερ διδάξαι βουλόμενος καὶ ὁ Σωτήρ φησιν, ὡς τῆς κλειδὸς οὔσης παρὰ τοῖς γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις οὐκ ἀγωνιζομένοις τὴν ὁδὸν εὑρεῖν τοῦ ἀνοῖξαι, τό· «Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς· ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, αὐτοί τε οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους οὐκ ἀφίετε εἰσελθεῖν.» (α)

Ἔοικε γὰρ ἡ ὅλη θεόπνευστος Γραφὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἀσάφειαν, πολλοῖς οἴκοις ἐν οἰκίᾳ μιᾷ κεκλεισμένοις, ἑκάστῳ δὲ οἴκῳ παρακεῖσθαι κλεῖν οὐ τὴν κατάλληλον αὐτῷ· καὶ οὕτω διεσκεδάσθαι τὰς κλεῖς περὶ τοὺς οἴκους, οὐχ ἁρμοζούσας καθ' ἑκάστην ἐκείνοις, οἷς παράκεινται· ἔργον δὲ εἶναι μέγιστον εὑρίσκειν τε τὰς κλεῖς καὶ ἐφαρμόζειν αὐτὰς τοῖς οἴκοις, οὓς ἀνοῖξαι δύνανται· νοεῖσθαι τοίνυν καὶ τὰς Γραφὰς οὔσας ἀσαφεῖς, οὐκ ἄλλοθεν τὰς ἀφορμὰς τοῦ νοεῖσθαι λαμβανούσας ἢ παρ' ἀλλήλων ἐχουσῶν ἐν αὐταῖς διεσπαρμένον τὸ ἐξηγητικόν. Ἡγοῦμαι γοῦν καὶ τὸν Ἀπόστολον τὴν τοιάνδε ἔφοδον τοῦ συνιέναι τοὺς θείους λόγους ὑποβάλλοντα λέγειν· «Ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. (β) Θεὸς γάρ φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, τὴν ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀσάφειαν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ νοῦ, διεγείρων αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, ἐπιτήδευσαν, ἵνα τούτοις ἐνασχολῆται καὶ τῶν χειρόνων ἀφέλκηται. (γ)

Ὁμολογοῦσι δὲ οἱ ἅγιοι ἄνδρες τὸν λόγον αὐτῶν, καὶ τὸ κήρυγμα, οὐκ ἐν πειθοῖ σοφίας εἶναι ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. (δ) Ἅτε δὲ οὐκ ἀσυναίσθητοι οἱ ἀπόστολοι τυγχάνοντες τῶν ἐν οἷς προσκόπτουσι, καὶ περὶ ἃ οὐκ ἠσχόληνται, φασὶν ἰδιῶται εἶναι τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. Πνεῦμα θεῖον ὑπερορᾷ μικρολογίαν συγγραφικήν· οὐδὲν μέλει τῷ Θεῷ θεοφορήτου λέξεως (ε). Ἐφ' ᾧ ἔχομεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν (ϛ). Θησαυρὸν μὲν τὸν τῆς γνώσεως καὶ σοφίας τῆς ἀποκρύφου· ἐν ὀστρακίνοις δὲ σκεύεσι, τῇ εὐτελεῖ καὶ εὐκαταφρονήτῳ παρ' Ἕλλησι λέξει τῶν Γραφῶν ἀληθῶς ὑπερβολὴν δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἐμφαινομένη· ὅτι ἴσχυσε τὰ τῆς ἀληθείας μυστήρια, καὶ ἡ δύναμις τῶν λεγομένων οὐκ ἐμποδιζομένη ὑπὸ τῆς εὐτελοῦς φράσεως, φθάσαι ἕως περάτων γῆς, καὶ ὑπαγαγεῖν τῷ Χριστοῦ λόγῳ οὐ μόνον τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὰ σοφὰ αὐτοῦ. Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, κτλ. (ζ).

Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν (η). Διὰ πολλὰς τοίνυν αἰτίας ἐπικρύπτονται τὸν νοῦν αἱ Γραφαί· πρῶτον μέν, ἵνα ζητητικοὶ ὑπάρχωμεν, καὶ προσαγρυπνῶμεν ἀεὶ τῇ τῶν σωτηρίων λόγων εὑρέσει· ἔπειτα μηδὲ τοῖς ἅπασι προσῆκον ἦν νοεῖν, ὡς μὴ βλαβεῖεν ἑτέρως ἐκδεξάμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος σωτηρίως εἰρημένα. Σφόδρα ὀλίγων τυγχάνει τῶν πάντα τὸν ἑαυτῶν βίον ἀνατεθει-

---

(α) Λουκ. ΙΑ'. 52. Ὠριγ. τομ. ΙΒ'. 1077. (β) Α'. Κορ. β'. 13. Ὠριγ. τόμ. ΙΒ'. 1080.
(γ) Βασ. τόμ. Α'. 128. (δ) Α'. Κορ. β'. 4. Ὠριγ. ΙΔ'. τομ. 184. 185. (ε) Συνεσ. τομ. ΞΣΤ'. 1561. (ϛ) Β'. Κορ. δ'. 4. Ὠριγ. ΙΔ'. 185. (ζ) Α'. Κορ. α'. 26. (η) α'. Κορ. Β'. 6.

κότων τῇ περὶ τὰς θείας Γραφὰς ἐξετάσει, τὸ δύνασθαι λογικώτερον παρακολουθεῖν τοῖς περιεχομένοις δογμασι, καὶ τῇ βαθυτέρᾳ τῶν Γραφῶν διανοίᾳ (α). Διὸ δὴ τοῖς ἐκλεκτοῖς τῶν ἀνθρώπων, τοῖς τε ἐκ πίστεως εἰς γνῶσιν ἐγκρίτοις τὰ ἅγια τῶν προφητῶν μυστήρια, ταῖς παραβολαῖς ἐγκαλύπτεται (β). «Σιωπῆς δὲ εἶδος ἡ ἀσάφεια, ᾗ κέχρηται ἡ Γραφὴ, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές» (γ).

«Μετρεῖν εἴωθε τοῖς παιδευομένοις ἡ θεία Γραφὴ τὰ μαθήματα· καὶ τοῖς μὲν τελείοις προσφέρει τὰ τέλεια, τοῖς ἀτελέσι δὲ τὰ στοιχειώδη, καὶ τῇ σφῶν δυνάμει συμβαίνοντα (δ).

Γ.

Περὶ τῆς ἀληθείας τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐκκλινάντων ἀπ' αὐτῆς αἱρετικῶν καὶ περὶ τῶν ἀπίστων τὰς αἱρέσεις προφασιζομένων.

Νύμφη πάναγνος τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἡ Ἐκκλησία. Μόνη καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ, τῶν ἄλλων μὲν, ἐνίων μὲν προσθήκαις, τινῶν δὲ ἀφαιρέσεσι, παντοίαις δὲ ἄλλων μεταβολαῖς τε καὶ ἀλλοιώσεσι τὸ θεοπαράδοτον κατακιβδηλευσάντων σέβας, ἐκκλασθέντων καὶ ἀποσχισθέντων, καὶ παρασυναγωγὰς συγκροτησάντων ἰδίας, αἷς καὶ τὸ πάνσεπτον αὐτῆς περιτίθενται ὄνομα κακῶς τε καὶ προπετῶς, ἤτοι ἐθελοκακίᾳ, ἢ τῆς σημασίας ἀγνοίᾳ. Αὐτὴ καὶ μόνη ἐπὶ τὴν πέτραν τὸν Χριστὸν θεμελιωθεῖσα, ἐν τῇ ἀποστολικῇ μένει εὐσεβείᾳ· ἃ παρ' αὐτῶν παρέλαβε τῶν θεσπεσίων ἀποστόλων, ἀπαραχάρακτα καὶ μέχρι κεραίας διαφυλάττουσα ἀνέπαφα. Μόνη καὶ δογματοφύλαξ ἀληθὴς καὶ ἀκριβεστάτη τυγχάνουσα νομοκράτωρ, μηδενὸς κατ' αὐτῆς, μηδὲ ᾅδου πυλῶν κατὰ τὴν δεσποτικὴν κατισχυουσῶν ἐπαγγελίαν. Ἔνθεν τοι αὐτή ἐστιν ἡ Μία, ἡ περιστερὰ ἡ τελεία, ὅλη καλὴ, καὶ μῶμον οὐκ ἔχουσα, ὡς κρῖνον ἐν μέσῳ τῶν νῦν ἀκανθῶν, ποτὲ δὲ καὶ ἀδελφῶν καὶ θυγατέρων.

Αὕτη ἐστὶν ἡ μόνη κραταιὰ καὶ ἀσάλευτος εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Οὐ γὰρ αἱ ἀποστολικαὶ μόνον ἐθεμελίωσαν αὐτὴν χεῖρες, ἀλλὰ καὶ τοῦ Δεσπότου τῶν ἀποστόλων ἡ ἀπόφασις ἐτείχισεν αὐτὴν καινῷ καὶ παραδόξῳ τειχισμοῦ τρόπῳ· οὐ γὰρ ξύλα καὶ λίθους συνθεὶς, οὕτως ᾠκοδόμησε τὸν περίβολον, οὐδὲ τάφρον ἔξωθεν περιελάσας, καὶ σκόλοπας καταπήξας, καὶ πύργους ἀναστήσας, οὕτως αὐτὴν ἠσφαλίσατο· ἀλλ' ἐφθέγξατο δύο ῥήματα ψιλὰ μόνον, καὶ ταῦτα ἤρκεσεν ἀντὶ τείχους αὐτῇ, καὶ πύργου, καὶ τάφρου, καὶ ἀσφαλείας ἁπάσης. Καὶ τίνα ἐστὶ τὰ ῥήματα, ἃ τοσαύτην ἔχει τὴν ἰσχύν; «Ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς.» Τοῦτό ἐστι τὸ τεῖχος, τοῦτο ὁ περίβολος, τοῦτο ἡ ἀσφάλεια, τοῦτο λιμὴν καὶ καταφυγή. Σκόπει δὲ κἀντεῦθεν τὸ ἀῤῥαγὲς αὐτῆς. Μὴ γὰρ ἴδῃς, ὅτι ῥῆμα ἦν, ἀλλ' ὅτι ῥῆμα Θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸν οὐρανὸν ῥήματι ἐστερέωσεν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν ῥήματι ἐθεμελίωσε, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἀφόρητον ταῖς βίαις, ἐκείνην τὴν τοσαῦτα ἔχουσαν κύμα-

(α) Θεοφ. Ἀλεξ. τομ. ΞΕ'. 68. (β) Κλήμ. Ἀλ. τομ. Θ'. 349. (γ) Βασιλ. τομ. ΛΒ'. 189.
(δ) Θεοδωρ. Π'. 76. 77.

τα, ἀσθενεῖ τειχίφτῇ ψάμμῳ πανταχόθεν ἐτείχισε διὰ ῥήματος. Ὁ τοίνυν διὰ ῥήματος τὸν οὐρανὸν στερεώσας, τὴν γῆν θεμελιώσας, τὴν θάλασσαν περιφράξας, τί θαυμάζεις, εἰ τὴν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης τιμιωτέραν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦ ῥήματος τούτου πάλιν ἐτείχισεν; (α)

Ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὅμως προφητικῶς εἴρηται ὅτι ἐπισπαρήσονται αἱ αἱρέσεις τῇ ἀληθείᾳ, καθάπερ τῷ σίτῳ ἀνὰ μέσον τὰ ζιζάνια· καὶ ἀδύνατον μὴ γενέσθαι τὸ προειρημένον ἔσεσθαι. Ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια. Καί, ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. Ὡς ἐκ τούτου οὖν δυνατὸν ἡμῖν ἐπιγνῶναι, ὅτι τὰ μετὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ἐπινενοημένα φρονήματα περιττή τίς ἐστι καὶ δαιμονιώδης ἐπισπορά. Τῶν μὲν γὰρ ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν μηδὲν ὑπολειψάντων τῆς ἀληθείας, τινὲς ἑτερόφρονες, ζιζανίων δίκην ἀνακύψαντες ἐπέκεινα τοῦ σίτου, πειρῶνται ὑπερεκτείνεσθαι μυστικώτερα τῶν Ἀποστόλων, ὡς οἴονται, διδάσκειν ἐπιχειρήσαντες. Ταῦτα δὲ πάσχουσιν, ὡς οἶμαι, διὰ τὸ παρατρέχειν αὐτοὺς τὰ συστατικὰ κεφάλαια τῆς Γραφῆς καί τινας περικοπὰς πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν ἐκζητεῖν ἑκουσίως. (β) Μή τι οὖν, εἰ καὶ παραβαίη τις συνθήκας, καὶ τὴν ὁμολογίαν παρέλθοι τὴν πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὸν ψευσάμενον τὴν ὁμολογίαν ἀφεξόμεθα τῆς ἀληθείας καὶ ἡμεῖς; Ἀλλ' ὡς ἀψευδεῖν χρὴ τὸν ἐπιεικῆ, καὶ μηδὲν ὧν ὑπέσχηται ἀκυροῦν, κἂν ἄλλοι τινὲς παραβαίνωσι συνθήκας· οὕτω καὶ ἡμᾶς κατὰ μηδένα τρόπον τὸν ἐκκλησιαστικὸν παραβαίνειν προσήκει κανόνα· καὶ μάλιστα τὴν περὶ τῶν μεγίστων ὁμολογίαν ἡμεῖς μὲν φυλάττομεν, οἱ δὲ παραβαίνουσι. Πιστευτέον οὖν τοῖς βεβαίως ἐχομένοις τῆς ἀληθείας. Μή τι οὖν, κάμνων τις τὸ σῶμα, καὶ θεραπείας δεόμενος οὐ προσίεται ἰατρὸν διὰ τὰς ἐν τῇ ἰατρικῇ αἱρέσεις; Οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ τὴν ψυχὴν νοσῶν καὶ εἰδώλων ἔμπλεως, ἕνεκά γε τοῦ ὑγιᾶναι καὶ εἰς Θεὸν ἐπιστρέψαι προφασίσαιτό ποτε τὰς αἱρέσεις. Ναὶ μὴν διὰ τοὺς δοκίμους αἱ αἱρέσεις, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (γ)· δοκίμους ἤτοι τοὺς εἰς πίστιν ἀφικνουμένους ἐκλεκτικώτερον προσιόντας τῇ κυριακῇ διδασκαλίᾳ, καθάπερ τοὺς δοκίμους τραπεζίτας τὸ κίβδηλον νόμισμα τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ παραχαράγματος διακρίνοντας· ἢ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πίστει δοκίμους ἤδη γενομένους κατά τε τὸν βίον, κατά τε τὴν γνῶσιν. Διὰ δὴ τοῦτο ἄρα πλείονος ἐπιμελείας καὶ προθυμίας δεόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀκριβῶς βιωτέον, καὶ τίς ἡ ὄντως οὖσα θεοσέβεια. Δῆλον γάρ, ὅτι δυσκόλου καὶ δυσέργου τῆς ἀληθείας τυγχανούσης, διὰ τοῦτο γεγόνασιν αἱ ζητήσεις, ἀφ' ὧν αἱ φίλαυτοι καὶ φιλόδοξοι αἱρέσεις, μὴ μαθόντων μὲν μηδὲ παρειληφότων ἀληθῶς, οἴησιν δὲ γνώσεως εἰληφότων. Διὰ πλείονος τοίνυν φροντίδος ἐρευνητέον τὴν τῷ ὄντι ἀλήθειαν, ἣ μόνη περὶ τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν καταγίνεται· πόνῳ δὲ ἕπεται γλυκεῖα εὕρεσίς τε καὶ μνήμη (δ).

Οὐ γὰρ ἁπλῶς ἀποφαινομένοις ἀνθρώποις προσέχομεν, οἷς καὶ ἀνταποφαίνεσθαι ἐπίσης ἔξεστιν. Ἔχομεν γὰρ τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας τὸν Κύριον, διά τε τῶν προφητῶν, διά τε τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ διὰ τῶν μακαρίων ἀποστόλων, πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος ἡγούμενον τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ εὐσεβείας. Εἰ δὲ οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἁπλῶς εἰπεῖν τὸ δόξαν, ἀλλὰ πιστώσασθαι δεῖ τὸ λεχθέν, οὐ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀναμένομεν μαρτυρίαν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Κυρίου φωνῇ πιστούμεθα τὸ ζητούμενον· ἣ πασῶν ἀποδείξεων ἐχεγγυωτέρα, μᾶλλον δὲ ἡ μόνη ἀπόδειξις οὖσα τυγχάνει· καθ' ἣν ἐπιστήμην οἱ

(α) Χρυσ. τόμ. ΝΑ'. 77—79. (β) Μάρκ. Ἐρημ. τομ. ΞΕ'. 1117. (γ) Α'. Κορ. ια'. 19.
(δ) Κλημ Ἀλεξ. τομ. Θ'. 525.

μὲν ἀπογευσάμενοι μόνων τῶν Γραφῶν πιστοὶ, οἱ δὲ καὶ προσωτέρω χωρίσαντες ἀκριβεῖς γνώμονες τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσι. (α)

Καὶ δὴ τριῶν οὐσῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς, ἀγνοίας, οἰήσεως, ἐπιστήμης, οἱ μὲν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τὰ ἔθνη, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἡ Ἐκκλησία ἡ ἀληθὴς, οἱ δὲ ἐν οἰήσει οἱ κατὰ τὰς αἱρέσεις. (β) Ὅθεν Ἐκκλησία ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ μόνη καὶ ἀληθὴς καὶ ἀλάνθαστος, ἔχουσα τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, τουτέστι τὸν οὐράνιον πλοῦτον, καὶ τὰ ὑπερφυῆ καὶ μείζονα τῆς ἡμετέρας ἀξίας χαρίσματα ἐν τῷ θνητῷ τούτῳ σώματι, ὀστρακίνῳ δικαίως κληθέντι, ἐπειδή περ ἐκ γῆς γέγονεν· οὐχ ἧττον δὲ ἔχει τὸν πλοῦτον τῆς θείας σοφίας ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς, εὐτελέσι καὶ ἰδιωτικαῖς λέξεσι καὶ παραδείγμασιν ἐμπεριεχόμενον, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν. Ἐν τοσαύτῃ γὰρ σαφηνείᾳ οὕτως ἀπόρρητοι λόγοι καθάπερ θησαυροί τινες ἐνοικοῦσιν, ὡς καὶ τοὺς σοφωτάτους καὶ ἐλλογιμωτάτους τῶν ἀνθρώπων ἰλιγγιᾶν, καὶ παραχωρεῖν πολλάκις τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς σοφίας. (γ)

Ὅθεν ἀπόδειξις τρανωτάτη ἐστὶν, ὅτι ἡ τῷ ὄντι γνῶσις καὶ ἀκριβεστάτη ἀλήθεια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μόνῃ Ἐκκλησίᾳ διατελεῖ οὖσα. Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐκτρεπομένων οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς μόνους, οἱ δὲ καὶ τοὺς πέλας ἐξαπατᾷν ἐπιχειροῦσιν. Οἱ τοιοῦτοι ἅτε ἀποπεσόντες τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ, καὶ τοῖς πλείστοις τῶν κατὰ μέρος σφάλλονται· εἰκότως, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀληθῶν καὶ ψευδῶν κριτήριον, συγγεγυμνασμένον ἀκριβῶς τὰ δέοντα αἱρεῖσθαι. Εἰ γὰρ ἐκέκτηντο, ταῖς θείαις ἐπείθοντο ἂν Γραφαῖς. Καθάπερ οὖν εἴ τις ἐξ ἀνθρώπων θηρίον γένοιτο παραπλησίως τοῖς ὑπὸ τῆς Κίρκης φαρμαχθεῖσιν, οὕτως ἄνθρωπος εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ πιστὸς τῷ Κυρίῳ διαμένειν ἀπολώλεκεν ὁ ἀναλακτίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ἀποσκιρτήσας εἰς δόξαν ἀνθρωπίνων αἱρέσεων. Ὁ δὲ ἐκ τῆσδε τῆς ἀπάτης παλινδρομήσας, κατακούσας τῶν Γραφῶν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐπιστρέψας τῇ ἀληθείᾳ, οἷον ἐξ ἀνθρώπου Θεὸς ἀποτελεῖται.

Καὶ ἡ μὲν καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία σύμφωνός ἐστιν· αἱ δὲ τῶν αἱρετικῶν διατριβαὶ διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας· οὐδὲν γὰρ σαφέστερον ἰδεῖν ἐστι τοὺς ἐπισταμένους περὶ ὧν ἴσασι διαβεβαιουμένους, ἢ τούτους περὶ ὧν οἴονται, ὅσον γε ἐπὶ τῷ διαβεβαιοῦσθαι ἄνευ τῆς ἀποδείξεως. Καταφρονοῦσι γὰρ ἀλλήλων οἱ αἱρετικοὶ καὶ καταγελῶσι· καὶ συμβαίνει τὸν αὐτὸν νοῦν, παρ' οἷς μὲν ἐντιμότατον εἶναι, παρ' οἷς δὲ παρανοίας ἡλωκέναι. Καίτοι μεμαθήκαμεν ἄλλο μέντοι εἶναι ἡδονὴν, ἣν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀπονεμητέον, ἄλλο δέ τι ἔριν, ἣν ἐν ταῖς αἱρέσεσι προκριτέον· ἄλλο χαρὰν, ἣν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσοικειωτέον ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ εὐφραινομένῃ (δ).

Ὧν οὕτως ἐχόντων, συμφανὲς ἐκ τῆς προγενεστάτης καὶ ἀληθεστάτης Ἐκκλησίας, τὰς μεταγενεστέρας ταύτας καὶ τὰς ἔτι τούτων ὑποβεβηκυίας τῷ χρόνῳ κεκαινοτομεῖσθαι παραχθείσας αἱρέσεις. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα φανερὸν οἶμαι γεγενῆσθαι, μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, τὴν τῷ ὄντι ἀρχαίαν, εἰς ἣν οἱ κατὰ πρόθεσιν δίκαιοι ἐγκαταλέγονται· ἑνὸς γὰρ ὄντος τοῦ Θεοῦ καὶ ἑνὸς τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄκρως τίμιον κατὰ τὴν μόνωσιν ἐπαινεῖται, μίμημα ὂν ἀρχῆς τῆς μιᾶς. Τῇ γοῦν τοῦ ἑνὸς φύσει συγκληροῦται Ἐκκλησία μία, ἣν εἰς πολλὰς κατατέμνειν βιάζονται αἱρέσεις. Κατά τε οὖν ὑπόστασιν, κατά τε ἐπίνοιαν, κατά τε ἀρχὴν, κατά τε ἐξοχὴν, μόνην εἶναι φαμὲν τὴν

(α) Κλήμ. Ἀλεξ. τόμ. Θ'. 533. (β) Ὁ αὐτ. αὐτόθι 540. (γ) Ἰσιδ. Πηλ. τομ. ΟΗ'. 460.
(δ) Κλήμ. Ἀλεξ. τομ. Θ'. 528. 532. 540.

ἀρχαίαν καὶ καθολικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς ἑνότητα πίστεως μιᾶς τῆς κατὰ τὰς οἰκείας διαθήκας, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν διαθήκην τὴν μίαν διαφόροις τοῖς χρόνοις ἑνὸς τοῦ Θεοῦ τῷ βουλήματι δι' ἑνὸς τοῦ Κυρίου συνάγουσαν τοὺς ἤδη κατατεταγμένους, οὓς προώρισεν ὁ Θεὸς, δικαίους ἐσομένους πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐγνωκώς (α).

Ἐπεὶ οὖν τῆς νέας ἡ παλαιὰ Διαθήκη προπαρασκευή τίς ἐστι καὶ προοδοποίησις, αὐτὴν πῇ τυπικῶς, πῇ δὲ σκιωδῶς, ἔστι δ' ὅπου καὶ ῥητῶς ἐκφαίνουσα, κατὰ πάντα δ' αὐτῇ ὁμοφωνοῦσά τε καὶ συνᾴδουσα· εἴ γε δὴ ἑκατέρας εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δοτὴρ ὁ Θεός· διὰ τοῦτο θατέρας ἀναπτυσσομένης, ἀκράδαντα τῆς ἑτέρας ὁ λόγος ἐπιστηρίζεται, καὶ θαυμασίως λευκαίνεται ἡ διάνοια. Διὸ δὴ καὶ τὰς ἐν τῷ μύλωνι τὸν οὐράνιον σῖτον, τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, ἀληθούσας δύο ἀκούομεν· καὶ τὸν οἰκοδεσπότην καινὰ καὶ παλαιὰ ἐκ τοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλοντα· καὶ τὸν πανδοχέα οὐχ ἕν, ἀλλὰ δύο καὶ λαβόντα, καὶ προσδαπανῆσαι κελευσθέντα δηνάρια· καὶ τῶν νομοθετῶν ἑκάτερον, πρὸς τὸν ἕτερον παραπέμποντα· τὸν μὲν, διὰ τοῦ, «Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμὲ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου, αὐτοῦ ἀκούσεσθε»· τὸν δὲ, διὰ τοῦ, «Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν» (β).

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξοχὴ τῆς Ἐκκλησίας, καθάπερ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως, κατὰ τὴν μονάδα ἐστὶ, πάντα τὰ ἄλλα ὑπερβάλλουσα, καὶ μηδὲν ἔχουσα ὅμοιον ἢ ἴσον ἑαυτῇ. Τῶν δὲ αἱρέσεων αἱ μὲν ἀπὸ ὀνόματος προσαγορεύονται· αἱ δὲ ἀπὸ τόπου· αἱ δὲ ἀπὸ ἔθνους· αἱ δὲ ἀπὸ ἐνεργείας· αἱ δὲ ἀπὸ δογμάτων ἰδιαζόντων· αἱ δὲ ἀπὸ ὑποθέσεων, καὶ ὧν τετιμήκασιν· αἱ δὲ ἀφ' ὧν παρανόμως ἐπιτήδευσάν τε καὶ ἐτόλμησαν. Ἡ δὲ καθολικὴ Ἐκκλησία, μία πάντων γέγονε τῶν ἀποστόλων, ὥσπερ διδασκαλία, οὕτω δὲ καὶ ἡ παράδοσις (γ).

Οὗτος ἐκκλησιαστικὸς κανών. Οὕτω καὶ ἡμᾶς κατὰ μηδένα τρόπον παραβαίνειν τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα προσήκει· καὶ μάλιστα τὴν περὶ τῶν μεγίστων ὁμολογίαν ἡμεῖς μὲν φυλάτομεν· οἱ δὲ αἱρετικοὶ παραβαίνουσι (δ).

Δ.

Περὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων.

Ἡ θεία Γραφὴ οὐκ ἐθεωρήθη κατ' ἀρχὰς, οὐδὲ νῦν θεωρηθῆναι δύναται ὡς ἡ μόνη πηγὴ τῆς χριστιανικῆς πίστεως· ἔχει παρεπομένην αὐτῇ πάντοτε τὴν ἱερὰν παράδοσιν. Τοῦτο κατάδηλον γίνεται ἔκ τε τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ χριστιανισμὸς τὸ κατ' ἀρχὰς διὰ ζώσης μόνον φωνῆς ἐκηρύττετο καὶ ἐξηπλοῦτο, ἐν μέρει δὲ μόνον καὶ ἐνίοτε διὰ γραφῆς. Αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἐν πρώτοις ἐκήρυξε τὴν θείαν αὐτοῦ διδασκαλίαν καὶ οὐδὲν ἔγραψεν· εἶτα δὲ πολλοὶ τῶν Ἀποστόλων ἐδίδαξαν αὐτὴν, οὐδὲν γραπτὸν ὡσαύτως καταλιπόντες· τινὲς δ' αὐτῶν ἐξεπλήρωσαν τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος διὰ ζώσης μόνον φωνῆς καὶ διὰ γραφῆς πρὸς τὰς περιστάσεις. Ἀλλὰ τότε μόνον ἔγραψαν, ἀφ' οὗ πρότερον προφορικῶς διὰ πολλοῦ χρόνου ἐκήρυξαν τὸ εὐαγγέλιον. Ἔγραψαν δ', ὡς αὐτοὶ λέγουσι, περὶ πραγμάτων γνωστῶν καὶ πεπληροφορημένων· ἔγραψαν

(α) Κλημ. Ἀλεξ. τομ. Θʹ. 552. (β) Ματθ. ΚΔʹ. 41. ΙΓʹ. 52 Λουκ. Γʹ. 35. Δευτερ. ΙΗʹ. 15—18 Ἰωανν. Εʹ. 46. (γ) Κλήμ. Ἀλεξ. τομ. Θʹ. 552. (δ) Ὁ αὐτ. Θʹ. 528.

πρὸς ἀνθρώπους, οὓς αὐτοὶ πρότερον ἐδίδαξαν τὴν πίστιν, διὰ ζώσης φωνῆς· ὥστε ἐκ τούτων καταφαίνεται ἀριδήλως οἵα ἐστὶν ἡ ἀξία τῶν ἱερῶν παραδόσεων.

Ἡ θεόπνευστος λοιπὸν θεία Γραφὴ μετὰ τῶν ἱερῶν Ἀποστολικῶν παραδόσεων ὁμολογουμένως καὶ ἀναντιῤῥήτως ἀποτελοῦσι τὴν μίαν ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν προγενεστάτην καὶ ἀληθεστάτην. Ὅτι δὲ αἱ ἱεραὶ παραδόσεις ἀποστολικαί εἰσιν, αὐτοὶ οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι ἡμῶν βεβαιοῦσι. «Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλά, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ» (α). «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ εἶπε, πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με;» (β) «Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (γ). «Ὦ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον» (δ). «Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὴν καλὴν παρακαταθήκην φύλαξον διὰ Πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν» (ε). «Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε» (ϛ).

Ἀλλὰ καὶ οἱ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων διάδοχοι, οὕτως ἀποφαίνονται περὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων· Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, παρ' Εὐσεβίῳ· «Προὔτρεπέ τε ἀπρὶξ ἔχεσθαι τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως, ἣν ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἐγγράφως ἤδη μαρτυρόμενος, διατυποῦσθαι ἀναγκαῖον ἡγεῖτο». (ζ) Εἰρηναῖος· «Τοῦτο τὸ κήρυγμα παρειληφυῖα, καὶ ταύτην τὴν πίστιν ἡ Ἐκκλησία, καθάπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὡς οἶκον οἰκοῦσα· καὶ ὁμοίως πιστεύει τούτοις, ὡς μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσα καρδίαν καὶ συμφώνως ταῦτα κηρύσσει, καὶ διδάσκει καὶ παραδίδωσιν, ὡς ἓν στόμα κεκτημένη. Κἂν γὰρ αἱ κατὰ κόσμον διάλεκτοι ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως μία καὶ ἡ αὐτή. Γνῶσις δὲ ἀληθὴς ἡ τῶν ἀποστόλων διδαχὴ καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας σύστημα κατὰ παντὸς τοῦ κόσμου». (η) Κλήμης Ἀλεξανδρεύς· «Ἡ δὲ καθολικὴ Ἐκκλησία μία γέγονε πάντων τῶν ἀποστόλων, ὥσπερ διδασκαλία, οὕτω δὲ καὶ ἡ παράδοσις». Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· «Ἡ γνῶσις δὲ αὐτή, ἡ κατὰ διαδοχὰς εἰς ὀλίγους ἐκ τῶν ἀποστόλων ἀγράφως παραδοθεῖσα, κατελήλυθεν· ἐντεῦθεν δὲ ἄρα γνῶσιν εἴτε σοφίαν συνασκηθῆναι χρὴ εἰς ἕξιν θεωρίας ἀΐδιον καὶ ἀναλλοίωτον». Καὶ πάλιν· «Εἴρητο γὰρ ἀπ' ἀρχῆς μόνοις τοῖς νοοῦσιν. Αὐτίκα διδάξαντος τοῦ Σωτῆρος τοὺς ἀποστόλους, ἡ τῆς ἐγγράφου ἄγραφος ἤδη καὶ εἰς ἡμᾶς διαδίδοται παράδοσις, καρδίαις καιναῖς κατὰ τὴν ἀνακαίνωσιν τοῦ βιβλίου τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ ἐγγεγραμμένη»· (θ) Καὶ πάλιν· «Ἀλλ' οἱ μὲν τὴν ἀληθῆ τῆς μακαρίας σώζοντες διδασκαλίας παράδοσιν, εὐθὺς ἀπὸ Πέτρου τε καὶ Ἰακώβου, Ἰωάννου τε καὶ Παύλου, τῶν ἁγίων ἀποστόλων, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος (ὀλίγοι δὲ οἱ πατράσιν ὅμοιοι), ἧκον δὴ σὺν Θεῷ καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ προγονικὰ ἐκεῖνα καὶ ἀποστολικὰ καταθησόμενοι σπέρματα· καὶ εὖ οἶδα ὅτι ἀγαλλιάσονται οὐχὶ τῇ ἐκφράσει ἡσθέντες λέγω τῇδε, μόνῃ δὲ τῇ κατὰ τὴν ὑποσημείωσιν τηρήσει. Ποθούσης γάρ, οἶμαι, ψυχῆς τὴν μακαρίαν παράδοσιν ἀδιάδραστον φυλάττειν, ἡ τοιάδε ὑποτύπωσις· «Ἀνδρὸς δὲ φιλοῦντος σοφίαν, εὐφρανθήσεται πατήρ» . . . Εἷς γὰρ ὁ διδάσκαλος καὶ τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ ἀκροωμένου ὁ ἐπιπηγάζων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον· μεταδιδόναι δὲ τῶν θείων μυστη-

---

(α) Ἰωάν. Κ'. 30. (β) Πράξ. Η'. 30. (γ) Β'. Θεσ. β'. 15. (δ) Α'. Τιμοθ. ϛ'. 20.
(ε) Β'. Τιμοθ. α'. 13. Β'. 2. (ϛ) Α'. Κορ. ια'. 2. (ζ) Εὐσέβ. Παμ. τόμ. Κ'. 288.
(η) Εἰρην. τόμ. Ζ'. 552. 553. 1077. (θ) Κλήμ. Ἀλεξ. τόμ. Θ'. 284. 356.

ρίων καὶ τοῦ φωτὸς ἐκείνου τοῦ ἁγίου τοῖς χωρεῖν δυναμένοις, συγκεχώρηκεν. Αὐτίκα οὐ πολλοῖς ἀπεκάλυψεν ἃ μὴ πολλῶν ἦν, ὀλίγοις δὲ οἷς προσήκειν ἠπίστατο, τοῖς οἷς τε ἐκδέξασθαι καὶ τυπωθῆναι πρὸς αὐτά· τὰ δὲ ἀπόρρητα, καθάπερ ὁ Θεός, λόγῳ πιστεύεται... Ἀλλὰ γὰρ τὰ μυστήρια μυστικῶς παραδίδοται, ἵνα ᾖ ἐν στόματι λαλοῦντος καὶ ὃ λαλεῖται· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐν φωνῇ, ἀλλ' ἐν τῷ νοεῖσθαι. Δέδωκεν ὁ Θεὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ». κ. ἑ. (α) Καὶ πάλιν· «Χαλεπὸν γὰρ τοὺς περὶ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς καθαροὺς ὄντως καὶ διαυγεῖς ἐπιδεῖξαι λόγους ἀκροατῶν τοῖς ὑώδεσί τε καὶ ἀπαιδεύτοις». (β) Πρὸς δὲ λέγει ὁ ἱερὸς Κλήμης περὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, ὅτι ἐλάχιστα ἀναφέρει περὶ αὐτῶν, καί τοι πολλῶν ὄντων εἰς μαρτυρίαν καὶ ἀπόδειξιν. (γ)

Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μνημονεύων τῶν τοῦ Κλήμεντος· «Ἰακώβῳ τῷ Δικαίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Πέτρῳ μετὰ τὴν ἀνάστασιν παρέδωκε τὴν γνῶσιν ὁ Κύριος. Οὗτοι τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις παρέδωκαν. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόστολοι τοῖς ἑβδομήκοντα, ὧν εἷς ἦν καὶ Βαρνάβας· ἡ γνῶσις δὲ αὐτή, ἣ κατὰ διαδοχὰς εἰς ὀλίγους ἐκ τῶν ἀποστόλων ἀγράφως παραδοθεῖσα κατελήλυθεν». (δ)

Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας· «Ἡμῶν δὲ ἡ πίστις ἐστὶν ἡ ὀρθὴ καὶ ἐκ διδασκαλίας Ἀποστόλων ὁρμωμένη, καὶ παραδόσεως τῶν πατέρων βεβαιουμένη, ἔκ τε Νέας καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης». (ε) «Ἴδωμεν δὲ ὅμως καὶ πρὸς τούτοις καὶ αὐτὴν τὴν ἐξ ἀρχῆς παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ πίστιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ὁ μὲν Κύριος ἔδωκεν, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, καὶ οἱ Πατέρες ἐφύλαξαν· ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ Ἐκκλησία τεθεμελίωται». (ϛ) «Καθαροὺς οὖν ἑαυτοὺς μᾶλλον ἀπὸ τούτων φυλάττετε, καὶ τηρεῖτε τὴν τῶν πατέρων παράδοσιν, καὶ προηγουμένως τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐσεβῆ πίστιν, ἣν ἐκ τῶν Γραφῶν μὲν μεμαθήκατε, παρ' ἐμοῦ δὲ πολλάκις ὑπεμνήσθητε.»(ζ) «Τὰ γὰρ πίστει παραδοθέντα, ταῦτα οὐκ ἐν ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀκοῇ πίστεως διανοεῖσθαι πρέπει». (η)

Βασίλειος Καισαρείας· «Ἀλλὰ μὴ χωρίσῃς Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· δυσωπείτω σε ἡ παράδοσις· ὁ Κύριος οὕτως ἐδίδαξεν, Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, Πατέρες διετήρησαν, μάρτυρες ἐβεβαίωσαν· ἀρκέσθητι λέγειν, ὡς ἐδιδάχθης, καὶ μή μοι τὰ σοφὰ ταῦτα» (θ). «Ἤδη δὲ καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος τὰς κοινὰς ἡμῶν ἐννοίας ὁποῖαί τινές εἰσιν ἐξετάσωμεν, τάς τε ἐκ τῶν Γραφῶν περὶ αὐτοῦ συναχθείσας ἡμῖν, καὶ ἃς ἐκ τῆς ἀγράφου παραδόσεως τῶν Πατέρων διεδεξάμεθα» (ι). «Πίστις δέ ἐστι τὸ πολεμούμενον, καὶ κοινὸς σκοπὸς ἅπασι τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐχθροῖς τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως κατασεῖσαι, ἐκ τοῦ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ἐδαφισθεῖσαν ἀφανισθῆναι. Διὰ τοῦτο, ὡς τῶν χρεωφειλετῶν οἱ δῆθεν εὐγνώμονες, τὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεις ἐπιβοῶνται, τὴν ἄγραφον τῶν Πατέρων μαρτυρίαν ὡς οὐδενὸς ἀξίαν ἀποπεμπόμενοι» (ια). «Ἴση ἐστὶν ἡ ζημία ἢ ἄμοιρόν τινα τοῦ βαπτίσματος ἀπελθεῖν, ἢ ἕν τι τῶν ἐκ τῆς παραδόσεως ἐλλεῖπον δέξασθαι» (ιβ). «Τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ

(α) Κλημ. Ἀλεξ. τομ. Η'. 700 κ. ἑ. (β) Ὁ αὐτ. τόμ. Η'. 753. (γ) Ὁ αὐτὸς τομ. Η'. 701. 704. κ. ἑ. (δ) Εὐσέβ. τομ. Κ'. 136. (ε) τόμ. ΚϚ'. 1080. (ϛ) ΚϚ'. 593. (ζ) ΚϚ'. 968. (η) ΚϚ'. 569. (θ) τομ. ΛΑ'. 612. (ι) τομ. ΛΒ'. 108. (ια) ΛΒ'. 112. (ιβ) ΛΒ'. 113.

δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, οὔκουν ὅστις γε κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ Εὐαγγέλιον· μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιστῶντες τὸ κήρυγμα» κτλ. (α). «Κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ οἱ τὰ περὶ τὰς Ἐκκλησίας ἐξ ἀρχῆς διαθεσμοθετήσαντες Ἀπόστολοι καὶ Πατέρες ἐν τῷ κεκρυμμένῳ καὶ ἀφθέγκτῳ τὸ σεμνὸν τοῖς μυστηρίοις ἐφύλασσον. Οὐδὲ γὰρ ὅλως μυστήριον τὸ εἰς τὴν δημώδη καὶ εἰκαίαν ἀκοὴν ἔκφορον. Οὗτος ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμεληθεῖσαν τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν. Ἄλλο γὰρ δόγμα, καὶ ἄλλο κήρυγμα. Τὸ μὲν γὰρ σιωπᾶται, τὸ δὲ κήρυγμα δημοσιεύεται» κτλ. (β). «Ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι, καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν. Εἰ τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν ἀγράφως ἡμῖν ἐμπεπολίτευται, μετὰ πολλῶν τῶν ἑτέρων καὶ τοῦτο παραδεξόμεθα» (γ). «Ἦ πάντων ἂν ἦν σχετλιώτατον, τοὺς μὲν βλασφημοῦντας τὸ Πνεῦμα οὕτως εὐκόλως πρὸς τὸν εὐσεβῆ λόγον ἀποθρασύνεσθαι· ἡμᾶς δὲ, τηλικοῦτον ἔχοντας συνασπιστὴν καὶ συνήγορον, ὀκνεῖν τὸν λόγον διακονεῖν, τὸν ἐκ τῆς τῶν Πατέρων παραδόσεως πρὸς ἡμᾶς ἀκολουθίᾳ μνήμης διασωθέντα» (δ).

Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός· «Φυλάσσοντες τὴν καλὴν παρακαταθήκην, ἣν παρὰ τῶν Πατέρων εἰλήφαμεν· προσκυνοῦντες Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἐν Υἱῷ τὸν Πατέρα, ἐν Πνεύματι τὸν Υἱὸν γινώσκοντες, εἰς ἃ βεβαπτίσμεθα, εἰς ἃ πεπιστεύκαμεν, οἷς συντετάγμεθα» (ε). «Ὁρῶν γὰρ (Ἰουλιανὸς) τὸν ἡμέτερον λόγον μέγαν ὄντα τοῖς δόγμασι καὶ ταῖς ἄνωθεν μαρτυρίαις . . .» Ἔτι δὲ μεῖζω καὶ γνωριμώτερον τοῖς παραδεδομένοις καὶ εἰς τόδε τετηρημένοις τύποις τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μηδὲ τοῦτο ἀκακούργητον μένῃ, τί μηχανᾶται καὶ τί ποιεῖ;» (ς). «Τί με δεῖ καταριθμεῖν ἕκαστα . . . Πόσαι ταῦτα καὶ βίβλοι καὶ μνῆμαι φέρουσι;» (ζ). «Οὐ γὰρ ὅσιον οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας πράξεις εἰκῆ σπουδασθῆναι τοῖς ἀναγράψασι, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος μνήμῃ διασωθῆναι» (η). «Πάλιν καὶ πολλάκις ἀνακυκλεῖς ἡμῖν τὸ ἄγραφον. Ὅτι μὲν οὖν οὐ ξένον τοῦτο, οὐδὲ παρείσακτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάλαι καὶ τοῖς νῦν γνωριζόμενον καὶ παραγυμνούμενον, δέδεικται μὲν ἤδη πολλοῖς τῶν περὶ τούτου διειληφότων, ὅσοι μὴ ῥαθύμως, μηδὲ παρέργως ταῖς θείαις Γραφαῖς ἐντυχόντες» κτλ. (θ).

Γρηγόριος ὁ Νύσσης· «Ἀρκεῖ γὰρ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ ἔχειν πατρόθεν τὴν παράδοσιν, οἷόν τινα κλῆρον δι' ἀκολουθίας ἐκ τῶν Ἀποστόλων διὰ τῶν ἐφεξῆς ἁγίων παραπεμφθέντα» (ι).

Ἐπιφάνιος ὁ Κύπρου· «Καὶ ὅροι γὰρ ἐτέθησαν ἡμῖν, καὶ θεμέλιοι, καὶ οἰκοδομὴ τῆς πίστεως, καὶ Ἀποστόλων παραδόσεις, καὶ Γραφαὶ ἅγιαι, καὶ διαδοχαὶ διδασκαλίας, καὶ ἐκ πανταχόθεν ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἠσφάλισται, καὶ μηδεὶς ἀπατάσθω καινοῖς μύθοις» (ια) «Δεῖ δὲ καὶ παραδόσει κεχρῆσθαι· οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι. Διὸ τὰ μὲν ἐν Γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι· ὥς φησιν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος, ὡς παρέδωκα ὑμῖν· καὶ ἄλλοτε· οὕτως διδάσκω, καὶ οὕτως παρέδωκα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις· καὶ, εἰ κατέχετε· ἐκτὸς εἰμὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε» (ιβ).

(α) Τομ. ΛΒ'. 180. (β) ΛΒ'. 189. (γ) ΛΒ'. 200. (δ) ΛΒ'. 217. (ε) τομ. ΛΕ'. 749. (ς) ΛΕ'. 648. (ζ) ΛΕ'. 548. (η) ΛΕ'. 504. (θ) ΛϚ'. 156. (ι) τομ. ΜΕ'. 653. (ια) τομ. ΜΑ'. 977. (ιβ) ΜΑ'. 1048.

«Εἶτα δὲ περὶ τούτου αὖθις ἐπιλήψομαι τῆς ἀκολουθίας, ὅτι ἀναγκαίως ἡ Ἐκκλησία τοῦτο ἐπιτελεῖ, παράδοσιν λαβοῦσα παρὰ Πατέρων. Τίς δὲ δυνήσεται θεσμὸν μητρὸς καταλύειν, ἢ νόμον πατρός; ὡς τὰ παρὰ τῷ Σολομῶντι εἰρημένα· Ἄκουε, υἱὲ, λόγους πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μητρός σου· δείξας, ὅτι ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως ἐδίδασκεν ὁ Πατὴρ, τουτέστιν ὁ Θεὸς ὁ μονογενὴς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἡ δὲ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία εἶχε θεσμοὺς ἐν αὐτῇ κειμένους, ἀλύτους, μὴ δυναμένους καταλυθῆναι» (α).

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· «Οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδίδοσαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως· ὁμοίως δὲ κἀκεῖνα καὶ ταῦτά ἐστιν ἀξιόπιστα» (β).

Διὰ ταῦτα· «Οὐ δεῖ ἀνέχεσθαι ἑτεροδιδασκαλίας, κἂν σχηματίζωνται πρὸς ἀπάτην ἢ ἔλεγχον τῶν ἀβεβαίων» (γ). Οἱ τοιοῦτοι· «Μήτε τῇ θείᾳ Γραφῇ καὶ τοῖς πατράσιν ἑπόμενοι, ἀλλὰ δίκην χειμερίου τῇ φρενίτιδι τῆς ἑαυτῶν προλήψεως ὑποσυρόμενοι εἰς τοσαύτην ἁμαρτίαν ἐκπεπτώκασι. Θεωρῶν γὰρ ἄνδρας μήτε λογισμὸν πεπαιδευμένον ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἐπισταμένους, μεμηκότας καὶ ἐρεσχελοῦντας, μὴ εἰδότας μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, αὐτὸ τοῦτο δογματίζειν ἀμαθῶς μόνον τολμῶντας, καὶ ἀναθεματίζειν ἅπερ οὐκ ἴσασι» (δ).

Ε.

Ἀξία τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν.

Πολλαχῇ δὲ Χριστὸς ἡ Ἐκκλησία παρὰ τοῦ θείου Παύλου τοῦ ἀποστόλου κατονομάζεται. Στύλοι δὲ τῆς Ἐκκλησίας οὐχ εἷς, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ πάντες οἱ θεῖοι ποιμένες, πατέρες, καὶ διδάσκαλοι, οἱ δι' ἑαυτῶν τὴν Ἐκκλησίαν ἐρείδοντες, καὶ οἱ διὰ τῶν ἰδίων ἔργων φωστῆρες γινόμενοι, καὶ στύλοι καὶ λύχνοι λέγονται, κατὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ Κυρίου ἡμῶν τοῦ θεμελιωτοῦ, ἀρχηγοῦ, καὶ κεφαλῆς αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, λόγον· «Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (ε). Οὗτοί εἰσιν οἱ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλοι, οἱ στύλοι καὶ ὄροφοι τῆς πίστεως, οἱ πύργοι οἱ ἀσάλευτοι, οἱ λιμένες οἱ γαληνοφόροι, οἱ πιστοὶ καὶ φρόνιμοι οἰκονόμοι, οἱ σοφοὶ ἀρχιτέκτονες, οἱ τὸν αἰθέριον πλοῦν, καὶ ἰσάγγελον βίον ἐπὶ γῆς διάγοντες, οἱ τῶν προφητῶν σύσκηνοι, καὶ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι καὶ σύνθρονοι, καὶ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν προστάται (ϛ).

Μόνοι οἱ θεῖοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας διηρμήνευσαν θεοπρεπῶς, καὶ διέλυσαν τῆς θείας Γραφῆς τὰ δοκοῦντα εἶναι ζητήματα· καὶ τῶν μὲν ἀνέπτυξαν τὸν νοῦν· τῶν δὲ τὰς αἰτίας ἐδήλωσαν· καὶ ἁπαξαπλῶς ἀπέφηναν σαφῆ τὰ τοῖς πολλοῖς οὐ τοιαῦτα φαινόμενα. Οὐχ ἑαυτοῖς δὲ θαρρήσαντες, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ ταῦθ' οὕτω συγγραφῆναι προστεταχότι. Δι' αὐτοῦ γάρ ἐστιν ἐπιδεῖξαι τὴν ἐν τῷ γράμματι κεκρυμμένην διάνοιαν. Αὐτὸς γὰρ κἂν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις, καὶ παραβολικῶς τὴν διδασκαλίαν προσέφερε· καὶ τῶν αἰνιγματωδῶς εἰρημένων ἐποιεῖτο τὴν ἑρμηνείαν. Αὐτὸς καὶ τοῖς εἰς Ἐμμαοὺς πορευομένοις διηρμήνευε τὰς Γραφὰς, καὶ διήνοιγεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι αὐτάς. Παρ' αὐτοῦ τοίνυν καὶ οἱ θεῖοι ἡμῶν πα-

(α) Τομ. ΜΒ'. 516. (β) τομ. ΞΒ'. 488. (γ) Βασιλ. ΛΑ'. 760. (δ) Χρυσοστ. ΜΗ'. 945. 947.
(ε) Γρηγορ. Νύσ. ΜΕ'. 385. (ϛ) Κυρίλ. Ἀλεξανδρ. τομ. ΟΖ'. 1029.

τέρες καὶ διδάσκαλοι τῇ νοερᾷ ἀκτῖνι ἐλλαμφθέντες τῶν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἀδύτων ἐπειράθησαν.

Οὕτως οὖν οἱ θεῖοι πατέρες τῆς ἀληθείας ἀκριβεῖς γνώμονες τυγχάνουσι, μόνοι αὐτοὶ ἐν ἀληθεῖ σοφίᾳ καὶ γνώσει διαπρέψαντες καὶ τὰ βάθη τοῦ παναγίου Πνεύματος σοφώτατα ἐκζητήσαντες. Οἱ μὲν γὰρ τούτων τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἄμεσοι ἐγένοντο μαθηταὶ, οἱ δὲ καὶ πᾶσαν ἐξεπαιδεύθησαν σοφίαν, πάντες δ' ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐλλαμφθέντες, ἄδολον ἡμῖν καὶ ἁγνὴν τὴν τοῦ εὐαγγελίου παρέδωκαν διδασκαλίαν. Αὐτοὶ δὲ καὶ πολεμουμένην ἐστήριξαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐκράτυνον· καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς διεκόσμησαν ἄριστα ὑπὲρ αὐτῆς ἀπολογηθέντες, καὶ τὴν τῶν ματαίων εἰδώλων λατρείαν, καὶ τὸν παχυλὸν ἰουδαϊσμὸν καὶ τὴν κακόφωνον αἵρεσιν γενναίως ἀντέκρουσαν. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως οἱ ἀκριβέστατοι τυγχάνουσιν μάρτυρες, αὐτοὶ ἀναπτύξαντες ταύτην ἐν τοῖς αὐτῶν συγγράμμασι τελείως καὶ λεπτομερῶς ἢ αἱ σύνοδοι καὶ ἡ τῆς Ἐκκλησίας θεσμοθεσία. Ἐπεὶ δὲ διδασκαλία ἄνευ τῆς ἐμπειρίας τοῦ διδάσκοντος οὐ φέρει, κατὰ τὸν θεῖον Βασίλειον, τὸν δέοντα καρπὸν (α) καὶ γὰρ κἂν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἔχουσί τι πλέον οἱ τεχνῖται τῶν ἰδιωτῶν, (β) χρὴ διδάσκεσθαι ἡμᾶς βουλομένους, τοῖς θείοις καταφεύγειν πατράσιν, ὥσπερ ἐμπείροις διδασκάλοις καὶ τεχνίταις καὶ παρὰ τούτων τὰς ὁδηγίας λαμβάνειν. «Ἔστι γὰρ δόκιμον νόμισμα, καὶ ἄλλο κίβδηλον, ὅπερ οὐδὲν ἔλαττον ἀπατᾷ τοὺς ἰδιώτας, οὐ μὴν τοὺς ἀργυραμοιβούς· οἳ ἴσασι μαθόντες τὸ παρακεχαραγμένον καὶ τὸ δόκιμον χωρίζειν καὶ διακρίνειν. Οὕτως ὁ ἀργυραμοιβὸς τῷ ἰδιώτῃ, τὸ νόμισμα τοῦτο μόνον ὅτι κίβδηλόν ἐστι, φησί· τὸ δὲ πῶς, μόνος ὁ τοῦ τραπεζίτου γνώριμος καὶ ὁ ἐπὶ τοῦτο ἀλειφόμενος μανθάνει» (γ).

Ἐκ τούτων οὖν τὸ τῆς ὁδηγίας ὅσον ἐπάναγκες κατιδεῖν ῥάδιον· ἥν περ δὴ καὶ ὁ τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων εὐνοῦχος ζητήσας τε καὶ τυχὼν, τὴν σωτηρίαν ἀπώνατο. Εἰ μὲν οὖν εἷς καὶ μόνος χειραγωγῶν ἐπήρκεσε πόσῳ γε μᾶλλον οἱ πολλοὶ εἰς ἓν συνελθόντες καὶ χεῖρα πάντες προτεταμμένην ἔχοντες, καὶ οἱ μὲν τὸ γράμμα συμβιβάζοντες, οἱ δὲ τὰ περὶ τὴν ἱστορίαν ἐξυφαίνοντες, οἱ δὲ τῆς ἀναγωγῆς τὸν νοῦν ἀνορύττοντες, οἱ δὲ τὸν ἀλληγορικὸν σκοπὸν ἐμφαίνοντες, καὶ ἄλλοι τὸ τῶν Γραφῶν ἠθικὸν παρατιθέντες μάθημα; Θεῖος ὄντως ὁ τοιόσδε σύλλογος καὶ χορὸς οὐράνιος τὸ σωτήριον συνεπᾴδων μελώδημα.

Ἀλλὰ γὰρ διὰ τὸ τὰς θεοπνεύστους ἐσφραγίσθαι βίβλους, οὐ μόνον ἀσόφοις, ἀλλά γε δὴ καὶ σοφοῖς τὸ ἀναπτύσσειν οὐκ εὐμήχανον. Ἀνοίγει δὲ ἄλλος οὐδεὶς, εἰ μὴ ὁ τὴν κλεῖν ἔχων τοῦ Δαυῒδ, ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινὸς, ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ἡ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις. Τότε γάρ φησιν διήνοιγεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς. Τίσι δ' ἄλλοις τόδ' ἡγετέον προσγίνεσθαι, εἰ μὴ μόνοις τοῖς ἑαυτοὺς ὁλοσχερῶς ἐκδεδωκόσιν αὐτῷ, καὶ τοῦτο αὐτοῖς, τὸ συνιέναι σκοπὸν προστησαμένοις, καὶ παρ' αὐτοῦ αἰτησαμένοις τὸ δώρημα; «Ὑμῖν γὰρ, φησὶ, δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια» (δ).

Πνευματικοῦ ἀνδρὸς ἴδιον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τὸ ἀνακρίνειν τὰ πάντα, καὶ ἀποδέχεσθαι τοὺς παρὰ τῆς θείας χάριτος πλουτισθέντας ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει (ε). Πάντα δὲ δοκιμάζετε, καὶ τὸ καλὸν κατέχετε, τοῖς πνευματικοῖς λέγων, τοῖς ἀνακρίνουσι πάντα κατὰ ἀλήθειαν λεγόμενα, πότερον δοκεῖ, ἢ οὕτως ἔχεται τῆς ἀληθείας. Παιδεία

(α) Βασιλ. τόμ. ΛΒ'. 601. (β) Κλημ. 'Αλ. τομ. Θ'. 533. κ. έ. (γ) αὐτόθ. τομ. Η'. 945.
(δ) Ματθ. ιγ'. 11. (ε) Γρηγ. Νύσ. ΜϚ'. 172.

δὲ ἀνεξέλεγκτος πλανᾶται· καὶ αἱ πληγαὶ καὶ οἱ ἔλεγχοι διδόασι παιδείαν σοφίας, οἱ μετ' ἀγάπης δηλονότι ἔλεγχοι. Καρδία γὰρ εὐθεῖα ἐκζητεῖ γνῶσιν· ὅτι ὁ ζητῶν τὸν Θεὸν εὑρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης· οἱ δὲ ζητήσαντες αὐτὴν εἰρήνην εὗρον. (α) Οὗτος ἐκκλησιαστικὸς κανών. Οὕτω πιστεύομεν. Καὶ οὕτως ἀποδεχόμεθα τοὺς ἁγίους ἡμῶν Πατέρας καὶ διδασκάλους, καὶ τὰ τούτων συγγράμματα.

Πέτρος ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος παραγγέλλει πᾶσι τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσι λέγων· «Ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, μετὰ πραύτητος καὶ φόβου· συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλῶσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν.» (β) Τὸ ἀποστολικὸν παράγγελμα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οἱ θεῖοι ἡμῶν Πατέρες διεξῆλθον καὶ διέλυσαν ὡς ἱστὸν ἀράχνης τὰ κατηγορήματα· ἀνόσιον δὲ ᾠήθησαν καὶ δυσσεβὲς παριδεῖν τοὺς ἁπλοῖς ἤθεσι κεχρημένους ὑπὸ τῶν κατηγόρων τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀπατωμένους καὶ μὴ συγγράψαι καὶ διελέγξαι τῶν κατηγορημάτων τὸ μάταιον. (γ)

Εἴρηται, ὅτι οἱ θεῖοι ἡμῶν Πατέρες καὶ διδάσκαλοί εἰσιν οἱ ἀκριβεῖς γνώμονες, οἱ ἄριστοι ἀπολογηταί, καὶ ἀλάνθαστοι ἑρμηνευταὶ τῶν θείων Γραφῶν, ὡς οὕτω πιστευόμενοι ὑπὸ τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ πασῶν πρωγενεστάτης· ὅτι ἔχουσί τι πλέον, ὡς τεχνῖται, τῶν ἰδιωτῶν· ὅτι εἰσὶν ἀργυραμοιβοὶ χωρίζοντες καὶ διακρίνοντες τό τε παρακεχαραγμένον καὶ τὸ δόκιμον· ὅτι ὡς ἄμεσοι τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι κατ'ἀλληλουχίαν, καὶ ἄμεσοι ἡμῶν πρόγονοί, εἰσι παντὶ σοφῷ ἀνεξαιρέτως μεταλεῖα χρυσοῦ πολύτιμα πάσης θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ γνώσεως, ὅσῳ μᾶλλον ἀνορυττόμενα, τόσῳ πλείονα καὶ ἄφθονον δεικνύοντα τὸν θησαυρόν.

«Τὰ φρέατα ἐξαντλούμενα, διειδέστερον ὕδωρ ἀναδίδωσι· τρέπεται δὲ εἰς φθοράν, ὧν μεταλαμβάνει οὐδείς. Καὶ τὸν σίδηρον ἡ χρῆσις καθαρώτερον φυλάσσει· ἡ δὲ ἀχρηστία, ἰοῦ τούτῳ γεννητική. Συνελόντι γὰρ φάναι ἡ συγγυμνασία ἕξιν ἐμποιεῖ ὑγιεινὴν καὶ πνεύμασι καὶ σώμασιν. Οὐδεὶς ἅπτει λύχνον καὶ ὑπὸ τὸν μόδιον τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λυχνίας, φαίνειν τοῖς τῆς ἑστιάσεως τῆς αὐτῆς κατηξιωμένοις. Τί γὰρ ὄφελος σοφίας μὴ σοφιζούσης τὸν οἷόν τε ἐπαΐειν;» (δ) Οὗτοί εἰσι τὰ πολύτιμα ταμεῖα τῆς ἁγίας ἡμῶν καὶ ἀμωμήτου πίστεως, ἥτις ἐστὶ τὸ πρῶτον θεμέλιον καὶ τὸ τελευταῖον τέρμα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἡ προσδοκία τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν καὶ τῆς ἀθανασίας. Εἰσὶν οἱ μόνοι ἀσφαλεῖς διδάσκαλοι καὶ τὰ πρότυπα τῆς τῶν ἠθῶν διαπλάσεως καὶ τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου, ἄνευ κολακείας, ἄνευ ἰδιοτελείας, ἀλλὰ φιλόστοργοι μετὰ παῤῥησίας, καὶ ζήλου κατ' ἐπίγνωσιν, δι' ὧν τὰ ἔθνη προάγονται, καὶ εὐημεροῦσιν αἱ κοινωνίαι. Οἱ μόνοι ὁδηγοί, οἷς ἐμπιστευθῆναι δυνάμεθα τήν, πρὸς ὃ τείνομεν τέλειον ἀγαθόν, ὁδηγίαν· καί, ὥσπερ διὰ δοκίμων τραπεζιτῶν, διακρίνομεν τὸ ἀληθὲς τοῦ φαινομένου, τὴν ἀλήθειαν τῆς καθολικῆς ὁμολογίας, τῶν ὑστέρων καὶ ἐπεισάκτων, κατὰ τὸ δοκοῦν, αἱρέσεων, βαδίζομεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτός, μὴ ἐκκλίνοντες δεξιὰ ἢ ἀριστερά, πρὸς ὃ ἐκ φόβου μὴ προσρήξωμεν. Ἐπειδὴ δέ, ὥσπερ τῷ σίτῳ συναναφύονται τὰ ζιζάνια, καὶ τοῖς ῥόδοις συνανατέλουσιν αἱ ἄκανθαι, οὕτω καὶ τοῖς γνησίοις τῶν ἱερῶν βιβλίων νόθοι συναναφαίνονται, ἵνα μή, φησί, τὸν νοῦν παρακλαπῇς, καὶ ἀνθέξῃ τῶν ξένων ὡς ἡμετέ-

---

(α) Κλήμ. Ἀλεξ. τομ. Η'. 752. (β) Α'. Πετρ. γ'. 15. (γ) Βλέπ. Θεοδωρ. ἑλληνικῶν θεραπευτικὴ παθημάτων ἤτοι Εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἐξ ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐπίγνωσις· τομ. ΠΓ'. 784.
(δ) Κλημ. Ἀλεξ. τομ. Η'. 701.

ρων, τὸν ἔγκριτον ἀριθμὸν, ὦ φίλος, ἐξ ἐμοῦ μάνθανε, καὶ τοῦτον δεχόμενος, καὶ ὡς οἰκεῖον περιέπων, ἀποποιοῦ τὸ ἀλλότριον. (α)

Οἱ θεῖοι Πατέρες εἰσὶν ἀκεσώδυνοι ἡμῶν ἰατροὶ διὰ τῶν φαρμάκων τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς. Ἀλλὰ δεῖ τὸν προσιόντα τῇ θείᾳ Γραφῇ, μὴ ὡς ἀνθρώπων εἰπόντων, ἀλλ' ὡς Θεοῦ δι' αὐτῶν φθεγξαμένου, τῶν εἰρημένων ἀκούειν. Οὐκοῦν Θεοῦ τὰ λόγια, παρ' ᾧ ψεῦδος οὐδὲν ἢ ἄλογον. Καὶ δεῖ, ὅσα μὲν εὐσεβῶς δυνήσῃ νοῆσαι, κρατεῖν· εἰ δέ τί σου παρατρέχει τὴν δύναμιν, ἢ Πατέρων μαθεῖν, ἢ τῷ Θεῷ παραπέμπειν τῶν γνώσεων, ὃς διδάσκει ἄνθρωπον γνῶσιν (β). Εἷς γὰρ ὁ διδάσκαλος καὶ τοῦ λέγοντος, καὶ τοῦ ἀκροωμένου, ὁ ἐπιπηγάζων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον (γ).

Ἰατρικὴ θεραπεία ἔστι μέν που καὶ σώματος, ἔστι δ' ἄρα καὶ ψυχῆς· καὶ γὰρ δὴ καὶ ταύτῃ κἀκείνῳ συχνὰ προσγίνεται πάθη· ἀλλὰ τῷ μὲν, ἀκούσια· τῇ δὲ, ὡς ἐπίπαν, αὐθαίρετα. Τοῦτο οὖν εἰδὼς, οἷα δὴ πάνσοφος, ὁ Θεὸς, καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων καὶ τῶν ὅλων δημιουργὸς, ἑκατέρᾳ φύσει ἀπένειμεν ἁρμόδια φάρμακα· καὶ μέντοι καὶ ἰατροὺς ἐπέστησε, τοὺς μὲν ταύτην, τοὺς δὲ ἐκείνην ἐκπαιδεύσας τὴν ἐπιστήμην, καὶ στρατηγεῖν καὶ ἀριστεύειν κατὰ τῶν νοσημάτων ἐκέλευσεν. Ἀλλ' οἱ μὲν τὸ σῶμα οὐκ εὖ διακείμενοι, καὶ τὴν νόσον δυσχεραίνουσι, καὶ τῆς ὑγιείας ἱμείρονται, καὶ τοῖς ἰατροῖς εἴκουσιν, οὐ μόνον ἤπια προσφέρουσι φάρμακα, ἀλλὰ κἂν τέμνωσι, κἂν καίωσι, κἂν λιμώττειν κελεύωσι, κἂν πικρῶν τινων καὶ ἀηδῶν μεστὰς προσφέρωσι κύλικας· καὶ διὰ τοιαύτης ἀνιαρᾶς ἐπιμελείας τὴν ὑγιείαν καρπούμενοι, μισθὸν τοῖς οὕτως ἀκουμένοις ὀρέγουσι, καὶ τὴν θεραπείαν δεχόμενοι τὴν τῶν φαρμάκων οὐ περιεργάζονται σκευασίαν· τὴν γάρ τοι σωτηρίαν ποθοῦσιν, οὐ τὸν ταύτης τρόπον ἀνερευνῶσιν. Οἱ δὲ τῆς ἀπιστίας τὴν λώβην εἰσδεδεγμένοι, οὐ μόνον ἀγνοοῦσιν τὴν παγχάλεπον νόσον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄκρας εὐκληρίας ἀπολαύειν ὑπολαμβάνουσιν. Ἢν δέ τις τῶν ταῦτα θεραπεύειν ἐπισταμένων ἀλεξίκακον φάρμακον τῷ πάθει προσενεγκεῖν ἐθελήσῃ, ἀποπηδῶσιν αὐτίκα· καθάπερ οἱ φρενίτιδι κατεχόμενοι νόσῳ, καὶ τὴν σφίσι προσφερομένην ἀποσείονται θεραπείαν, καὶ τὴν ἰατρείαν ὡς ἀῤῥωστίαν ἀποδιδράσκουσι. Χρὴ μέντοι τοὺς ταύτην μετιόντας τὴν ἐπιστήμην, καὶ χαλεπαίνοντας φέρειν, καὶ λοιδορουμένων ἀνέχεσθαι, κἂν πὺξ παίωσι, κἂν λακτίζωσι· τοιαῦτα γὰρ δὴ ἄττα πλημμελοῦσιν οἱ παραπαίοντες. Καὶ οὐ δυσχεραίνουσι τούτων γινομένων οἱ ἰατροὶ, ἀλλὰ καὶ δεσμὰ προσφέρουσι, καὶ καταιονῶσι βίᾳ τὰς κεφαλὰς, καὶ πᾶσαν μηχανὴν ἐπινοοῦσιν ὥστε τὸ πάθος ἐξελάσαι, καὶ τὴν προτέραν τῶν μορίων ἁρμονίαν ἀποδοῦναι τῷ ὅλῳ. Τοῦτο δὴ καὶ ἡμῖν ποιητέον, καὶ τῶν οὕτω διακειμένων ἐπιμελητέον εἰς δύναμιν. Εἰ γὰρ καὶ ὀλίγοι λίαν εἰσὶν οἱ τῷ πάθει δεδουλωμένοι, καὶ ἐοίκασιν ὑποστάθμῃ τινὶ παχείᾳ τῶν τοῦ διυλιστῆρος οὐ διικνουμένῃ πόρων διὰ παχύτητα· ἀλλ' οὖν οὐκ ἀμελητέον αὐτῶν, οὐδὲ παροπτέον φθειρομένους ὑπὸ τοῦ πάθους, ἀλλὰ πάντα πόρον ἐξευρετέον, ὥστε τὴν ἐπικειμένην αὐτοῖς ὁμίχλην ἀποσκεδάσαι, καὶ τοῦ νοεροῦ φωτὸς ἐπιδεῖξαι τὴν αἴγλην. Οὐδεὶς γὰρ φιλόπονος γεωργὸς τὰς μὲν πολλὰς ἀκάνθας ἐκτέμνει, τὰς δὲ ὀλίγας ἐᾷ· ἀλλὰ κἂν δύο εὕρῃ, κἂν μίαν, πρόῤῥιζον ἀνασπᾷ, καὶ καθαρὸν ἀποφαίνει τὸ λήϊον. Πολλῷ δὴ οὖν μᾶλλον τοῦτο ποιητέον ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἐκτέμνειν, ἀλλὰ μεταβάλλειν τὰς ἀκάνθας, ὁ τῆς ἡμετέρας γεωργίας παρακελεύεται νόμος. Φέρε τοίνυν καὶ ὡς ἀκάνθαις τὴν γεωργικὴν προσενέγκωμεν δίκελλαν, καὶ τῇ μακέλλῃ

(α) Ἀνώνυμ. τομ. ΛΗ'. 844. (β) Προκοπ. Γαζ. τομ. ΠΖ'. μέρ. α'. 24.
(γ) Κλημ. Ἀλεξ. τομ. Η'. 701.

τοῦ λόγου τὰς κεχερσωμένας τῶν ἀκοῶν ἀνευρύνωμεν αὔλακας, ἵνα μηδὲν τῶν ἐν μέσῳ κειμένων κωλυμάτων ἐπίσχῃ τῆς ἀρδείας τὸ ῥεῖθρον· καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀῤῥωστοῦντας καταιονήσωμεν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια προσενέγκωμεν φάρμακα (α).

Ὥσπερ οὖν οἱ τῶν ἰατρῶν παῖδες χειρουργεῖν τινα μέλλοντες, πάθει δεινῷ συνεχόμενον, οὐκ εὐθὺς ξυρὸν καὶ καυστῆρας καὶ ἔμπλαστρα ἐπάγουσιν· εἰ μὴ σκέψωνται ὅθεν ἔσχε τὸ πάθος τὰς ἀρχάς· τούτου δὲ ἐγνωσμένου, βοηθήμασι χρῶνται, καταποτίοις, φλεβοτομίαις, λουτροῖς, διαίταις· καὶ οὕτω τοῦ πλεονάζοντος χυμοῦ συσταλέντος, λοιπὸν καὶ τοῖς ἀπουλωτικοῖς χρῶνται φαρμάκοις εἰς ἴασιν· οὕτω καὶ ἡμῖν ποιητέον· ὁρῶν γὰρ πολλοὺς διαφόροις ἀτοπίαις περιπεσόντας, οἷον ἀσεβείαις, ἀνομίαις, ἀδικίαις, ἀταξίαις, καὶ τοῖς τοιούτοις, οὐκ ἐβουλήθην τέως περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἐπάγειν τὸν ἔλεγχον, μήπως εἰς κενὸν διαχέω τοὺς λόγους· τῆς πρωταιτίου ἁμαρτίας δίκην τῆς μυθικῆς Ὕδρας ἑτέρας ἀναφυούσης κεφαλάς· ἀλλ' ἐξαγγεῖλαι ὅθεν ὁ ἑσμὸς τῶν κακῶν· τοῦτο δ' ἀποδεχθέντος, πρὸς ὦτα δοκῶ λέγειν ἀκουόντων.

Ἀλλὰ τίς ἡ αἰτία τῆς διαμαρτίας τοῦ καλοῦ; πολλαὶ μὲν καὶ διάφοροι· μία δὲ πάντων μήτηρ, ἡ ἄγνοια μετὰ οἰήσεως· αὐτῆς γὰρ κατακρατούσης ἐν τῇ ψυχῇ, οὐδὲν ἂν γένοιτό ποτε ἀγαθὸν ἐν αὐτῇ· ὅτι τὸ οἴεσθαι εἰδέναι, αἴτιον καθέστηκε τοῦ μὴ εἰδέναι· οὐδὲν δ' οὕτως εὐκολώτατόν ἐστιν, ὡς τὸ ἀπατᾶν ἑαυτόν. Ἡ ἄγνοια μετὰ οἰήσεως, σκότος ἐστὶ νοητόν· ἧς ἐναντίον ἡ γνῶσις φῶς ἐστι· θεῖον δῶρον τοῖς εὐγνώμοσι. Γνῶσιν δὲ τὴν ἀληθῆ λέγω, οὐ τὴν ψευδώνυμον καὶ φυσιοῦσαν. Αὕτη γάρ ἐστιν ὅτ' ἐν πολλοῖς ἁμαρτάνουσα· καὶ εἴδωλον φαίη ἄν τις εἶναι ταύτην τῆς ἀληθοῦς καὶ μὴ διαπιπτούσης, καὶ οἷον θεραπαινίδα· ἔστι δ' ἀληθὴς γνῶσις, ἡ διὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν χορηγουμένη τοῖς ὁλοψύχως, καὶ μετὰ θείου φόβου ἐν εἰλικρινεῖ διανοίᾳ, μὴ μέντοι πειραστικῶς, μηδὲ ἐμπαθῶς τε καὶ κακοήθως ἐρευνῶσιν αὐτάς· αὗται γὰρ εἰς βοήθειαν ἐδόθησαν τοῖς ἀνθρώποις. Διὰ τούτων Ἀποστόλων κήρυγμα καὶ μαρτύρων· διὰ τούτων θεσπεσίων Πατέρων σύνοδοι· διὰ τούτων εὐσεβὴς πολιτεία καὶ εὐνομία. Ὄντως ἡ τούτων γνῶσις ζωή· θάνατος δὲ ἡ ἄγνοια.

Ἀλλ' οἱ δοκησίσοφοι καὶ φιλόνεικοι διωθοῦνται πολλάκις καὶ τὰς χρηστὰς διανοίας, καὶ κρίνουσι καλὸν καὶ χρήσιμον οὐ τὸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις δοκοῦν, κἂν λυσιτελὲς ᾖ. Τὸ δὲ αἴτιον ἄνοια καὶ σκαιότης τρόπων, οὐ προσέχουσα ταῖς παρ' ἄλλων συμβουλίαις, μόναις δὲ πιστεύουσα γνώμαις οἰκείαις καὶ τοῖς ὑποπίπτουσι λογισμοῖς. Ὑποπίπτουσι δὲ οἷς χαίρουσι· χαίρουσι δὲ οἷς βούλονται. Ὁ δὲ ἃ βούλεται νομίζων λυσιτελῆ, οὐκ ἔστιν ἀσφαλὴς τοῦ δικαίου κριτής, ἀλλ' ἔοικε τυφλοῖς ὑπὸ τυφλῶν ὁδηγουμένοις (β). Ἐπεὶ τοίνυν τινές, μᾶλλον δὲ καὶ πολλοί, οἱ μήπω μαθηταὶ γενόμενοι ἐκ προπετείας ἐπὶ τὸ διδάσκειν ἐληλύθεισαν οὐκ εἰδότες, οὔτε ἃ λέγουσιν, οὔτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, τυφλώττοντες τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμούς, καὶ διαμεμενηκότες ἐν πλάνῃ, οὔτε διδάσκειν ὀρθῶς, οὔτε διδάσκεσθαι βούλονται (γ).

Ἡ τῶν χριστιανῶν πίστις ἡ εἰς πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου παρὰ τῶν μαθητῶν κηρυχθεῖσα οὔτε ἐξ ἀνθρώπων ἐστίν, οὔτε δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅς ἐστιν ἡ αὐτοαλήθεια. Τὸ γὰρ ψεῦδος μυρίας ἐκτροπὰς ἔχει. Οὐκοῦν ἡ θεόπνευστος ἡμῖν διαιτησάτω Γραφή· καὶ παρ' οἷς ἂν εὑρεθῇ τὰ

(α) Θεοδώρ. τομ. ΠΓ'. 789—792. (β) Βασιλ. τομ. ΛΒ'. 1056.
(γ) Ἀθαν. Ἀλεξ. τομ. ΚϚ'. 1276.

δόγματα συνῳδὰ τοῖς θείοις λόγοις, ἐπὶ τούτοις ἥξει πάντως τῆς ἀληθείας ἡ ψῆφος (α). Οἱ τῆς ἀληθείας ὀλίγα φροντίζοντες, τῷ κομψῷ τῶν πλασμάτων καὶ τῷ λίχνῳ τῶν λέξεων καὶ ἀκοὴν καὶ ψυχὴν γοητεύουσιν· ἡμεῖς δὲ, οἱ καὶ μέχρι τῆς τυχούσης κεραίας καὶ γραμμῆς τοῦ πνεύματος τὴν ἀκρίβειαν ἕλκοντες, οὔποτε δεξόμεθα, οὐ γὰρ ὅσιον, οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας πράξεις εἰκῆ σπουδασθῆναι τοῖς ἀναγράψασι, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος μνήμῃ διασωθῆναι· ἀλλ' ἵν' ἡμεῖς ἔχωμεν ὑπομνήματα καὶ παιδεύματα τῆς τῶν ὁμοίων, εἴ ποτε συμπέσοι καιρὸς διασκέψεως· ὥστε τὰ μὲν φεύγειν, τὰ δὲ αἱρεῖσθαι, οἷον κανόσι τισὶ καὶ τύποις, τοῖς προλαβοῦσιν ἑπόμενοι παραδείγμασι (β).

Ἐπεὶ δὲ διδασκαλία διὰ τῶν ἔργων κρείττων τῆς διὰ λόγου διδασκαλίας, φεύγειν χρὴ διδασκάλους καὶ διδασκαλίαν ἐπὶ πονηρᾷ χρήσει τῆς παιδεύσεως· καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἀλλοτρίοις τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας ἐξομοιοῦσθαι (γ). Ἰστέον, λέγει ὁ ἱερὸς Θεοδώρητος, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅτι, (οἱ δοκησίσοφοι καὶ φιλόνεικοι) οὐχ ἅπαντες σύμφωνον ἔχουσι τῆς ἐρωτήσεως τὸν σκοπόν. Ἀλλ' οἱ μὲν δυσσεβῶς ἐρωτῶσι, διελέγχειν οἰόμενοι τὴν θείαν Γραφήν· νῦν μὲν, ὡς οὐκ ὀρθὰ παιδεύουσαν· νῦν δὲ, ὡς ἐναντία διδάσκουσαν. Οἱ δὲ φιλομαθῶς ζητοῦσι, καὶ ποθοῦσιν εὑρεῖν τὸ ζητούμενον. Κἀκείνων τοίνυν ἐμφράξομεν, σὺν Θεῷ φάναι, τὰ βλάσφημα στόματα, τῆς θείας ἐπιδεικνῦντες Γραφῆς καὶ τὴν συμφωνίαν, καὶ τὴν ἀρίστην διδασκαλίαν· καὶ τούτοις ὡς οἷόν τε τῶν ἐπαπορουμένων τὴν λύσιν προσοίσομεν (δ).

Ἐνεφιλοχώρησε δέ τις πολλοῖς στρεβλὴ ἰδέα καὶ ἀπείροις τοῖς πολλοῖς ὀλεθρία εἰσήγησις, ὅτι δῆθεν οἱ θεῖοι ἡμῶν Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ μόνον ἐνησχόληνται, καὶ τούτου ἕνεκα, μόνοις τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς περὶ τὴν θεολογίαν ἀσχολουμένοις χρησιμεῦσαι δύνανται τὰ συγγράμματα αὐτῶν. Ὦ πλάνη! ὢ μεγίστη ζημία τοῖς πεπλανημένοις ἐξ ἀνοίας, ἀγνοίας, ἢ διαστροφῆς! Οἱ Πατέρες ἡμῶν καὶ Διδάσκαλοι, πρὶν ἢ συγγράψαι τὰ περὶ θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας ἱερὰ αὐτῶν συγγράμματα, ἦσαν φιλόσοφοι, φυσιολόγοι, ἰατροὶ, ἱστορικοὶ, νομικοὶ, ῥήτορες, ἀρχαιολόγοι, ἀστρονόμοι, ποιηταί. Οὐκ ἐδίδαξαν λοιπὸν θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μόνον, κατὰ τὴν στρεβλὴν τῶν πολλῶν ἰδέαν, ἀλλὰ μελετήσαντες πᾶσαν τὴν τῶν ἀρχαίων σοφίαν καὶ τέχνην ἐνέκλεισαν αὐτὴν ἐν τοῖς ἑαυτῶν συγγράμμασιν· ἐν αὐτοῖς κεῖται ἡ ἀρχαία φιλοσοφία, ἡ ἱστορία, ἡ νομικὴ, ἡ μυθολογία, ἡ ῥητορικὴ τέχνη εἰς ἐξαίσιον κεκαλλιεργημένη βαθμὸν, ἡ ποίησις, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ ἀρχαία καὶ σύγχρονος γνῶσις τῆς ἀστρονομίας, τῆς φυσιολογίας, τῆς ζωολογίας, καὶ τῆς ἰατρικῆς. Οὐδεὶς βεβαίως μελετήσας ἀμφισβητεῖν δύναται τὴν ῥητορικὴν τῶν Πατέρων δεινότητα, τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν, τὸ βάθος τῆς φιλοσοφίας, τὸν μέγαν πλοῦτον τῶν γνώσεων. Τούτους οὐ μόνον οἱ νεώτεροι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ σύγχρονοι αὐτοῖς ἐθνικοὶ ἐθαύμασαν. Ὁ δεινὸς σοφιστὴς Λιβάνιος ἔλεγέ που περὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅτι «τὴν Πλάτωνος σοφίαν καὶ τὴν Δημοσθένους δεινότητα τῇ περὶ τοὺς λόγους εὐμαθείᾳ δείξει θρυλλουμένας μάτην.» Ἐρωτηθεὶς δὲ, τίνα καταλείπει διάδοχον; ἀπεφήνατο, Ἰωάννην (τὸν Χρυσόστομον) εἰ μὴ Χριστιανὸς ἦν. Οἱ θεῖοι ἡμῶν Πατέρες, ἐκτὸς τούτου, εἰσὶ, καὶ περὶ τούτου μόνος ὁ ἀμαθὴς καὶ ἐπιπόλαιος ἀμφιβάλλειν δύναται, γέφυρα, δι' ἧς μεταβαίνομεν εἰς τοὺς ἀρχαίους ἡμῶν προγόνους, καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον οὐ δυνάμεθα ὑπερπηδῆσαι αὐτοὺς, ὅπως μεταβῶμεν εἰς ἐκείνους. Πάντα τὸν

(α) Βασιλ. τόμ. ΛΒ'. 688. (β) Γρηγ. Ναζ. τομ. ΛΕ'. 504. 505.
(γ) Γρηγ. Νύσ. τόμ. ΜΔ'. 332. Βασιλ. τομ. ΛΑ'. 745. κ. ἑ. (δ) Θεοδώρητ. τομ. Π'. 76.

ἀρχαῖον κόσμον, καὶ τὴν ἀρχαίαν γνῶσιν ἐν τοῖς Πατράσιν ἐνιδεῖν δυνάμεθα, καὶ διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν σπουδάσαι αὐτόν. Ὁ δὲ περὶ τούτου ἤτοι ἀγνοῶν, ἢ ἀμφιβάλλων προσδραμέτω εἰς τὰ συγγράμματα τῶν, Ἰουστίνου, Εἰρηναίου, Κλήμεντος, Ὠριγένους, Εὐσεβίου, Ἀθανασίου, Βασιλείου, Γρηγορίων, Κυρίλλων, Ἐπιφανίου, Χρυσοστόμου, Θεοδωρήτου, Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, Μαξίμου, Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου, Φωτίου, Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης, κτλ. κτλ. καὶ λήψεται ἀκριβῆ τῶν λεγομένων γνῶσιν· ἡ δὲ ἀνὰ χεῖρας Κλεὶς τῆς Πατρολογίας μάρτυς τῶν εἰρημένων ἀρίδηλος.

ΣΤ'.

Ὀλίγα τινὰ περὶ Πατρολογίας.

«Ὑπὸ τὸ ὄνομα Πατρολογία ἐννοοῦσιν οἱ καθ' ἡμᾶς Θεολόγοι τὴν ἔκθεσιν τοῦ βίου, τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἱερῶν ἐκείνων ποιμένων, οἵτινες τὸ μὲν διὰ τῆς θερμῆς αὐτῶν πίστεως καὶ τῆς καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν ἀμέμπτου πολιτείας, τὸ δὲ διὰ τοῦ λόγου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν προήγαγον τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο καλοῦνται Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἡ Πατρολογία περιέχει τρία ἰδιαίτερα μέρη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, δυνάμενα ἀποβῆναι ἕκαστον ἰδίας πραγματείας ὑπόθεσις. Οὕτω π. χ. οἱ μὲν βίοι τῶν καθ' ἕκαστον Πατέρων δύνανται ἐκτεθεῖναι ἐν εἴδει μονογραφιῶν, ἡ δὲ διδασκαλία αὐτῶν δύναται ἀποτελεῖν μέρος τῆς τῶν δογμάτων ἱστορίας, ἡ δὲ περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν θεωρία τὴν λεγομένην ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν. Οὕτως ἄρα κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν ἡ Πατρολογία ἀνήκει εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱστορικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἰδίως ὁμοιάζει τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῇ τῆς φιλολογίας, ἀλλ' οὐσιωδῶς οὐδὲν ἔχει πρὸς αὐτὰς κοινόν· διότι αὗται μὲν ἐξετάζουσι τὴν βαθμιαίαν κίνησιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, ἢ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τέχνης καὶ σπουδάζουσιν ἀποκαλύψαι ἐν πάσῃ ἐποχῇ καὶ δὴ καὶ ἐν ἑκάστῳ συγγραφεῖ νέας τινὰς ἰδέας· ἡ δὲ Πατρολογία τοὐναντίον ζητεῖ τὴν ἑνότητα καὶ συμφωνίαν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐξεταζομένων συγγραφέων. — Ἐν τῷ κηρύγματι τοιαύτης διδασκαλίας, ἥτις ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐστι θεία, καὶ ἐντεῦθεν τελεία οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν ἢ προσθεῖναί τι (α).

Ἐν ταῖς σελίσιν αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἰδεῖν σπουδαίας ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις, ἢ ἰσχυρὰς λαμπηδόνας δημιουργικοῦ πνεύματος· διότι κύριον τῶν Πατέρων μέλημα ἦν οὐχὶ συντιθέναι ἢ ἐπινοεῖν τι ἀνήκουστον, ἀλλὰ μόνον τηρεῖν, ἑρμηνεύειν, κηρύττειν καὶ κρατύνειν τὸ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ῥηθέν. Ἐν τῷ συμπεράσματι τῶν ἐρευνῶν αὐτῆς ἡ Πατρολογία οὐδὲν ἄλλο πλέον δύναται εἰπεῖν ἐν πεποιθήσει καθόλου περὶ τῶν πονημάτων τῶν θεοφόρων Πατέρων, ἢ τὸ ῥηθὲν περὶ τοῦ μεγίστου τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρος Βασιλείου τοῦ μεγάλου παρὰ τοῦ ὁμαίμονος καὶ ὁμοτρόπου αὐτοῦ αὐταδέλφου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ἐν ἀρχῇ τῆς εἰς τὴν ἑξαήμερον θαυμαστῆς αὐτοῦ ἑρμηνείας· «Ὃν γὰρ ἔχει λόγον πρὸς τὸν κόκκον ὁ ἄσταχυς, καὶ ἐξ ἐκείνου ὤν, κἀκεῖνο μὴ ὤν, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνο μὲν ὢν τῇ δυνάμει, παρηλλαγμένος δὲ μεγέθει, καὶ κάλλει καὶ ποικιλίᾳ καὶ σχήματι· τὸν αὐτὸν εἴποι τις ἂν ἐπέχειν λόγον, πρὸς τὴν τοῦ μεγάλου Μωϋσέως φωνήν, τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου διὰ φιλοπονωτέρας θεωρίας ἐξεργασθέντα νοήματα· ἃ

(α) Ἀποκαλ. ΚΒ'. 19.

γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν ἐν ὀλίγοις τε καὶ εὐπεριγράπτοις τοῖς ῥήμασι, ταῦτα διὰ τῆς ὑψηλῆς φιλοσοφίας ὁ διδάσκαλος ἡμῶν αὐξήσας, οὐχὶ ἄσταχυν, ἀλλὰ δένδρον ἐποίησε κατὰ τὸν ὁμοιωθέντα τῇ Βασιλείᾳ τοῦ σινάπεως κόκκον, τὸν ἐν καρδίᾳ τοῦ γεωργοῦντος ἀποδενδρούμενον, ὥστε γενέσθαι πανταχόθεν αὐτὸν ἀμφιλαφῆ τοῖς νοήμασι, καὶ διηπλωμένον ἀντὶ κλάδων τοῖς δόγμασι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς εὐσεβείας εἰς ὕψος ἀνατεινόμενον, ὡς καὶ τὰς ὑψηλάς τε καὶ μετεωροπόρους ψυχὰς, ἃς πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸ Εὐαγγέλιον ὀνομάζει, δύνασθαι τῷ μεγέθει τῶν τοιούτων κλάδων ἐννοσσεύειν». (α)

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταδεικνύεται ἡ σπουδαιότης, ὁ σκοπὸς καὶ ἡ σημασία τῆς Πατρολογίας. Ἄνδρες δὲ ἀριπρεπεῖς ἐπὶ σοφίᾳ καὶ πολυμαθείᾳ ἐνησχολήθησαν καὶ οὐ παύονται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν μελέτην, ἑρμηνείαν, καὶ ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων. Καὶ ἐξεδόθησαν μὲν πολλάκις τὰ τῶν Πατέρων συγγράμματα· τὰ πλεῖστα μάλιστα τούτων ἔτυχον καὶ πολυμαθεστάτων καὶ φιλοπονωτάτων ἐκδοτῶν· ἡ δὲ ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ὑπὸ Μιγνίου (Migne) γενομένη ἔκδοσις τῆς Πατρολογίας ὑπερῆρε πάσας τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας τῶν Πατέρων ἐκδόσεις διά τε τὸ περιεχόμενον, τὸ εὔχρηστον, τὸ κομψὸν καὶ τὸ εὐπόριστον. Καὶ πᾶσι μὲν τοῖς φιλοπόνοις καὶ πολυμαθέσιν ἑρμηνεῦσι καὶ ἐκδόταις μέγας ὀφείλεται ἔπαινος καὶ βαθεῖα ἡ εὐγνωμοσύνη, ἐξόχως δὲ τῷ ἀειμνήστῳ Μιγνίῳ (Migne)· ὅς τις διὰ τὴν ἔκδοσιν ἁπάσης τῆς σειρᾶς τῶν Πατέρων ἀπὸ τοῦ Α'. — ΙΕ'. Μ. Χ. αἰῶνος τὰ μέγιστα ὠφέλησεν καὶ εὐηργέτησεν ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα.

Περὶ τὸν κλάδον τῆς ἱερᾶς θεολογίας μετὰ πλείστου ὅσου ζήλου ἐνησχολήθησαν καὶ ἐνασχολοῦνται οἱ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ μετὰ καταπληκτικῆς ὄντως πολυμαθείας οὐκ ὀλίγα συγγράμματα συνέγραψαν καὶ οὐ παύονται συγγράφοντες ἀφορῶντα εἰς τὴν ὁμολογουμένως χρησιμωτάτην καὶ ἀναγκαιοτάτην ταύτην ἐπιστήμην. Εὖ γὰρ οἴδασιν οἱ πλεῖστοι τούτων καὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι μόνοι οἱ ἐν ἀρετῇ καὶ ἀληθεῖ σοφίᾳ διαπρέψαντες θεοφόροι Πατέρες ἐξεζήτησαν σοφώτατα τὰ βάθη τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἐξέχεαν ὡς λαμπρότατοι φωστῆρες ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης τὸ φῶς τῆς ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθείσης θρησκείας, ὅτι μόνον ἐν αὐτοῖς δύναταί τις εὑρεῖν καὶ δογμάτων ἀκρίβειαν, καὶ ἁγνὴν εὐσέβειαν, καὶ πέλαγος νοημάτων, καὶ ἀκριβεστάτην τῶν θείων Γραφῶν ἑρμηνείαν, καὶ ἠθῶν θαυμασιωτάτην εὐκοσμίαν, καὶ λόγου ἀπαράμιλλον εὔροιαν, καὶ γλώσσης τελείαν ὑψηγορίαν.

Ἐκ δὲ τῶν τῆς ἡμετέρας ἁγιωτάτης ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Θεολόγων, δύο μόνον, ἐξ ὧν γε ἡμεῖς, ἴσμεν ἐνησχολήθησαν περὶ τὴν Πατρολογίαν, ὁ ἀοίδιμος τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καθηγητὴς κ. Κωνσταντῖνος Κοντογόνης, οὗ οἱ μέχρι τοῦ νῦν ἐκδοθέντες δύο τόμοι τῆς Φιλολογικῆς καὶ Κριτικῆς ἱστορίας τῶν ἁγίων Πατέρων δύνανται παραβληθῆναι πρὸς τὰ τοιούτου εἴδους ἄριστα συγγράμματα τῶν Θεολόγων τῆς δύσεως καὶ ὁ περικλεὴς συγγραφεὺς τῆς ὑφ' ἡμῶν μεταφρασθείσης «Ἱστορικῆς Διδασκαλίας περὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πρώην ἀρχιεπίσκοπος Τζερνίγωφ Φιλάρετος, εἷς τῶν ἀρίστων Θεολόγων τῆς ὀρθοδόξου Ῥωσσίας». Ταῦτα γράφων ἀναγγέλλει ὁ ἐν Πετρουπόλει τὰς διατριβὰς ποιούμενος ἐπὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ δὴ καὶ ἀκράτῳ Ἑλληνισμῷ διαπρεπὴς ἀρχιμανδρίτης κ. Νεόφυτος Παγίδας, μεθερμηνεύσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐπὶ

(α) Τομ. ΜΔ'. 62 κ. ἑ.

τὸ εὐμεθοδώτερον διασκευάσας καὶ συμπληρώσας τὸ τρίτομον πόνημα τοῦ κλεινοῦ ῥώσσου ἀρχιεπισκόπου Φιλαρέτου, Ἱστορικὴ Διδασκαλία περὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας (ἀπὸ τῆς Α'. μέχρι τῆς ΙΒ'. ἑκατονταετηρίδος.)

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ φιλολογικῆς καὶ κριτικῆς ἱστορίας τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐρανισθέντα ἐκ τῆς διὰ τῆς Κλειοῦς καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος δημοσιευθείσης ἀγγελίας τοῦ σοφοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Νεοφύτου Παγίδα, ᾧ ἀπὸ μέσης καρδίας εὐχόμεθα, ἵνα αἰσίως καὶ ταχέως φέρῃ εἰς φῶς τὸ πολύτιμον, ἀναγκαιότατον καὶ ὠφελιμώτατον πόνημα αὐτοῦ. Εἴθε οἱ ὁμογενεῖς κατ' ἀξίαν ἐκτιμήσωσι καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἔργου, καὶ τοὺς ἀτρύτους κόπους τοῦ μεταφραστοῦ καὶ ἐκδότου. Εἴθε εὕρῃ μιμητὰς καὶ ἄλλους τοιούτων θεαρέστων καὶ κοινωφελῶν ἔργων πρὸς τιμὴν τοῦ ἔθνους, καὶ εὔκλειαν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ὅμως, ἵνα ἀποβῇ ἐπιτυχὴς καὶ καρποφόρος κατὰ τὸ δέον ἡ μελέτη τῶν συγγραμμάτων τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων, ἀνάγκη γινώσκειν τίνες οἱ καλούμενοι οὗτοι ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες, πότε ἕκαστος αὐτῶν ἤκμασε, ποῖαι αἱ θεάρεστοι αὐτῶν πράξεις, τίνα τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν τὰ ἀληθῶς γνήσια, καὶ τίνα τὰ ἀμφιβαλλόμενα, ἢ νόθα καὶ ψευδεπίγραφα· τί τὸ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον, καὶ περὶ τί στρέφεται ἰδίως ἡ ἑκάστου διδασκαλία. Κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον· «Τίς ὁ γράψας τὸ βιβλίον, ἢ πότε ἔγραψε, καὶ περὶ τίνων ἔγραψε, καὶ τίνος ἕνεκα» (α).

Τούτων δ' ἁπάντων ἡ ἀκριβὴς γνῶσις, προπαιδεύουσα καὶ χειραγωγοῦσα τὸν ἀναγνώστην εἰς εὕρεσιν τοῦ ἀπεράντου καὶ παντοίας θεολογικῆς ὕλης βρίθοντος τῆς τῶν Πατέρων ἡμῶν φιλολογίας θησαυροῦ, καὶ λυσιτελῆ καὶ ὠφέλιμον τῶν εἰρημένων συγγραμμάτων μελέτην, ἀναγκαιοτάτη κρίνεται, μάλιστα καὶ πρὸς ὀρθὴν τῶν γραφέντων κατάληψιν, καὶ πρὸς ἀξίαν αὐτῶν τῶν γραψάντων ἐκτίμησιν.

Εὑρετήριον δὲ τοιοῦτον ἢ κατάλογον κατὰ συνέχειαν τῶν συγγραμμάτων πάντων τῶν ἁγίων Πατέρων ἀπὸ τοῦ Α'.—ΙΕ'. Μ. Χ. αἰῶνος, ὅπερ ἀληθῶς δύναταί τις, Κλεὶς Πατρολογίας ὀνομάσαι, οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἐφιλοπόνησε, καθ' ὅσον ἡμεῖς ἴσμεν, ἐκτὸς ἀξιολόγου μέν, ἀλλὰ συντόμου τινός, μόνον τῶν ὑπομνηματιστῶν τῆς Ὀκτατεύχου, Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Λειψίᾳ ἐκδοθείσῃ διτόμῳ σειρᾷ τῶν ἑνὸς καὶ πεντήκοντα ὑπομνηματιστῶν κατὰ τὸ ἔτος 1772.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ κτῆσις τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων, διὰ τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην ὑπέρογκον δαπάνην πολλοῖς λογίοις καὶ φιλομαθέσι δυσέφικτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Βίβλος ἄρα, ἐν ᾗ κεῖνται ἀποτεθησαυρισμένα τὰ ἀριστουργήματα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, καὶ τοῖς πᾶσι προσιτὴ καὶ εὐπόριστος ἦν ἂν ἓν τῶν εὐκταιοτάτων πρὸς πάντα θεολόγον, λόγιον καὶ κληρικόν, καὶ ὡς τοιαύτη προσφέρεται παντὶ τῷ βουλομένῳ ἡ Κλεὶς τῆς Πατρολογίας.

Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν μελετῶντες καὶ ἀνελίττοντες τὰ συγγράμματα τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων μετὰ πόθου ἀνελογιζόμεθα, ὅτι κατάλογος ἢ εὑρετήριον, οἷον ἡ παροῦσα Κλεὶς Πατρολογίας, λαμβανομένη εἰς χεῖρας παντὸς θεολόγου, ἱεροκήρυκος καὶ λογίου οὐ μικρὸν συντελέσει εἴς τε τὴν προσοικείωσιν τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ εἰς τὴν ἀναγκαίαν καὶ ὠφέλιμον ἀνάγνωσιν τῶν θαυμασίων αὐτῶν συγγραμμάτων. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἦν δυσχερὲς καὶ καθ' ἡμᾶς σχεδὸν ἀδύνατον. κατορθῶσαι

(α) Τομ. ΝΑ'. 71.

τὸ ποθούμενον, συντάξαι ἐξ ὑπαρχῆς πόνημα οἷον τὸ παρὸν, δι' ἔλλειψιν σειρᾶς Πατρολογίας ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκδόσει ἀπὸ τοῦ Α'.—ΙΕ'. Μ. Χ. αἰῶνος. Ἐντυχόντες ὅμως μεθ' ὅσης χαρᾶς οὐχ οἷόν τε ἡμῖν εἰπεῖν, ἁρμοδίας καὶ ἀρίστης βοηθείας, τῆς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου, μεγαθύμου, εὐεργέτου παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, καὶ χαλκεντέρου Μιγνίου ἐκδόσεως τῆς ὅλης σειρᾶς τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ Α'.—ΙΕ'. Μ. Χ. αἰῶνος, ἠξιώθημεν θείᾳ ἀρωγῇ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀγαγεῖν εἰς πέρας τὴν Κλεῖδα τῆς Πατρολογίας, ᾗ εἴχομεν δυνάμεως. «Οὐδεμία δὲ αὐτάρκης ἀνθρώποις φύσις οὔτ' ἐν λόγοις, οὔτ' ἐν ἔργοις ἀναμάρτητος εἶναι· κρατεῖσθαι δὲ ἡ πλεῖστα μὲν ἐπιτυγχάνουσα, ἐλάχιστα δὲ ἀστοχοῦσα (α).

Ζ'.

Πόθεν ὁρμηθέντες ἀνελάβομεν τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης Κλειδός.

Ἐκ πατέρων ἡμεῖς καὶ διδασκάλων τὸν τρόπον καὶ τὸν τύπον ὠφελημένοι, κατὰ τὸν ἱερομάρτυρα Πάμφιλον, ἐγχειροῦμεν τῇδε τῆς Κλειδὸς ἐκδόσει, ἑκάστου τῶν ἀναγινωσκόντων εὐχῇ τῇ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν συμπεριφορὰν κομιζόμενοι· ᾧ πολιὰ μὲν ἡ θρὶξ, νωθρὰ δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἡ δύναμις, ὑπότρομος δὲ καὶ ὑποσκάζων ὁ λόγος. Ἐπεχειρήσαμεν δὲ τοῦτο πρᾶξαι, ὡς πολλοῖς ὠφέλιμον ἔσεσθαι τόδε τὸ σύγγραμμα οἰόμενοι. Οὗ δὴ ἕνεκα, καίτοι τοῦ σώματος οὐκ εὖ ἡμῖν διακειμένου, τόνδε προειλόμεθα τὸν πόνον.

Ἀπὸ πολλοῦ ἡμεῖς χρόνου ἐγκύψαντες εἰς μακρὰς καὶ ἐπισταμένας τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων, ὡς καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων μελέτας, καὶ ὡς εἴχομεν δυνάμεως πάντα αὐτῶν τὰ συγγράμματα ἐπιμελῶς ἀνερευνήσαντες, πλοῦτον κατ' ἀλήθειαν ἀνεύρομεν ἀκένωτον καὶ θησαυρὸν πάσης γνώσεως καὶ ἐπιστήμης πολύτιμον. Ἀλλ' ὡς μὴ ὤφελεν ἐγκεκλεισμένον καὶ τοῖς πλείστοις ἄγνωστον· Διὸ κατὰ τὸν θεῖον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν, ἂν καί·

«Ἄφωνον ἔργον κρεῖσσον ἀπράκτου λόγου·
Βίου μὲν οὐδεὶς πώποθ' ὑψώθη δίχα,
Λόγου δὲ πολλοὶ τοῦ καλῶς ψοφουμένου·
Οὐ γὰρ λαλούντων, εὖ βιούντων δ' ἡ χάρις». (β)

Ἐνομίσαμεν, ὅτι σπουδαῖον πράξομεν ἔργον, ἀναλαμβάνοντες τὴν εἰς φῶς ἐξαγωγὴν τοῦ λίαν μὲν ἀναγκαίου καὶ ἀφθόνου, ἀλλ' ἀγνώστου τοῖς πολλοῖς καὶ παρημελημένου τούτου θησαυροῦ· «Σοφία κεκρυμμένη, θησαυρὸς ἀφανὴς, καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη, τίς ἐν τρισὶν ἡ ὠφέλεια;» Ἐπὶ τούτῳ προέβημεν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης Κλειδὸς τῆς Πατρολογίας καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων. Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐσχάτως ὑπὸ Μιγνίου (Migne) ἐκδοθεῖσαν ἐν Παρισίοις Ἑλληνικὴν Πατρολογίαν ἁπάντων τῶν σωζομένων ἢ εὑρισκομένων συγγραμμάτων τῶν ἁγίων Πατέρων ἐν τόμοις ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ἑνὶ, κατετάξαμεν σύμπασαν τὴν ἀπειροπληθῆ αὐτῆς ὕλην ἀπὸ τοῦ Α'.—ΡΞΑ'. τόμου ἐν καταλόγῳ ἀκριβεῖ καὶ συστηματικῷ, κατ' ἀκρίβειαν ἑπόμενοι τῇ ἀριθμητικῇ τῶν τόμων σειρᾷ.

(α) Διονυσ. Ἁλικ. περὶ χαρακτῆρος Θουκυδ. κεφ. γ'. (β) Γρηγ. Ναζ. τομ. ΛΖ'. 929. ΛΗ'. 793.

Ἐν τῷ συντάγματι τούτῳ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν περιέχονται πάντες οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, οἱ ἀπὸ τοῦ Α'.—ΙΕ'. αἰῶνος ἀκμάσαντες καὶ ἐν τῇ Πατρολογίᾳ περιεχόμενοι. Πρὸς τούτοις δὲ σημειοῦνται τῶν συγγραμμάτων ἑνὸς ἑκάστου τὰ γνήσια, τὰ ἀμφιβαλλόμενα, τὰ νόθα ἢ ὑποθετικά, ὁ χρόνος, ἐν ᾧ ἕκαστος ἤκμασεν, οἱ τόμοι, ἐξ ὧν τὰ συγγράμματα ἑκάστου σύγκεινται, αἱ σχετικαὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν πραγματεῖαι, αἱ ἀναλύσεις, τὰ σχόλια, ἡ φρασεολογία, τὰ λεξικολόγια, αἱ μαρτυρίαι καὶ σημειώσεις, ἃς περιέχει ἡ ἔκδοσις. Ὅθεν διὰ τοῦ παρόντος συγγράμματος, καὶ ὁ ἔχων τὴν Πατρολογίαν εὐκολύνεται εἰς εὕρεσιν τῶν περιεχομένων, καὶ ὁ μὴ ἔχων ἢ ἀγνοῶν τί ἐστι Πατρολογία, εὐχερῶς δύναται λαβεῖν γνῶσιν περὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ.

Ἐκλήθη δὲ Κλεὶς Πατρολογίας καὶ Βυζαντινῶν συγγραφέων ἡ παροῦσα συγγραφή, ὡς ἀναπεταννύουσα οἱονεὶ τὰς πύλας τῶν πολυτελῶν ἀνακτόρων τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων καὶ προγόνων, καὶ εἰσάγουσα καὶ καθοδηγοῦσα πάντα φιλομαθῆ εἰς τοὺς πλουσίους αὐτῶν θησαυρούς, τοὺς πάσης θείας καὶ ἀνθρωπίνης γνώσεως μεστούς, καὶ παριστῶσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν ἱερὰν θεολογίαν, τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, τὴν φυσιολογίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν ἰατρικήν, τὴν νομικήν, καὶ πᾶσαν ἄλλην σύγχρονον αὐτοῖς γνῶσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ὑπὸ Μιγνίου (Migne) ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ οὐ περιελήφθησάν τινες τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων· οἷοί εἰσιν, Ἰωάννης Λαυρέντιος ὁ Λυδός, Φλάκκος Μεροβώδης, Ζώσιμος ὁ Κόμης, Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, Κόριππος ὁ Ἀφρικανός, Θεοφύλακτος Σιμοκάττης, Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλειάτης, καὶ ἡ ὑπὸ Μαρτίνου Κρουσίου Τουρκογραικία, πρὸς πληρεστέραν καὶ τελειοτέραν τοῦ ἔργου κατάρτισιν, συμπεριελάβομεν ἐν τῇ παρούσῃ Κλειδὶ καὶ τὰ τούτων συγγράμματα ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν.

Ὥστε σύμπασα ἡ τῆς Πατρολογίας ὕλη ἡ ἐν ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ἑνὶ τόμοις περιεχομένη ἐν τεύχει ἑνὶ καὶ μόνῳ, ὡς ἐν σκελετῷ, συμπεριληφθεῖσα καὶ ὑποδειχθεῖσα ὁποία τίς ἐστι, νομίζομεν, ὅτι χρησιμεύσει ὡς ὁδηγὸς οὐ μόνον τοῖς περὶ τὴν θεολογίαν ἀσχολουμένοις, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἐν γένει ἐπιστήμονι καὶ λογίῳ· καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἐν ὑστέρῳ λόγῳ τιθεμένοις τὴν τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων ἀνάγνωσιν, καταδείξει, οἷος καὶ ὅσος θησαυρὸς ἐγκλείεται ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν.

Οὕτως οὖν, ὡς εἴχομεν δυνάμεως καὶ εὐκαιρίας, συμπληρώσαντες τὸ ἀνὰ χεῖρας πόνημα προσφέρομεν αὐτὸ τῇ Μιᾷ, Ἁγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ τῶν Ὀρθοδόξων **ΕΚΚΛΗΣΙΑι**, ἕως οὗ τελειότερον τούτου ἀναφανῇ ἔργον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῇ φιλολογίᾳ.

Ἐὰν δὲ τὸ παρουσιαζόμενον τοῦτο πόνημα εὐμενῶς γένηται ἀποδεκτόν, καὶ νομισθῇ ὠφέλιμον εἰς ἐπικουρίαν, τό γε νῦν, οὐ μόνον τοῖς περὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν ἐνασχολουμένοις, ἀλλὰ καὶ ἅπασιν ἁπλῶς τοῖς ἐγκύπτουσι τῇ ἀναγνώσει καὶ μελέτῃ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, ἀμέσως κατόπιν, θείᾳ συνάρσει, ἐκδώσομεν καὶ ἕτερα δύο πονήματα ἀναγκαιότατα καὶ λίαν ὠφέλιμα, ἕτοιμα ὄντα εἰς τύπωσιν, τὸ μέν, Ταμεῖον τῆς ὅλης Πατρολογίας ἐπιγραφόμενον, ἤτοι Γενικὸν Ἀναλυτικὸν πίνακα κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν συντεταγμένον, καὶ πεπλουτισμένον δι' ἀκριβεστάτης συλλογῆς πασῶν τῶν ἐν τῇ ὅλῃ Πατρολογίᾳ εὑρισκομένων ἀξιοσημειώτων ἐννοιῶν, λέξεων, πραγμάτων καὶ κυρίων ὀνομάτων, καὶ τῆς παραπομπῆς αὐτῶν· ὅτι δὲ δι' αὐτοῦ πᾶς λόγιος, εἴτε θεολόγος, εἴτε ἄλλης οἱασδήποτε ἐπιστήμης κάτοχος τὰ μέγιστα εὐκολυνθήσεται πρὸς πᾶσαν περὶ παντὸς ἀντικειμένου ἔρευναν καὶ μελέτην, τὸ πρᾶγμα

ἀφ' ἑαυτοῦ, νομίζομεν, εὔδηλον· τὸ δὲ, ὡς ἥδυσμά τι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ ἄνθος ἐπεισόδιον τοῖς φιλομαθέσι, περὶ ἀναγνώσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων, δι' ὧν οὐ κλέπτεταί τις τὸν νοῦν, ἀντεχόμενος τῶν ξένων, ὡς ἡμετέρων.

Ἐὰν δὲ ψευσθῶμεν τῆς ἐλπίδος, καὶ οἱ πόνοι ἡμῶν μάταιοι ὅλως καὶ ἀσυντελεῖς τῇ εὐστόχῳ ἐπιτυχίᾳ τοῦ προκειμένου σκοποῦ εὑρεθῶσιν, οἱ μὲν ἀναγινώσκοντες ἀπιδέτωσαν κἂν μετὰ συγγνώμης εἰς τὴν προθυμίαν ἡμῶν· οἱ δὲ περὶ τοιαύτας μαθήσεις δεινοὶ ἀποδυέτωσαν εἰς τὸ στάδιον θαῤῥαλεώτεροι ἀθληταί· «Ἐγὼ δέ, φησὶν ὁ ἱερὸς Θεοδώρητος, τῆς τε τῶν νοσούντων ἕνεκα θεραπείας, καὶ τῆς τῶν ὑγιαινόντων προθυμούμενος ὠφελείας, τοῦτον ἀνεδεξάμην τὸν πόνον· τοὺς δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐντυγχάνοντας πόνοις παρακαλῶ, εἰ μὲν ἅπαντα εὖ ἔχοι τὰ γεγραμμένα, τὸν τούτων ἀνυμνῆσαι δοτῆρα, καὶ τοῖς πεπονηκόσι προσευχὰς ἀντιδοῦναι· εἰ δέ τινα ἐλλείπει, μὴ πάντων ὁμοῦ τούτων ἕνεκα καταγνῶναι, ἀλλ' ἐκ τῶν εὖ εἰρημένων τὸ κέρδος κομίσασθαι. Τῇ μὲν ἐμαυτοῦ δυνάμει τόδε τὸ ἔργον σταθμησάμενος, ὠῤῥώδησα τὴν ἐγχείρησιν· θαῤῥήσας δὲ τῷ φιλοτίμῳ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν, μείζοσιν ἢ κατ' ἐμαυτὸν ἐνεχείρησα» (α).

Ἰδοὺ οὖν, ὦ βέλτιστον Πανελλήνιον ἔθνος, «γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν», (β) ἐμφανὲς νῦν καὶ προχειρότατον ἔχεις ἐπιβοήθημα, τὸ ποτὲ δυσέντευκτον καὶ οὐ πᾶσι προσιτόν. Οὐκ ἔτι λοιπὸν, ὦ θεσπέσιοι τῶν ἱερῶν μυσταγωγοὶ Γραφῶν, καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες, ὅσοις ἔρως ἐνέσταξε θεῖος τοῦ μελετᾷν τοῦ Κυρίου τὰ λόγια, ἀνάγκη ἡμῖν ἐπαπουροῦσιν. Αὕτη μὲν γὰρ ἡ δέλτος οὐ μόνον τὰς ἐκδεδομένας καὶ γνωστὰς, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς ἀνεκδότους τε καὶ ἀγνοουμένας τῶν θαυμασίων ἐμπεριέχει ἀνδρῶν ἑρμηνείας. Εἴ γε δὴ οὖν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ στηρίζων, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ δύναμις ὁ οἶνος ὁ τὰς καρδίας εὐφραίνων, ἡ βίβλος αὕτη ἐστὶν ἡ μυστικὴ παρεσκευασμένη τοῦ Σολομῶντος τράπεζα, εἰς ἣν λαμπρῷ τε καὶ ὑψηλῷ τῷ κηρύγματι τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἐνδεεῖς πρὸς κατάληψιν ἔχοντας τὰς φρένας συγκαλεῖ ὁ οὐράνιος Βασιλεὺς ὁ Παράκλητος· «ἔλθετε, λέγων, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν ὑμῖν κεκέρακα.» (γ) «Σχολάσατε καὶ γνῶτε. (δ) Γεύσασθε καὶ ἴδετε.» (ε) «Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καταρτίσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν, στηρίξαι, σθενῶσαι, θεμελιῶσαι· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων (ς). Ἀμήν.»

(α) Θεοδ. τομ. ΠΓ'. 788. ΠΒ'. 881. (β) Α'. Πέτρου Β'. 9. (γ) Παροιμ. Θ'. 1—6. (δ) Ψαλμ. λγ'. 9. (ε) Ψαλμ. με'. 11. (ς) Α'. Πέτρ. ε'. 10.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ

πρώην μητροπολίτης Λαρίσσης τοῖς ἐντευξομένοις ταπεινὴ ὑπόμνησις καὶ πατρικὴ προτροπὴ εἰς τὴν εὐσέβειαν τῶν πατέρων καὶ προγόνων ἡμῶν καὶ εἰς τὰ σεμνὰ καὶ ἁγνὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν.

Οὐδὲν τῆς γνώσεώς ἐστι τιμιώτερον· διότι ἡ γνῶσις φῶς ἐστι ψυχῆς λογικῆς· τοὔμπαλιν ἡ ἄγνοια σκότος, οὕτω καὶ ἡ τῆς γνώσεως στέρησις λογισμοῦ σκότος ἐστίν. Ἀλόγων γὰρ ἡ ἄγνοια ἴδιον· λογικῶν δὲ ἡ γνῶσις διὰ τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἡ φιλοσοφία, διὰ τῆς γνώσεως προσκτᾶται. Ἡ γνῶσις μόνη φυσιοῖ. Μετὰ δὲ τῆς φιλοσοφίας ζωοποιεῖ, καὶ ζωογονεῖ. Φιλοσοφία ἡ γνῶσις τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· τουτέστιν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων. Φιλοσοφία τὸ τοῦ ἴσου διανεμητικὸν καὶ ἀπροσωπόληπτον ἐν κρίσει· φιλοσοφία, τὸ ὅσιον ὑπὲρ τὸ δίκαιον, τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀδικοῦντας. Φιλοσοφία τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Αὐτῆς ἀπρὶξ ἀντεχώμεθα, ἐν ᾗ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι, ὁποίους δεῖ εἶναι τοὺς τῆς σοφίας θησαυροὺς καὶ τῆς γνώσεως· καὶ εἴ τίς ἐστιν ἀξιωθεὶς εἰδέναι τὰ ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, εἰδείη ἂν τὴν ἐν μυστηρίῳ σοφίαν τὴν ἀποκεκρυμμένην. Τῆς φωνῆς αὐτῆς διὰ τῶν θείων Γραφῶν ἀκούσωμεν, καὶ μάθωμεν τὴν πάντων τῶν ὄντων γνῶσιν τὴν ἀληθῆ διὰ τῶν ἱερῶν Πατέρων. Προσερχόμενοι, ἐπιμελῶς καὶ εἰλικρινῶς προσιῶμεν, μὴ ἀμβλύνοντες ἡμῶν τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς ὄμμα τοῖς πάθεσι. Διότι μόλις ἂν καθαρωτάτῳ καὶ διειδεστάτῳ ὀφθαλμῷ τρανῶς ἀτενίσαι τις τῇ ἀληθείᾳ δυνήσηται. Οὕτω πᾶσαν λογισμοῦ ζάλην ἀποσεισάμενοι, ἀΰλως προσέλθωμεν τῇ ἀληθείᾳ. Οὐδὲν γὰρ τῆς ἀληθείας σαφέστερον, οὐδὲ ἁπλούστερον, ὅταν τις μὴ κακουργῇ. Προσερχόμενοι, καὶ μέχρι πύλης φθάνοντες, μὴ ἀρκεσθῶμεν, ἀλλ' εὐτόνως κρούσωμεν, ὡς ἂν ἀνοιχθείσης ἡμῖν τῆς τοῦ νυμφῶνος θύρας, καὶ ἴδωμεν τὰ ἐν αὐτῇ κάλλη. Πύλη μὲν οὖν ἐστι τὸ γράμμα, ὁ δὲ ἐντὸς τῆς πύλης νυμφών, τὸ κεκρυμμένον ὑπ' αὐτοῦ τῶν νοημάτων τὸ κάλλος, ἤτοι τῆς ἀληθείας τὸ πνεῦμα. Εὐτόνως κρούσωμεν. Ἀναγνῶμεν ἅπαξ, δὶς, πολλάκις· καὶ οὕτως ὀρύσσοντες, τὸν θησαυρὸν τῆς γνώσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας εὑρήσομεν, καὶ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος κατατρυφήσομεν. Ζητήσωμεν, ἐρευνήσωμεν, ἀνακρίνωμεν. «Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται» (α) Καὶ, «Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου ἐν γνώσει, καὶ ἐροῦσί σοι» (β). Ἐὰν ὦμεν φιλομαθεῖς, ἐσόμεθα καὶ πολυμαθεῖς. Ἁλωτὰ γὰρ ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ γίνεσθαι πέφυκεν ἅπαντα. Καὶ πρὸ πάντων, καὶ μετὰ πάντα, τῇ τοῦ διδόντος Θεοῦ χάριτι.

Ἀντεχώμεθα λοιπὸν τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας, καὶ φεύγωμεν ὡς ἀπὸ πυρὸς τὴν διαστροφὴν τῆς ἀληθείας. Ἡ πίστις ἡμῶν καὶ θεία ἐστὶ καὶ πρεπωδεστάτη, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἁρμοδιωτάτη, καὶ κόσμος καὶ ἐγκαλλώπισμα τῶν κατὰ Χριστὸν πρεσβευόντων αὐτήν. Καὶ τῇ μὲν εὐσεβείᾳ συνοικεῖ ἡ εὐφροσύνη μετὰ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, καὶ τῆς ἀγάπης· τῇ δὲ ἀπιστίᾳ ὁ κόρος, ἡ ἑπομένη ἀηδία, καὶ τέλος, ἡ ἀπελπισία. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχουσιν, ἡ εὐσέβεια καὶ εὐκολωτέρα καὶ ἡδίων τοῖς γε νοῦν ἔχου-

(α) Ματθ. Ζ'. 8. (β) Δευτ. ΛΒ'. 7.

σιν. Ἀπρὶξ λοιπὸν καὶ ἐκθύμως περιεχώμεθα ταύτης, τῆς κἀνταῦθα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποβλέπτους ποιούσης τοὺς ἐραστάς.

Ἄμαχον γάρ ἐστιν ἐπὶ παντὸς ἡ συνήθεια, πολλὴν ἔχουσα δύναμιν πρὸς ἑαυτὴν ἑλκύσαι καὶ ἐπισπάσασθαι τὴν ψυχήν, καί τινα καλοῦ παρασχεῖν φαντασίαν, ἐν ᾧ ἄν τις σχέσιν καὶ προσπάθειαν διὰ τοῦ προσεθισμοῦ τινα κτήσηται. Τῷ ὄντι ἡ συνήθεια οὐ μόνον παρ' ὁλοκλήροις ἔθνεσι μεγάλην ἐξασκεῖ τὴν ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς πορείας, τοῦ βίου καὶ τῆς προόδου αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ καθ' ἕκαστον ἀνθρώπῳ τοσοῦτον ἐπηρεάζει τὰς ἰδέας καὶ πράξεις, ὥστε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος μὴ τὴν αὐτὴν πάντοτε ἔχειν κρίσιν, ἀλλ' ὅπως ὑπὸ τῆς συνηθείας διατεθῇ. Ἡ δὲ συνήθεια γέννημα καὶ προϊόν ἐστι τῆς ἀρχῆς τοῦ βίου, ἐξ ἧς ὁρμᾶταί τις. Ὅθεν δεῖ πρῶτον καὶ κύριον μέλημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὴν ἠθικὴν εὐδαιμονίαν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς ὀρθῆς γνώσεως καὶ διδασκαλίας, ὅπως πράττῃ τὸ καλόν, καὶ ἀποφεύγῃ τὸ κακόν. Ἡ πρὸς Θεὸν λατρεία κέκληται λογικὴ, λογικὸν ἄδολον γάλα, καὶ ὑγιαίνουσα διδασκαλία. Οἱ δὲ φυλάττοντες τὴν εὐαγγελικὴν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλίαν, ἐκεῖνοι καὶ μόνοι λατρεύουσιν αὐτῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Ἐκεῖνοι διὰ τῆς ἀρετῆς, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας, καὶ τοῦ καλοῦ αὐτῶν παραδείγματος, εἰσὶν ἀγαθοὶ ὁδηγοί, καὶ σοφοὶ διδάσκαλοι, κάτοχοι θείας γνώσεως καὶ φιλοσοφίας, ὡς οἱ Πατέρες καὶ πρόγονοι ἡμῶν· «Οἵτινες ἐλάλησαν ἡμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμησώμεθα τὴν πίστιν. (α) «Καὶ γὰρ ἀρετῆς οὐδὲν τιμαλφέστερον· οὐ πλοῦτος, οὐ ῥώμη, οὐκ εὐγλωττία, οὐ λαμπρὸν ἢ ὑπέρλαμπρον ἀξίωμα, οὐχ ὁ τῶν ὑπάρχων θρόνος, οὐχ ἁλουργὶς καὶ διάδημα σεμνύνειν τοὺς ἔχοντας πέφυκεν, ὡς ἀρετὴ καὶ φιλοσοφία» (β).

Ἀλλὰ καίτοι πολλὰ καὶ διάφορα τὰ καθήκοντα τῶν ἀνωτέρων πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους· πολλὰ τῶν γεννητόρων πρὸς τὰ τέκνα· οὐ μικρὰ τῶν διδασκάλων πρὸς τοὺς μαθητάς· καὶ ἀσυγκρίτῳ πολλῷ μείζω τῶν ἱεραρχῶν καὶ κληρικῶν, τῶν ἐν ὑπηρέταις τοῦ πνεύματος· διότι πᾶσα ἡλικία, πᾶν ἔτος, πᾶσα ἡμέρα, πᾶς τόπος, εἰς ὃν ἐρχόμεθα, πᾶσα μεταβολὴ καταστάσεως, ἀπαιτοῦσι παρ' ἡμῶν ἐγρήγορσιν, νηφαλιότητα, ἀνανέωσιν τῆς προσοχῆς· διότι σύζυγος, τέκνα, ὑπηρέται, γείτονες, φίλοι, ἐχθροί, ὑπάλληλοι, μαθηταί, ποίμνιον, σκοποβολοῦσιν ἡμᾶς, τὰ διαβήματα ἡμῶν, κατὰ τὴν ὑπεροχήν, κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν προστασίαν καὶ ἀρετήν· καὶ οὕτω διὰ τῶν καλῶν, ἢ κακῶν παραδειγμάτων, γινόμεθα αὐτοῖς σωτηρίας, ἢ ἀπωλείας αἴτιοι· καὶ ὅμως πολλοὶ τούτων τῶν τοιαῦτα καθήκοντα ἐχόντων ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, λογισμοὺς εἰς μέσον ἄγουσι διεστραμμένους, σοφίσματα, καὶ πλοκὰς ἀραχνίων εὐτελεστέρας· ἀπὸ χρηστῶν φαῦλοι, κακὸν μιμήσεως παράδειγμα γενόμενοι, καὶ τοῖς κρίνειν ὀρθῶς μὴ δυναμένοις, πέτρα σκανδάλου. Ἀλλ' «οὐαί, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται,» ταλανίζει ὁ Κύριος τοὺς ἐκ προαιρέσεως πονηρούς. Πόθεν δ' αὕτη ἡ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ κατὰ κρημνῶν μεταβολὴ καὶ ῥοπή; Εὔδηλον, ὅτι ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ τῆς προαιρέσεως, ἀπὸ ῥαθυμίας μόνης, ἀπὸ ἀργίας, ἀπὸ τοῦ πονηροῖς συγγίνεσθαι, ἀπὸ τοῦ καταφρονεῖν ἀρετῆς. Οἱ πονηρὰ τολμῶντες, καὶ παραμυθίαν τινὰ ἀνόνητον βουλόμενοι διά τινων κενῶν λόγων, ἀραχνῶν ὑφάσματα πλέκουσιν. Ἀλλ' ἡμεῖς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ διὰ λόγων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων διαῤῥήξωμεν.

Ἀλλὰ ποία καὶ πόση πολλοῖς ἀναλγησία ἐν τοῖς ἱερωτέροις τῶν καθηκόντων! Πολ-

---

(α) Ἑβρ. ΙΓ'. 7. (β) Ἰσίδ. ΟΗ'. 929.

λοὶ τὸ ἀγνοεῖν τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν, τὰ δόγματα καὶ τὰς ἐντολὰς, ἐν μοίρᾳ τίθενται Καρός. Ἡ δ' ἄγνοια αὕτη, δυστυχῶς κατέχει οὐ μόνον ἰδιώτας, καὶ ἀγραμμάτους αὕτη διακλαδοῦται καὶ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς τῶν ὁμογενῶν· καὶ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἄλλων ὁδηγοὺς καὶ ἡγήτορας· ἐπὶ πολλοὺς λογίους καὶ διδασκάλους, ἄλλως ἀξιοτίμους καὶ πεπαιδευμένους. Ἐν τῇ νῦν ἐποχῇ, οὐδὲν κοινότερον, ἢ μετ' ἄλγους ἐθνικοῦ, καὶ θλίψεως τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, βλέπειν ἡγήτορας, λογίους, διδασκάλους, πολίτας τιμίους, ποδηγέτας τοῦ λαοῦ καὶ τῆς χρηστῆς ἐλπίδος, τῆς νεολαίας, ἢ ἐν βαθυτάτῃ ἀγνοίᾳ, ἢ ἐπιπολαίῳ καὶ ἀμεθόδῳ γνώσει τῆς σωστικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας. Ἕπεται δ' ἐντεῦθεν, ὥς γε τοῖς ἐχέφροσι καὶ ἀλγοῦσι τῶν ὁμογενῶν δῆλον, διαστροφὴ τῶν ἠθῶν, παραλυσία θρησκευτικὴ, παραλυσία, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐθνική.

Παρ' ἡμῖν, ἐπειδὴ ἤδη ἀρχὴν τοῦ βίου ἐποιησάμεθα, οὐχὶ τὴν κατὰ Θεὸν μόρφωσιν καὶ διάπλασιν, ἀλλὰ μετεστράφημεν μεθ' ὅλης ἡμῶν τῆς προθυμίας πρὸς πάντα τὰ ἐπείσακτα καὶ ἀλλότρια τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ ἁγνοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, καὶ διὰ τοῦτο· «Ἐοίκαμεν, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, νεφέλαις πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πνευμάτων φερομέναις». Ἐγεννήθη τάσις μεγάλη πρὸς πᾶν ἀλλοπρόσαλλον νεώτερον, καὶ ἀμέλεια πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν Πατέρων ἡμῶν, ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, καὶ κατανόησιν αὐτῶν διὰ τῆς μελέτης τῶν συγγραμμάτων τῶν τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων. Τίνος ἕνεκα; ὅτι οἱ μὲν τὰ δοκοῦντα πρὸ τῶν ὄντων θηρεύουσι, οἱ δὲ τὸ αὐτίκα μάλα τοῦ μικρὸν ὕστερον συνοίσοντος προτιμῶσι. Ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ῥέπομεν ἐπὶ τὰ ἔνδοξα μᾶλλον, κἂν ἐναντία τυγχάνῃ ἧπερ ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν· αὐστηρὰ γάρ ἐστι καὶ σεμνή. «Ἀποπίπτουσιν ἄρα τοῦδε τοῦ ὕψους οἱ μὴ ἑπόμενοι Θεῷ, ἐὰν ἡγῆται· ἡγεῖται δὲ κατὰ τὰς θεοπνεύστους Γραφάς. Μυρίων γοῦν ὄντων κατ' ἀριθμὸν ἃ πράττουσιν ἄνθρωποι, σχεδὸν δύο εἰσὶν ἀρχαὶ πάσης ἁμαρτίας, ἄγνοια καὶ ἀσθένεια· ἄμφω δὲ ἐφ' ἡμῖν, τῶν μήτε ἐθελόντων μανθάνειν, μήτε αὖ τῆς ἐπιθυμίας κρατεῖν. Τούτων δὲ δι' ἣν μὲν οὐ καλῶς κρίνουσι, δι' ἣν δὲ οὐκ ἰσχύουσι τοῖς ὀρθῶς κριθεῖσιν· οὔτε γὰρ ἀπατηθείς τις τὴν γνώμην δύναιτ' ἂν εὖ πράττειν, κἂν πάνυ δυνατὸς ᾖ τὰ γνωσθέντα ποιεῖν· οὔτε καὶ κρίνειν τὸ δέον ἰσχύων ἄμεμπτον ἑαυτὸν παράσχοιτ' ἂν ἐν τοῖς ἔργοις ἐξασθενῶν. Ἀκολούθως τοίνυν δύο τῷ γένει καὶ παραδίδονται πρόσφοροι ἑκατέρα τῶν ἁμαρτιῶν· τῇ μὲν ἡ γνῶσίς τε καὶ ἡ τῆς ἐκ τῶν Γραφῶν μαρτυρίας ἐναργὴς ἀπόδειξις, τῇ δὲ ἡ κατὰ Λόγον ἄσκησις, ἐκ πίστεώς τε καὶ φόβου παιδαγωγουμένη. Ταυτὶ μὲν ἀποστρέψαι βουλόμενος τῆς εἰς τὰς αἱρέσεις εὐεμπτωσίας τοὺς φιλομαθοῦντας, παρεθέμην· τοὺς δὲ τῆς ἐπιπολαζούσης, εἴτε ἀμαθείας, εἴτε ἀβελτερίας, εἴτε καχεξίας, εἴθ' ὅ,τι δήποτε χρὴ καλεῖν αὐτὴν, ἀποπαῦσαι γλιχόμενος, μεταπεῖσαι δὲ καὶ προσαγαγεῖν τῇ ἀληθείᾳ, τούς γε μὴ παντάπασιν ἀνιάτους, ἐπιχειρῶν, τοῖσδε συνεχρησάμην τοῖς λόγοις. Εἰσὶ γαρ οἳ οὐδὲ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν ἐπακοῦσαι τῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν προτρεπόντων, καὶ δὴ φλυαρεῖν ἐπιχειροῦσι, βλασφήμους τῆς ἀληθείας καταχέοντες λόγους, σφίσιν αὐτοῖς τὰ μέγιστα τῶν ὄντων ἐγνωκέναι συγχωροῦντες, οὐ μαθόντες, οὐ ζητήσαντες, οὐ πονήσαντες, οὐχ εὑρόντες τὴν ἀκολουθίαν· Οὓς ἐλεήσειεν ἄν τις ἢ μισήσειεν τῆς τοιαύτης διαστροφῆς. Εἰ δέ τις ἰάσιμος τυγχάνει, φέρειν δυνάμενος ὡς πῦρ ἢ σίδηρον τῆς ἀληθείας τὴν παῤῥησίαν, ἀποτέμνουσαν, καίουσαν τὰς ψευδεῖς δόξας αὐτῶν, ὑπεχέτω τὰ ὦτα τῆς ψυχῆς». (α)

«Ἔσται δὲ τοῦτο, ἐὰν μὴ ῥαθυμεῖν ἐπειγόμενοι, ἀποδιωθῶνται τὴν ἀλήθειαν, ἢ δόξης

(α) Κλημ. Ἀλεξ. τομ. Θ'. 540—548.

ὀριγνώμενοι, καινοτομεῖν βιάζωνται· ῥᾳθυμοῦσι μὲν γὰρ οἱ, παρὸν τὰς οἰκείας ταῖς θείαις Γραφαῖς ἐξ αὐτῶν τῶν Γραφῶν πορίζεσθαι ἀποδείξεις, τὸ παράπαν καὶ ταῖς ἡδοναῖς αὐτῶν συναιρούμενον ἐκλεγόμενοι. Δόξης δὲ ἐπιθυμοῦσιν, ὅσοι τὰ προσφυῆ τοῖς θεοπνεύστοις λόγοις ὑπὸ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων τε καὶ διδασκάλων παραδιδόμενα, ἑκόντες εἶναι σοφίζονται, δι' ἑτέρων παρεγχειρήσεων, ἀνθρωπείαις διδασκαλίαις ἐνιστάμενοι θείᾳ παραδόσει ὑπὲρ τοῦ τὴν αἵρεσιν συστήσασθαι. Τίς γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐν τηλικούτοις ἀνδράσι, κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν λέγω γνῶσιν, ὑπελείπετο λόγος, (αἱρετικοῦ φέρε εἰπεῖν, ἢ νεωτεριστοῦ,) τὴν ὀρθὴν οὐ βαδιζόντων ὁδόν; Οὐ γὰρ ἂν ὑπερέβαλον σοφίᾳ τοὺς ἔμπροσθεν ἄνδρας, ὡς προεξευρεῖν τι τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀληθῶς ῥηθεῖσιν· ἀλλ' ἀγαπητὸν ἦν αὐτοῖς, εἰ τὰ προπαραδεδομένα μαθεῖν ἠδυνήθησαν. Ὁ χριστιανὸς ἄρα φιλόσοφος μόνος, ἐν αὐταῖς καταγηράσας ταῖς Γραφαῖς, τὴν ἀποστολικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν σώζων ὀρθοτομίαν τῶν δογμάτων, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὀρθότατα βιοῖ, τὰς ἀποδείξεις, ἃς ἂν ἐπιζητήσῃ, ἀνευρίσκει ἀναπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀπό τε νόμου καὶ προφητῶν. Ὁ βίος γὰρ, οἶμαι, τοῦ χριστιανοῦ φιλοσόφου οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἔργα καὶ λόγοι τῇ τοῦ Κυρίου ἀκόλουθοι παραδόσει. Ἀλλ' οὐ πάντων ἡ γνῶσις. Οἱ τοίνυν τῶν ἀσεβῶν ἁπτόμενοι λόγων, ἄλλοις τε ἐξάρχοντες, μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις τοῖς θείοις, ἀλλὰ ἐξημαρτημένως συγχρώμενοι, οὔτε αὐτοὶ εἰσίασιν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὔτε οὓς ἐξηπάτησαν ἐῶσι τυγχάνειν τῆς ἀληθείας· ἀλλ' οὐδὲ τὴν κλεῖν ἔχοντες αὐτοὶ τῆς εἰσόδου, ψευδῆ δέ τινα, καὶ ὥς φησιν ἡ συνήθεια, ἀντικλεῖδα, δι' ἧς οὐ τὴν αὐλαίαν ἀναπετάσαντες, ὥσπερ ἡμεῖς διὰ τῆς τοῦ Κυρίου παραδόσεως εἰσίεμεν, παράθυρον δὲ ἀνατεμόντες, καὶ διορύξαντες λάθρα τὸ τειχίον τῆς Ἐκκλησίας, ὑπερβαίνοντες τὴν ἀλήθειαν, μυσταγωγοὶ τῆς τῶν ἀσεβῶν ψυχῆς καθίστανται». (α)

Ὅθεν ἄνευ τῆς πρώτης καὶ θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν πίστεως μάταια τὰ πάντα καὶ κενά. Ἡ δὲ ἐπείσακτος καὶ ξένη ἀνατροφὴ τῶν τέκνων, ἐναντία τοῖς ἐμφύτοις σεμνοῖς καὶ ἤθεσι καὶ ἐθίμοις κινδυνεύει ποιῆσαι ἡμᾶς ἐκφύλους τῶν πατρίων. Ἐκ δὲ ταύτης καὶ τοιαύτης ἀπᾳδούσης τῇ ὑγιαινούσῃ Εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ, τῆς μᾶλλον ἠθοφθόρου καὶ λαοφθόρου ἐπεισάκτου ἀνατροφῆς, καὶ ἀναστροφῆς, ἰδού, ἀδελφοί, τὰ καλὰ ἀποτελέσματα: ψυχρότης καὶ ὄκνος, κόρος καὶ προσοχθισμὸς περὶ τὴν πάτριον εὐσέβειαν, τὴν καὶ ἔθνος καὶ γλῶσσαν διασώσασαν. Πώρωσις καὶ φίμωσις συνειδήσεως. Αὐθάδεια καὶ ἀσχημοσύναι περὶ τοὺς γεννήτορας, περὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ σοφωτέρους· μισαδελφίαι, ἀπιστίαι, κακουργίαι, σαρκολατρεία, θνητόψυχος ὑλοπάθεια. Πάντες ἐν πᾶσι καθ' ἑαυτοὺς σοφοί. Πάντες συζητηταί. Πολλοὶ δὲ παιδείαν, ἐλευθερίαν, χρηστὰ ἤθη νομίζουσι τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους καταφρόνησιν· ἵνα μὴ σέβηται ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον, ὁ ὑποδεέστερος τὸν ἀνώτερον, ὁ ἀμαθὴς τὸν πεπαιδευμένον· ἵνα ὦσιν ὑπὲρ τὸ μέτρον φιλόνεικοι, αὐστηροὶ κριταὶ, εἴτε πρὸς ἥττονας, εἴτε πρὸς ἴσους, ἢ καὶ πρὸς κρείττονας, διὰ λοιδοριῶν, ὕβρεων, βωμολοχίας. Ἠθικὴν δὲ ὑπολαμβάνουσι τὴν θωπείαν, τὴν μηχανοῤῥαφίαν, τὴν ῥᾳδιουργίαν· καὶ ὡς μόνην ῥητορικὴν δεινότητα θαυμάζουσι ταῦτα, καὶ ὡς ἔντιμον ζηλοῦσι πολιτικήν. Τὸ φρονεῖν περὶ θρησκείας ἕκαστον, κατὰ τὸ δοκοῦν, τὸ λαλεῖν κατ' αὐτῆς ἀναφανδὸν καὶ ἀσυστόλως, τὸ πράττειν κατὰ τὰς ἀλλοκότους αὐτοῦ δοξασίας, τὸ περιφρονεῖν τὰς ἱεροτελεστίας, καὶ μηδενὸς σεβασμοῦ ἀξίας λογίζεσθαι τὰς πατρίους καὶ πατροπαραδότους σεμνὰς συνηθείας ὑπὸ πολλῶν νομίζεται ἐλευθερία καὶ πολιτισμός.

(α) Κλήμ. Ἀλεξ. τομ. Θ'. 541—548.

Ἰδοὺ, ἀδελφοὶ, πῆ φέρει τὸν περιούσιον λαὸν, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, τὸ περικλεέστατον καὶ εὐγενέστατον, ὁ παράχορδος καὶ ἔκφυλος συρμὸς καὶ πιθηκισμὸς, ἡ μὴ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφὴ καὶ ἀναστροφὴ τῶν τέκνων ἡμῶν. Πῶς οὖν στῆσαι δυνησόμεθα τὸν χείμαῤῥον τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων δεινῶν τῇ τε σωστικῇ ἡμῶν μητρὶ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ περιβλέπτῳ ἡμῶν ἔθνει; Εὔδηλον δὲ πῶς· ἐὰν ἀντιτάξωμεν τὴν δύναμιν τῆς ὑγιαινούσης εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας· «ἐὰν ἀναλάβωμεν τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ· ἐὰν στῶμεν περιεζωσμένοι τὴν ὀσφὺν ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ, ἐνδεδυμένοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδεδημένοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησόμεθα πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· ἔχοντες τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας» (α).

«Οὐκ οἶδα, φησὶν ὁ Πλάτων, ὑπὲρ ὅτου ἂν τις νοῦν ἔχων σπουδάζοι, ἢ ὑπὲρ υἱέως αὐτοῦ, ὅπως ἂν βέλτιστος ἔσται. Μείζων ὁ κίνδυνος ἐν τῇ ὠνῇ τῶν μαθημάτων, ἢ ἐν τῇ ὠνῇ τῶν τροφῶν.» Μεταξὺ τῶν ἐπαγγελλομένων δῆθεν τὸν χριστιανὸν, καὶ τὴν τῶν ἀθώων καὶ ἀκάκων διδασκαλίαν εὑρίσκονται ἄνθρωποι ἐπιμελούμενοι καὶ σπουδάζοντες, ὅπως παρεγκλίνωσι τῆς εὐθείας καὶ σωτηριώδους ὁδοῦ τοὺς ὀρθῶς βαδίζοντας τὰς τρίβους τοῦ Κυρίου· ὅπως ῥυπώσωσι, τρόποις παντοίοις, τὰς ἁπαλὰς τῶν νέων καὶ νεανίδων καρδίας· οἱ μὲν διὰ τῆς φθοροποιοῦ καὶ διαστρόφου αὐτῶν διδασκαλίας· οἱ δὲ διὰ τῶν πονηρῶν καὶ ὀλεθρίων εἰσηγήσεων· ἕτεροι δια θελγήτρων καὶ δελεασμάτων τῆς ἐμπαθοῦς καὶ φιληδόνου σαρκὸς, διὰ τῶν ἐμπνεύσεων τῆς ἀπάτης καὶ κενῆς ματαιότητος, διὰ τῶν ἰδίων σκανδαλωδῶν παραδειγμάτων· καὶ ἄλλοι διὰ τῆς μωρᾶς καὶ ληρώδους ἀνατροπῆς τῶν ὑπερρυῶν δογμάτων τῆς θείας ἀποκαλύψεως, διὰ τῆς ὑπεροψίας καὶ ἐπιχλευασίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καὶ διατυπώσεων. Πολλοῖς δὲ τὰ τοιαῦτα ἆθλον καὶ ἀγώνισμα, ἵνα παρασύρωσιν ἀπὸ τῆς ὑγιαινούσης εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Κυρίου. Διὰ ταῦτα καὶ μείζων ὁ κίνδυνος ἐν τῇ ὠνῇ τῶν μαθημάτων, καὶ τῆς διδασκαλίας.

Σεβώμεθα λοιπὸν τὴν ἀληθῆ παιδείαν, τῆς οἰκιακῆς εὐδαιμονίας πάροχον, τὴν πρόξενον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ ἀναστροφῇ πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, τὴν προαγωγὸν τοῦ εὐγενοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἀγαπῶμεν αὐτὴν μετ' εἰλικρινείας· ὑποστηρίζωμεν αὐτὴν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ πανταχοῦ καὶ πάντοτε. «Δόξα δὲ, τιμὴ, καὶ εἰρήνη, παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν» (β). Τα δὲ εἰς ἀρετὴν καὶ παιδείαν κοινὰ ὁ Δημιουργὸς ἐποίησεν ἀνδρί τε καὶ γυναικί. Ὁ ἀνὴρ ἐτάχθη ῥυθμίζειν τὴν γυναῖκα· ὡς πρωτεύων, διὰ τοῦ παραδείγματος ἀποφεύγειν ὀφείλει πᾶν σκανδάλου παραίτιον, καὶ τὴν πολυτέλειαν τὴν πολλῶν κακῶν αἰτίαν. Ἀναλαμβάνει δέ τις τὴν προσήκουσαν ἀρχὴν μὴ κατὰ μεῖζον, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἀρετήν. Πᾶν δὲ σῶμα τότε τὴν προσήκουσαν κατέχει τάξιν, ὅταν ἀρίστου τοῦ ἄρχοντος ἐπιτύχῃ. Αἱ γυναῖκες πλεονεκτοῦσι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὴν σεμνότητα, τὴν στοργὴν, τὴν εὐσέβειαν· ἐφ' ᾧ ἐπίσης ἁρμόζει αὐταῖς ἡ νόμιμος διδασκαλία διὰ τῆς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφῆς. Κρηπὶς τῶν χρη-

---

(α) Ἐφεσ. Ϛ'. 13. Ἑβρ. Δ'. 12. (β) Ῥωμ. Β'. 10.

στῶν ἠθῶν καὶ ἐντίμων πολιτῶν αἱ γυναῖκες. Στήριγμα καὶ ὄλεθρος τῆς οἰκίας ἡ γυνή. Γυνὴ χρηστὴ πηδάλιον οἰκίας. Ἐκ τῶν ὧν οὖν οὐκ ἄνευ καὶ ταῖς γυναιξὶν ἡ ἐκπαίδευσις. Ἀλλὰ παιδεία οὐχὶ ἡ ἐπείσακτος, καὶ ἡ τοῦ συρμοῦ, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα, ἡ τυγχάνουσα ὁ γνώμων τῆς ἀρετῆς, ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκονομίας, καὶ ὁ ἀλάνθαστος ὁδηγὸς τῆς χρηστοηθείας. «Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοῖς τέκνοις σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος» (α).

Τινὲς δὲ τῶν ἡμετέρων λογίων ποιητικῶν καὶ ῥητορικῶν λόγων μετεσχηκότες, τινὲς δὲ καὶ τῆς Πλάτωνος εὐεπείας ἀπογευσάμενοι, καταφρονοῦσι μὲν τῶν θείων λογίων, ὡς ἥκιστα κεκαλλιεπημένῃ φράσει κεκομψευμένων· οὐκ ἀξιοῦσι δὲ παρ' ἀνδρῶν ἁλιέων μαθεῖν τὴν τοῦ ὄντος ἀλήθειαν. Καὶ τέχνης μὲν ἑκάστης δρεπόμενοι τοὺς καρποὺς, τὰς τῶν τεχνιτῶν οὐ περιεργάζονται γλώττας· οὐδὲ γὰρ Ἀττικοὺς εἶναι τοὺς σκυτοτόμους ἀπαιτοῦσιν, ἢ τοὺς χαλκέας, ἢ τοὺς τέκτονας, ἢ τοὺς ζωγράφους, ἢ τοὺς ναυπηγοὺς, ἢ τοὺς κυβερνήτας· ἀλλὰ κἂν Σκύθαι ὦσι, κἂν Σαυρομάται, κἂν Ἴβηρες, κἂν Αἰγύπτιοι, μεθ' ἡδονῆς ἀπολαύουσι τῶν τεχνῶν, μόνην ἀπαιτοῦντες τὴν τούτων ἀκρίβειαν, τὴν δὲ τῶν ἐθνῶν διαφορὰν ἥκιστα δυσχεραίνουσι. Καὶ κιθαριστοῦ μὲν ἀκούοντες τῶν κρουμάτων μόνον ἀπαιτοῦσι τὴν ἁρμονίαν, οὐ μὴν εἰ Ἕλλην ἐστὶν ἢ βάρβαρος ἐπιζητοῦσι μαθεῖν· μόνην δ' ἄρα τῆς ἀληθείας τὴν μάθησιν ἀπεριέργως λαβεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ἀτιμίαν ὑπολαμβάνουσιν, εἰ βάρβαρος αὐτοὺς ταύτην τὴν γλῶσσαν παιδεύοι· καὶ τοῦτον ἔχουσι τὸν τῦφον ἄνδρες οὐδ' εἰς ἄκρον τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐληλακότες, ἀλλ' ὀλίγων τινῶν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἄκροις χείλεσι γεγευμένοι, καὶ σμικρὰ ἄττα ἔνθεν κἀκεῖθεν ἠρανισμένοι. «Χαλεπὸν ἡ κενοδοξία· καὶ ἀνόνητοι τῶν ταύτῃ κεκρατημένων οἱ πόνοι». (ϐ) Οἱ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φιλοσόφων περιφανέστατοι, ὧν ἡ μνήμη παρὰ τοῖς ἐλλογίμοις μέχρι καὶ σήμερον πολυθρύλλητος, Φερεκύδης ὁ Σύριος, καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, καὶ μέν τοι καὶ Πλάτων ἐκεῖνος, ὁ Ἀρίστωνος μὲν υἱὸς, Σωκράτους δὲ φοιτητὴς, εὐστομίᾳ δὲ ἅπαντας ἀποκρύψας, οὐκ ὤκνησαν ἕνεκα τοῦ τἀληθὲς ἐξευρεῖν καὶ Αἴγυπτον περινοστῆσαι, καὶ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας, καὶ Σικελίαν, καὶ Ἰταλίαν, καὶ ταῦτα οὐ μιᾶς βασιλείας τάδε τὸ τηνικαῦτα ἰθυνούσης τὰ ἔθνη, ἀλλὰ διαφόρων μὲν πολιτειῶν ἐν ταῖς πόλεσιν οὐσῶν, διαφόρων δὲ νόμων. Αἱ μὲν γὰρ δημοκρατίαν, αἱ δὲ ὀλιγαρχίαν ἠσπάζοντο· καὶ οἱ μὲν ἐτυραννοῦντο, οἱ δὲ ἐννόμως ἐβασιλεύοντο. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἐπέσχε τῶν κωλυμάτων· παρὰ βαρβάρους ἀνθρώπους δραμεῖν, καὶ μαθεῖν παρ' αὐτῶν, ἅπερ αὐτοὺς ἄμεινον γινώσκειν ἑαυτῶν ὑπελάμβανον.

Οἱ μὲν οὖν διὰ πάσης ἐληλυθότες παιδείας, τοσοῦτον ἔρωτα εἶχον φιλοσοφίας, ὡς καὶ πολέμων καὶ πελαγῶν μεγίστων καταφρονῆσαι, καὶ βαρβάροις ἀνδράσι φοιτῆσαι, καὶ πανταχόθεν συλλέξαι ὅπερ ἀναγκαῖον ἐνόμισαν· Σωκράτης δὲ ὁ Σωφρονίσκου, τῶν φιλοσόφων ὁ ἄριστος, οὐδὲ παρὰ γυναικῶν μαθεῖν τι χρήσιμον ὑπέλαβε φιλοσοφίας ἀνάξιον. Τούτων δέ γε οἱ πλεῖστοι μὲν οὐδὲ τὴν μῆνιν ἴσασι τὴν Ἀχιλλέως, ἐξ ἧς ἄρχεσθαι τῶν ἐλλογίμων μαθημάτων εἴωθε τὰ μειράκια. Οἱ δὲ ὀλίγα μὲν παρὰ ποιητῶν, ὀλίγα δὲ παρὰ ῥητόρων ἐρανισάμενοι, τῶν δέ γε φιλοσόφων οὐδὲ αὐτὰς τὰς προσηγορίας μεμαθηκότας, πλὴν δυοῖν ἢ τριῶν τῶν ἐπισήμων, βάρβαρον μὲν τὴν θείαν Γραφὴν ὀνομάζουσι,

(α) Δευτερ. ϛ'. 2. 6. (ϐ) Ἰσιδ. ΠΗ'. 920.

μαθεῖν δὲ τἀληθὲς παρὰ ταύτης αἰσχρὸν ὑπειλήφασιν. Ἐξ ἀνοίας δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀλαζονείας ἐπιγίνεται πάθημα. Εἰ γὰρ τὰς Ἑλληνικὰς ἀνεγνώκεισαν ἱστορίας, ἔγνωσαν ἂν δήπουθεν, ὡς καὶ τὰς περιφανεῖς, καὶ τῶν τεχνῶν τὰς πλείστας, παρὰ βαρβάρων ἐπαιδεύθησαν Ἕλληνες. Εἰ δὲ καὶ τὰς τέχνας, καὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ τῶν δαιμόνων τὰς τελετὰς, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα παρὰ βαρβάρων ἐδιδάχθησαν Ἕλληνες, καὶ ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις ἐναβρύνονται, τί δήποτε ὑμεῖς, οὐδὲ συνιέναι τὰ ὑπ' ἐκείνων συγγεγραμμένα δυνάμενοι παραιτεῖσθε μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν παρὰ ἀνδρῶν θεόσδοτον σοφίαν εἰσδεξαμένων; Ἔπειτα δὲ καὶ ἑτέρωθεν ἐξελέγχεσθε οὐκ ὀρθῶς προτιθέντες τῆς ἀληθείας τὴν εὐέπειαν. «Οὐ μέντοι, νὴ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φησὶν ὁ Πλάτων, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι.» Καὶ μετ' ὀλίγα δὲ, ταῦτα πάλιν προστέθεικε· «Καὶ νῦν ὑμῶν τοῦτο δέομαι δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ, τὸν σκοπὸν τῆς λέξεως ἐᾷν· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν, καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω.» Φιλοσόφους δὲ καλεῖ ὁ Πλάτων μόνους τοὺς τῆς ἀληθείας φιλοθεάμονας.

Πῶς ἄν τις ἀληθέστερόν τε καὶ σαφέστερον τὴν νῦν δὴ κατέχουσαν ἀπαιδευσίαν ἐξελέγχοι καὶ οἴησιν; Τῶν γὰρ δὴ φιλοσόφων ὁ κολοφὼν οὐκ ἐν μαθήσει γραμμάτων, ἀλλ' ἐν ἀληθείας γνώσει τὴν σοφίαν ὁρίζεται· καὶ τοὺς μὲν ταύτην ἐπισταμένους, κἂν μηδὲ τὰ πρῶτα στοιχεῖα γινώσκοιεν, ὀνομάζει σοφούς· τοὺς δὲ διὰ πάσης ἐληλυθότας παιδείας, ἀληθείας δὲ καὶ δικαιοσύνης τὴν ἐπιστήμην οὐκ ἔχοντας, ἀποκρίνει καὶ ἐξελαύνει καὶ ἄρχειν οὐκ ἐπιτρέπει. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπιλέγει καὶ ταῦτα· «Ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσίς τε καὶ ἀρετὴ ἀληθινή· ἡ δὲ ἄγνοια καὶ κακία, ἐναργής· αἱ δὲ ἄλλαι δεινότητες, δοκοῦσαι καὶ σοφίαι γίνεσθαι, ἐν μὲν πολιτείαις καὶ δυναστείαις γιγνόμεναι, φορτικαὶ, ἐν δὲ τέχναις, βάναυσοι.» Οὕτως ἄρα ᾔδεσαν ἀκριβῶς, καὶ οἱ πᾶσαν λόγων ἰδέαν μεμαθηκότες, ὁπόσον ἡ ἀλήθεια ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων τιμαλφεστέρα, καὶ ὡς οὐδὲν ταύτην λωβᾶται τῆς τοιαύτης κομψείας, ἡ ἄγνοια (α). Ἀλλά τινὲς, ὥσπερ τις φθορεὺς καὶ λυμεὼν ἄνθρωπος, μετασχηματίζονται, ἐπὰν βουληθῶσιν ἀποβουκολῆσαί τινα τῶν ἀκάκων καὶ ἀθώων ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πατροπαραδότου εὐσεβείας, καὶ ἑαυτῷ οἰκειῶσαι, οὐκ εὐθὺς ἐπαινοῦσι τὰ ἑαυτῶν· καὶ γὰρ οἴδασιν, ὅτι οὐ παραδέξονται· ἀλλὰ πρῶτον διαβάλλουσι τὰ σωτήρια παραγγέλματα καὶ τὰς πατρικὰς νουθεσίας, ὡς οὐδὲν ὄντα, οἰκεῖα δὲ μᾶλλον ἀμαθέσι δῆθεν, καὶ οὕτω λαβόντες πειθηνίους τοὺς ἁπλοῦς καὶ ἀδαεῖς, κατάγουσιν εἰς τὸ οἰκεῖον βάραθρον. Φάρμακον δὲ πάντων τούτων ἀλεξιτήριον, καὶ παντὸς ἐν ἡμῖν ἀγαθοῦ, μόναι αἱ θεῖαι Γραφαὶ, αἱ ἀλάνθαστοι καὶ ἀπλανεῖς ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι.

Ἑαυτοῖς, ὦ σοφὲ, λέγει ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος, ἀδοξίαν προστρίβονται, καὶ τὸ ἐξεστηκέναι τῶν ὀρθῶν λογισμῶν ὑποφαίνουσιν, οἱ καὶ τὸ τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις ἀντιλέγειν σοφίαν εἶναι οἰόμενοι· σοφὸν γὰρ τἀληθὲς, μάλιστα ὅταν ἁπλοῦν ᾖ καὶ σύντομον· δεινὸν δὲ καὶ μωρὸν τὸ ψεῦδος, κἂν δεινότητι καὶ καλλιεπείᾳ δοκῇ κεκοσμῆσθαι. Διὰ τί, ὦ ἐλλογιμώτατε, συνεχῶς τοῖς φοιτῶσι παισὶ τὰ περὶ ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης οὐ παραινεῖς καὶ ἀναγινώσκεις συγγράμματα λέγων; ὦ παῖδες, ἔστω ὑμῖν μὴ πόνος μόνος ὁ περὶ λόγους, ἀλλὰ καὶ κόσμος ὁ περὶ τρόπους τὸ σπούδασμα. Ψυχὴ γὰρ καθαρὰ κακίας, παιδείαν εἰλικρινῆ προσίεται, καὶ παρ' οἷς ἂν ἡ σωφροσύνη λάμπῃ, τὸ τῶν ἀρετῶν τιμιώτατον. Εἰ γὰρ καὶ σωφροσύνη πᾶν τὸ ἀναμάρτητον, ἀλλὰ νέμουσιν αὐτῆς τὴν προσηγορίαν εὖ ποιοῦντές τινες τῷ τῆς ἁγνείας πράγματι, κοσμιωτάτῳ ὄντι, καὶ ἐξοχωτάτῳ τῶν ἄλλων. Τούτοις καὶ ἡ σοφία συνοικήσει· ἂν γὰρ ἡγεμόνι χρῆσθαι πρὸς ἅπαντα ταύτῃ τῇ ἀρετῇ θελήσητε,

(α) Θεοδωρ. ΠΓ'. 792—825.

ὑμεῖς μὲν γενήσεσθε ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ μακάριοι, ἐγὼ δὲ ἐφ᾽ ὑμῖν οὐ μεῖον, ἢ οἵπερ ἐγέννησαν, ἀμείνω δόξαν καρπώσομαι. Οὐκ οἶδας, ὦ διδάσκαλε, ὅτι εἰκότως γίγνεται τὸ τῆς τιμῆς μέγεθος μείζονος τιμωρίας ἐφόδιον; Ὅτι τὰ μὲν τῶν μαθητῶν πταίσματα, οὐκ εἰς τὸ κοινὸν τοσοῦτον, ὅσον εἰς αὐτοὺς φέρει τὴν βλάβην, τὰ δὲ τῶν διδασκάλων εἰς πάντας ἀφικνεῖται; Οἱ γὰρ μαθηταὶ τὰ μὲν κατορθώματα κἂν μεγάλα ᾖ, βραδέως, τὰ δὲ πταίσματα κἂν μικρὰ ᾖ, ὀξέως ὁρῶσιν· οἱ ῥαθύμως ζῶντες, καὶ μηδεμίαν τῶν μαθητῶν ποιούμενοι πρόνοιαν, ποίαν οὐκ ἐνστάζουσιν κακίαν τοῖς ὥσπερ ἀπολογίαν ἔχειν οἰομένοις τῶν οἰκείων πταισμάτων, τὰ τῶν διδασκάλων ἁμαρτήματα; ὥσπερ οἱ τοῖς ἑαυτῶν παισὶν ἔτι νηπίοις οὖσιν ἐγκατεσπείροντες πρῶτον μὲν τὸν περὶ τῆς θείας ὑπεροχῆς τε καὶ προνοίας λόγον· δεύτερον δὲ τὸν περὶ ἀρετῆς τρόπον, οὗτοι οὐ μόνον γονεῖς, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλοι ἄριστοι τυγχάνοντες τεύξονται θείων ἀμοιβῶν. Οἱ δὲ πολυφασίαν καὶ κακίαν αὐτοῖς καταφυτεύσαντες, ἅτε θύσαντες αὐτῶν τὰ τέκνα τοῖς δαίμοσιν, ἄξια κομιοῦνται τὰ ἐπίχειρα (α).

«Καθάπερ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν· τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ· ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη.» Καὶ πάλιν· «Ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν· καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν· ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.» «Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ». «Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προσληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος· σκοπῶν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς· ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε· καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ». Ὅπου ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα». «Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί.» «Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». (β) Πόθεν οὖν ταῦτα πάντα ἔχομεν ἀποδεῖξαι, εἰ μὴ ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, ὡς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν θεῖοι Πατέρες; Ταῦτα ἐκ πολλῶν χάριν παραδείγματος προὐθέμεθα, ἵνα γνῶτε ὡς ἡ θεία Γραφή ἐστιν ἡ φωτίζουσα ἡμᾶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀγαπᾶν δεῖ τὰς ἱερὰς βίβλους, καὶ ἀσπάζεσθαι, καὶ κτᾶσθαι, καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσειν, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀκριβῶς διέρχεσθαι, καὶ ἐν τῷ νῷ ἀποτίθεσθαι· ἵν᾽ ὅταν δέῃ ἔχωμεν αὐτὰ εἰς βοήθειαν.

Ἔτι νῦν λαλήσω περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, καὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ αἱρετικῶν, περὶ ὧν ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε· «Πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. Οἶδα δέ, ὡς φιλόθεοι, καὶ ἐπίστασθε καὶ μέμνησθε περὶ ὧν πολλάκις ὑμᾶς ὑπέμνησα, καὶ μάλιστα οἱ φιλόπονοι, καὶ φιλόβιβλοι, καὶ φιλόχριστοι. Ὁ γὰρ φιλόβιβλος δικαίως ἂν ἐκλήθη φιλόχριστος, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Δεσπότου, ὅτι ὁ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου τηρεῖ. Ὁ ἀγαπῶν με ἐν τῷ νόμῳ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός· δηλονότι ἐν Εὐαγγελίῳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Γραφαῖς. Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε. Βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας· ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον. Ὢ πόσων καὶ πηλίκων γραμμάτων ἀκούοντες οὐ συνιοῦμεν! Ὅθεν καὶ ἀναπολόγητοι ἐσόμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς διαγνώσεως, ὅταν ἔλθῃ ὁ φωτίζων τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερῶν τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· ὅταν τὸ κριτήριον καθίσῃ, καὶ βίβλοι ἀνοιχθῶσιν, ἃς νῦν χλευάζομεν ἀκούοντες, καὶ οὐ παραδεχόμεθα. Ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ ὁδῷ ἐπλανήθημεν, καταλείποντες τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, καὶ ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὅτε οὐκ ἦρχες ἡμῖν, Κύριε. Καὶ ἀληθῶς εἰς ἡμᾶς ἐπληρώθη ἡ

(α) Ἰσ.δ. ΟΗ'. 1520. 1521. 1329. (β) Ῥωμ. ΙΒ'. 4. 5. ΙΕ'. 1—4. 7. Α'. Κορ. 10. 33. 32. Γαλ. ς'. 1. 2. Φιλιπ. Γ'. 16. Α'. Ἰω. β'. 6. γ'. 15. ιγ'. 34.

προφητεία Δαυΐδ λέγουσα· Καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. Διὰ τοῦτό ἐσμεν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ εἰς ἡμᾶς κατήντησε τὰ τέλη τῶν αἰώνων, ὡς γέγραπται· καὶ οἱ ποιμένες λύκοι, καὶ τὰ πρόβατα συντετριμμένα· καὶ ὁ λιμὸς ἐπὶ θύραις, οὐ λιμὸς ἄρτου καὶ δίψα ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸς τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Θεοῦ.

Μηδεὶς οὖν τῶν ἐλπιζόντων ἐπὶ Κύριον ἀπογινωσκέτω. Μὴ οὖν ἀθυμεῖτε, προορῶντες πάντοτε τὸν εἰπόντα, ὅτι «Μεθ' ὑμῶν εἰμι· θαρσεῖτε οὖν· οὐ γὰρ λιμοκτονήσει Κύριος ψυχὰς δικαίων. Ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐρευνήσωμεν τὰς Γραφὰς, ἀδελφοὶ, ἵνα μὴ πεινάσωμεν, ἐλθόντος τοῦ ψυχοφθόρου λιμοῦ. Ἐρευνήσωμεν, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν, καὶ περιφερώμεθα παντὶ ἀνέμῳ. Διό φησιν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἀμελοῦντας· πλανᾶσθε, μὴ νοοῦντες τὰς Γραφάς. Ἀληθῶς γὰρ οἱ τοιοῦτοι πλανῶνται. Πόθεν γὰρ ὁ ψυχοκτόνος ἐπῆλθε λιμός; οὐχὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐρευνᾷν τὰς Γραφάς; ὢ πόσων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀπεστερήσαμεν, καταλιπόντες τὰς θείας Γραφάς! Δεσποτικὸν γὰρ τὸ πρόσταγμα. Ἐρεύνησον ἐμπόνως, ἐρεύνησον καὶ ζήτησον, καὶ εὑρήσεις πολὺν τὸν ἀνήκαστον πλοῦτον, καὶ θησαυρὸν κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ· νοήσεις τὴν θείαν Γραφὴν, ἐρεύνησον, καὶ εὑρὼν, πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ ἀγόρασον τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον, τὴν καλὴν γνῶσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἐν αἷς κέκρυπται ὁ Υἱὸς, ἡ ἀληθινὴ σοφία τοῦ Πατρός· ὃν εὑρὼν, μακάριος ἔσῃ, καθὼς γέγραπται, ὅτι μακάριος, ὃς εὗρε σοφίαν. Ἐρεύνησον, ἀγαπητὲ, κἂν πλούσιος τυγχάνῃς ἢ πένης, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος, εἴτε ἄῤῥην, εἴτε θῆλυ, ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς. Ἡ γὰρ θεία Γραφὴ ταμεῖόν ἐστι παντὸς ἀγαθοῦ.

Καὶ πόθεν ἡ πλημμύρα τοσούτων ψευδοπροφητῶν, ψευδοδιδασκάλων καὶ αἱρετικῶν, χειμάῤῥων δίκην ἐπικλυσάντων πανταχοῦ, καὶ πλανώντων πολλούς; Δῆλον ὅτι ἐκ τῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπειρίας τῶν προϊσταμένων· ὅπου γὰρ ἀπειρία ποιμένων, ἐκεῖ προβάτων ἀπώλεια. Κατὰ τὰς ἁγίας Γραφὰς, οἱ τοιοῦτοι ἐχθροί εἰσι τοῦ Χριστοῦ, καὶ λύκοι τῆς αὐτοῦ ποίμνης, πανταχοῦ ἐλαυνόμενοι καὶ ἐκβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων. Διὸ καὶ δικαίως λύκοι ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου, καὶ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων, καὶ οὐ μόνον λύκοι ἀλλὰ καὶ λοιμοὶ, καὶ ἀσεβεῖς, καὶ ἀντίδικοι, καὶ ἐχθροὶ, καὶ ἐπίβουλοι, καὶ βλάσφημοι, καὶ ὑποκριταὶ, καὶ κλέπται, καὶ λησταὶ, καὶ βδελυκτοὶ, καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ ὁδηγοὶ τυφλοὶ, καὶ πλανῆται, καὶ πονηροὶ, καὶ ἀντίχριστοι, καὶ σκάνδαλα, καὶ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, καὶ ζιζάνια, καὶ ἄθεοι. Πάνυ δὲ ἀναγκαίως πανταχοῦ εἴρηται ἐν ταῖς Γραφαῖς τὸ, «Βλέπετε, καὶ ὁρᾶτε, καὶ γρηγορεῖτε, καὶ προσέχετε, οὐ μόνον ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ (α).

«Ὅσοι τῆς ὄντως πάνυ πως ἀγχιθέου καὶ θεοφιλοῦς ἀθανασίας εἰσὶν ἐρασταὶ, τῆς τε ἐπουρανίου καὶ θεοπρεποῦς πολιτείας λειτουργοὶ τυγχάνουσιν, οὗτοι σκοπὸν ἄριστον ἑαυτοῖς ὁρισάμενοι τὸν πρῶτόν γε τοῦ ἱεροψάλτου Δαυΐδ μακαρισμὸν, τοὺς περὶ τοῦ θείου λόγου λόγους ἐμμελέτημα νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τῇ σφῶν τέθεινται ψυχῇ, ἀληθῶς τὸ τῆς ἀγλαοφεγγοῦς καὶ μακαρίας ταύτης τροφῆς ἱμεροτρωθέντες, καὶ τῶν ἐναρέτων αὐτῆς καὶ θείων καρπῶν ἀπογευσάμενοι, τὴν ἅπασαν αὐτῶν ἔννοιαν πάντοθεν συνάγοντες, ἄνω που τὸ λοιπὸν εὐθύμως εἰς αὐτὴν τὴν ἀθανασίαν ἀποβλέπουσι.

Πειθαρχεῖν δὲ Θεῷ χρὴ, καὶ διακονεῖν ἀνθρώποις ἑκάστοτε τὰ πρὸς ὠφέλειαν· Θέμις γὰρ ἡμᾶς τοὺς παρὰ Πατέρων ὠφελημένους, χρησίμους ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς δεομένοις, ἀποφεύγειν τε εἰκότως τὴν ἐν Εὐαγγελίοις τοῦ φθόνου καταγραφήν. — Ἐγχειροῦμεν μείζοσιν ἢ καθ' ἡμᾶς, καὶ παῤῥησιαζόμεθα. Ἀλλ' ἐν ἀδελφοῖς καὶ πατράσιν ἡ ἀγάπη τὰ πάντα

(α) Χρυσ. κατὰ ψευδοπροφ. καὶ ψευδοδ. τομ. ΝΘ'. 553—568.

χωρεῖ, οὐδὲν ὑπεροπτικὸν αὐτῇ καθ' ἑαυτῆς εἰς τὸ οἰκεῖον σῶμα ἐπιδεικνυμένη. — Μελέτη δέ τοι ἔργον ὠφελεῖ. Καὶ αὖ πάλιν σοφῶν γε ὁ πανάριστος βιωφελῶς τῇ μελέτῃ τὸ πᾶν ἀνέθηκεν· εἰ γάρ τις ἄττα ταύτης ὀλιγωροίη ποτὲ, αὐτὸς ἑαυτοῦ τὴν θωὴν τοῦ μακαρισμοῦ ἐξ οἰκείας ῥαθυμίας κατεψηφήσατο. Μακάριος γὰρ, φησὶν, ἀνὴρ, ὃς ἐν νόμῳ Κυρίου μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. Τοὺς γὰρ ἅπαντας ἄνωθεν εὔνους τε καὶ θεοσεβεῖς ἐθέλων ὁ Θεὸς εἶναι, πρὸς μελέτην δ' ἑκάστου τὸν νοῦν παροτρύνων τῶν ἰδίων ἐντολῶν ἔφασκεν· «Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστιν· καὶ ἀγαπήσῃς Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου· καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου· καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοῖς υἱοῖς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς, καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος.» Οὕτως ἄϋπνόν τε καὶ ἀΐδιον πρὸς τὴν μελέτην ταύτην ἔχειν ἡμᾶς τὴν διάθεσιν ὁ Θεὸς βούλεται. Ἤδη γοῦν τὴν ἐπὶ ταύτῃ τῇ φυλακῇ τῆς θείας διατάξεως παῤῥησίαν ἔχων ὁ ἱεροψάλτης Δαυὶδ ἔλεγε τῷ Θεῷ, ὅτι ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου ἐστὶ διὰ παντὸς, Κύριε βοηθέ μου καὶ λυτρωτά μου.

Ἔπαθλον τοίνυν ἀναμφήριστον, καὶ ἀναμφίλεκτον τῆς πρὸς τὴν μελέτην τῶν θείων μαθημάτων στοργῆς ἡμῖν ἐστιν ὁ μακαρισμὸς, ὅτι καὶ ῥαθυμοῦσι ταύτης ἀναφανδὸν ἕπεται θεόθεν ὁ ταλανισμός. Εἰ γὰρ ἂν ταύτης τινὲς ἀμελήσειεν, πεύσονται, ἃ καὶ μετέπειτα οἱ δείλαιοι πείσονται, ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Οὐκ οὖν ἀπολῆξαί ποτε εἴη, μηδ' ἀπονεῦσαι τῆς πρὸς αὐτὴν εὐσεβοῦς τε καὶ βελτίστης ὁμιλίας· φιλοσυνήθης τε γάρ ἐστιν αὕτη καὶ φιλόστοργος, καὶ λίαν εὐγνώμων, ἐργωδέστερον ἑκάστῳ τὴν ὄνησιν ἀεὶ γὰρ πόνων ἀντιμετρουμένη. Ὅσῳ γὰρ ἄν τις ἐν ἕξει, καὶ γνώσει πλειόνων γίγνεται μαθημάτων, τρὶς τόσον μειζόνων, καὶ σπουδαιοτέρων ὀρέγεσθαι πέφυκε. Καθάπερ γὰρ ἄν τις ἀγχίνους χειροτέχνης τὸ κάλλιστον τῆς τέχνης εὑράμενος, τὸ λεπτότερον δ' αὖθις ἐξ αὐτῆς περιεργάζηται λοιπὸν, καὶ ζητῇ, μυρίαις ἀεὶ μηχαναῖς τὴν ἑαυτοῦ αὐτὸς ἔννοιαν πρὸς τὸ τελειότερον συνεκτείνων τε καὶ ἁρμοζόμενος· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἡμῖν καὶ ἡ τῆς ἀναγνώσεως τυγχάνει χρηστομαθὴς πραγματεία, ὁσημέραι πρὸς θεωρίαν τῆς τῶν καλῶν γνώσεως κατὰ μικρὸν τὴν ψυχὴν ἐξασκοῦσά τε καὶ ἀναβιβάζουσα» (α).

«Ἐμοὶ δὲ δακρύειν ἐπέρχεται, ὅταν ἀκούσω ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας τινὰς λέγοντας, μὴ εἰρῆσθαι ταῦτα ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς· καὶ τοῦτο οὐ παρὰ λαϊκῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν δοκούντων εἶναι ποιμένων, καὶ τόπους ἐπεχόντων ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ἀλλ' οὐ τρόπους· πρὸς οὓς εὔκαιρον εἰπεῖν· οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ὁδηγοὶ τυφλοὶ, καὶ ἀμαθεῖς, καὶ ἀστήρικτοι· οἱ ἱματίων καλλωπισταὶ, καὶ οὐχὶ βιβλίων· οἱ καταλιπόντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τῇ γαστρὶ διακονοῦντες· ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ· οἱ τὸ γάλα καὶ τὸ ἔριον καὶ τὰ κρέα τῆς ποίμνης καταχρώμενοι, περὶ δὲ τῶν προβάτων οὐ φροντίζοντες. Πῶς οὖν ἐκφεύξεσθε τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; Ἐταπεινώθη γὰρ καὶ ἐφιμώθη τὸ γαυρίαμα καὶ ἡ θρασύτης τῶν πάλαι αἱρετικῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων· διότι εὗρον τοὺς ἀνταγωνιστὰς καὶ γενναίους πολεμιστὰς καὶ ὄντως ποιμένας, τοὺς προϊσταμένους τότε τῶν ἐκκλησιῶν μακαρίους ἄνδρας. Ἀλλὰ πολὺ τὸ διάφορον τῶν τότε ποιμένων παρὰ τῶν νῦν. Ἐκεῖνοι πολεμισταὶ, οὗτοι φυγάδες· ἐκεῖνοι βιβλίων καλλωπισταὶ καὶ δογμάτων, οὗτοι ἱματίων καὶ πολυτελείας· οὗτοι ὡς μισθωτοὶ ἀφιεῖσι τὰ πρόβατα καὶ φεύγουσιν· ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἔθηκαν ὑπὲρ τῶν προβάτων, μι-

(α) Βιθάλιος τομ. ΠΚ'. 528 κ. ε.

μησάμενοι τὸν ποιμένα τὸν καλόν· ὦ τῶν μακαρίων ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς· οὓς ἔφριξαν δαίμονες, ἐτρόμαξαν αἱρετικοὶ καὶ ἐφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα! Ποῦ Εὐόδιος ἡ εὐωδία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διάδοχος καὶ μιμητής; Ποῦ Ἰγνάτιος καὶ Πολύκαρπος, τὰ οἰκητήρια τοῦ Θεοῦ; Ποῦ ὁ Διονύσιος τὸ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ; Ποῦ Ἱππόλυτος ὁ γλυκύτατος; Ποῦ Βασίλειος ὁ οὐρανοφάντωρ καὶ μέγας; Ποῦ οἱ ἀήττητοι στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ Γρηγόριοι; Ποῦ Ἀθανάσιος ὁ μέγας καὶ πολύτλας, καὶ τῶν ἀρετῶν πλεονέκτης; Ποῦ τόσοι ἄλλοι θεοφόροι Πατέρες ἡμῶν καὶ Διδάσκαλοι, δυνατοὶ ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ; Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τοιοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι· τούτων δὲ οὐδεὶς λόγος περὶ τῆς λογικῆς ποίμνης, περὶ ἧς λόγον ἀπαιτηθήσονται ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Εἶτα ἐάν τις ἐρωτήσῃ αὐτοὺς περὶ βιβλίων, ἀποκρίνονται λέγοντες· πτωχός εἰμι, καὶ οὐκ εὐπορῶ βιβλία κτήσασθαι· εἶτα προσέρχονται οὐχ ὡς πτωχοί, ἀλλ' ἱμάτια φοροῦντες ἔκστιλβα, βαλάντια κεκτημένοι ἁδρὰ κτλ. εἶτα ἐάν τις ψευδοπροφήτης ἢ ψευδοδιδάσκαλος παρρησίᾳ λαλῶν διεστραμμένα, ὁ ἀντιλέγων οὐδείς, ὁ πολεμῶν οὐδαμοῦ· πάντες πτωχοὶ τότε γίνονται, πάντες σιωπητικοί, πάντες φυγάδες.

Ἀνανήψατε λοιπὸν, ἀδελφοί, κηρύξατε τὸν λόγον, ἀποῤῥίψατε πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν, βλέπετε ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον. Ἀγρυπνεῖτε, καὶ νήφετε, καὶ γρηγορεῖτε, οἱ τὸ δεσποτικὸν χάρισμα καταπιστευθέντες. Ταῦτα τοίνυν κατὰ νοῦν ἔχοντες, ὦ ἀγαπητοί, ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τοῦ κλήρου, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου. Καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος, κομίσεσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον». (α)

Ἡ ἀνάγνωσις ἀναγνωρισμός τίς ἐστι τοῖς φιλομαθέσι, καὶ ἰδίᾳ κληρικοῖς καὶ μοναχοῖς. Ἀλλὰ χρόνου, φησὶ, δέομαι, ἀλλὰ δαπάνης εἰς κτῆσιν βιβλίων. Τί οὖν; ἐν παιδιαῖς βέλτιον ἀναλίσκειν τὸν χρόνον, ἐν μέθαις, ἐν αἰσχρολογίαις, ἐν ὕπνοις, ἐν ὀρχήστραις, ἐν θεάτροις; Τί δὲ καὶ τα χρήματα; ἐν τῷ καταχωννύειν, ἢ δαπανᾷν ἐν κώμοις, ἐν βρώμασι περιττοῖς, ἐν τοίχοις, ἐν ἵπποις καὶ κυσίν; Ἀπόδος τι μέρος τῇ ψυχῇ· οὐ λέγω σοι· δὸς ἅπαντα τὸν βίον τῷ διδασκάλῳ· δὸς τὸ δέκατον· μᾶλλον πολλοστόν τι τούτου. Οὐ δυνάμεθα, φασί, πολλῶν ἐμποδὼν ὄντων· μὴ γαρ νῦν ἐπληθύνθη ἡ πτωχεία; ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἦν. Οὐκ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς παρ' αἰχμαλώτῳ διδασκάλῳ ἐφοίτα; Οὐ παρὰ μονῇ ᾤκει ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐμπρησθείσῃ; βάρβαροι καὶ ἄσπονδοι τὴν χώραν κατεῖχον; Πόθεν εὗρε τοσαῦτα βιβλία τῆς ἔξω καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς σοφίας, ὧν ἐν τοῖς αὐτοῦ μέμνηται συγγράμμασιν; Ἢ δῆλον, ὅτι πολλὴ ἦν ἡ σπουδὴ παρὰ τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐν τοῖς λόγοις· ἀλλ' οὐχὶ νῦν. Κατάμαθε ἐκ τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὅπως οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται, ὑπηρέται ὄντες τοῦ νόμου· ἤτοι τοῦ λόγου καὶ τοῦ ναοῦ, ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν μετ' εὐπορίας εἶχον ἅπασαν ζωάρκειαν· ἔκ τε τῶν δεκατῶν δηλαδὴ, ἐκ τῶν πρωτοτόκων, ἐκ τῶν απαρχῶν, ἐκ τῶν θυσιῶν, ἐκ τῶν δώρων. Ἤδη δὲ τοὐναντίον ἅπαν γίνεται. Οἱ μὲν λόγου μετέχοντες ἑστήκασι κάτω, πάντων ἀπορούντες· ὅσοι δὲ ἀγύρται καὶ δουλοπρεπεῖς σπαταλῶσιν, εἰς θρόνους ἀνάγονται· καὶ χρήματα πάντοθεν ἀποθησαυρίζουσιν εἰς δέον οὐδέν· οὐ θέλουσιν ἰδεῖν φιλοσοφοῦντα, ἔλεγχον τοῦτο νομίζοντες τῆς ἑαυτῶν ἀνομίας· λήρους ἀποκαλοῦσι τοὺς τοιούτους, ἀκαταστάτους, ἀνυποτάκτους, ὀλιγοψύχους, ὅτι τούτοις οὐχ ὑποτάσσονται ἐν ταῖς μωρίαις αὐτῶν. Οὐκ ἀρκεῖ αὐτοῖς περιπατεῖν ἐν σκότει, ἀλλα καὶ ἑτέρους βιάζονται. Εἰ δέ πού τις τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις ἡγουμένων εὑρεθείη εὐγνώμων· καὶ προθυμεῖται ἀναπαῦσαί τινα τὸν μᾶλλον εἰδότα, πάντες σκανδαλίζονται ἐπὶ τοῦτο μᾶλλον ἢ ἐπ' ἄλλο τι· ἐπικρίνουσι, φθονοῦσι, συγχέονται· ἵνα τί τοῦτο; λέγοντες· τί οὗτος ἡμῶν ὑπερέχει; ὅτι οὕτως ἀξιοῦ-

(α) Χρυσος. κατὰ ψευδοπ. καὶ ψευδοδ. τόμ. ΝΘ'. 553—568.

ται; Τοιοῦτός ἐστι καὶ τοιοῦτος. Τὰ ἑαυτῶν ἀφέντες ἅπαντα, μόνον τὰ τούτου περιεργάζονται, τὰ αὐτοῦ φαντάζονται ἐλαττώματα, ἐνεδρεύουσιν ὡς δύσχρηστον αὐτοῖς καὶ ἐναντίον· ἔσθ' ὅτε καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ κατηγοροῦσι, καὶ πάντα ποιοῦσι, μέχρις αὐτὸν ἀνάστατον ποιήσουσιν. Εἶτα ἐπιγελῶσι λέγοντες· ὁρᾷς τὸν ἀκατοίκητον; Οὕτω διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν τοιοῦτον καὶ τοιοῦτον, ὅπου περ ἂν ἀπέλθῃ, οὐ κατοικῆσαι ἔχει. Καὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν αὐτῶν τινα· εἴθε ἠδυνάμην αὐτὸν ἀναπαῦσαι· φησὶ μετ' ἐμβριμήματος· εἴθε εἶχον αὐτὸν ἐν σιδήροις, ἐν κώπῃ, ἐν εἱρκτῇ, εἴπερ ἐξουσίαζον αὐτοῦ, εἶχον ἂν αὐτὸν παιδεῦσαι μὴ μεταβαίνειν. Φεῦ τῆς ἀποτομίας καὶ ἀπανθρωπίας!

Τίς οὐ μελαγχολήσει ἀκούων ταῦτα; Διὰ ταῦτα ὀλίγοι καὶ κακοί εἰσιν οἱ δοκοῦντες μετέχειν λόγου. Ἀλλὰ καί τινα τῶν μοναστηρίων λελωβημένους λαμβάνουσι καὶ νοσοκομοῦσι· καίτοι ἑνὸς ὄντος τοῦ λελωβημένου, εἰς ἕνα διαβαίνει καὶ ἡ ὠφέλεια. Τοῦ δὲ διδασκάλου ἑνὸς μὲν ὄντος, εἰς πολλοὺς δὲ διαβαινούσης τῆς ὠφελείας διὰ τῆς διδασκαλίας, οὐ κήδονται· καὶ ταῦτα οὐδένα πόνον ἢ ὄχλον παρέχοντος τοῖς συμπαροῦσιν· οὐδεμίαν ζημίαν· ἀλλὰ καὶ οἷον ἀπολογοῦνται ὑβρίζοντες· οἴδαμεν, φασὶν, ὅτι πάντες οἱ αἱρεσιάρχαι γραμματικοὶ καὶ ῥήτορες ἦσαν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο σύνες, ὦ ἀλόγων σοφώτατε, ἐπεὶ καὶ τῷ μέρει τούτων προστίθῃ· τίνες ἦσαν οἱ πειθόμενοι τοῖς αἱρεσιάρχαις; καὶ τίνες οἱ ἐν λόγοις καταβάλλοντες; τίνων τὰ ὑπομνήματα, δι' ὧν ταῦτα γινώσκεις ἃ φής; τίνες δὲ οἱ μᾶλλον εὔπιστοι καὶ εὐαπάτητοι; οὐχὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι; Ταῦτα οὖν ἡμεῖς διεξήλθομεν, γράφει ὁ λόγιος Παχώμιος μοναχὸς, ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἀλογίστων· μᾶλλον δὲ, ἐλεοῦντες αὐτοὺς τῆς κουφότητος (α).

Δυστυχῶς οὐ πάντες οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ, Χριστιανοί εἰσιν· ὀλίγοι δὲ καὶ σπάνιοι οἱ εὐσεβεῖς καὶ Χριστοῦ μαθηταί. Χριστιανὸς ἐὰν τὰς συνθήκας παραβῇ καὶ τὰς ἐπαγγελίας καταπατήσῃ, καὶ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου ἀθετήσῃ, καὶ τὰ τῶν ἐθνικῶν πράττῃ, οὐδὲν ὄφελος τὸ καλεῖσθαι αὐτὸν Χριστιανόν. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἐὰν καὶ ποιμένες τινὲς λύκοι γίνωνται. Πρὸς γὰρ ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους διαλεγόμενος ὁ Ἀπόστολος ἔλεγεν, ὅτι ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα. Ὥστε μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς, ἔχων ἔξωθεν σχῆμα ἀγγελικὸν, ἔσωθεν δὲ διαβολικόν. «Τὸν λαμπρᾶς ἁπτόμενον ὑποθέσεως, καὶ τὸν νοῦν τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἑρμηνεῦσαι πειρώμενον, χρὴ τὴν μὲν γλῶτταν ἔχειν σεμνήν τε καὶ τρανὴν, τὴν δὲ γνώμην εὐσεβῆ τε καὶ εὐαγῆ, ἀκολουθεῖν τε αὐταῖς, καὶ μὴ ἡγεῖσθαι, μηδὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα τὸν ἐκείνων νοῦν ἐκβιάζεσθαι. Τοῖς γὰρ παραποιεῖν καὶ παρερμηνεύειν τολμῶσι, κίνδυνος ἐπήρτηται μέγιστος εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν βλέπων» (β). Ὅσοι ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες· οἵτινες ἔχουσι μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. «Οὐχ ἡ δύναμις μόνον τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ καὶ ὁ βίος τῶν κηρυττόντων συμβαίνων τῷ κηρύγματι, τοὺς ἀνθρώπους ἐπηγάγετο» (γ). Πολλοὶ δόλιοι καὶ ἀμαθεῖς, ἀστήρικτοι καὶ νεωτερίζοντες φθείρουσιν ἢ παρερμηνεύουσι τὰς θείας Γραφάς. Ὅρα δὲ σὺ, ἀγαπητὲ, μὴ πιστεύσῃς αὐτοῖς, βλέπε, μὴ ἀπατηθῇς· μὴ ἐκκλίνῃς εἰς τὰ δεξιὰ, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ βάδιζε, ἥτις ἐστὶν ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ θεῖοι ἡμῶν Πατέρες. Τούτους μίμησαι, τούτων μὴ χωρίζου, τούτων τὴν μνήμην ἔχε ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν τῷ νῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ οὐ πλανηθῇς. Ὅταν ἴδῃς πολλοὺς ἀσυνετοῦντας, μὴ ξενίζου· δεῖ ταῦτα γενέσθαι. Ὅταν ἴδῃς πολλοὺς ψευδοπροφήτας, ψευδοχρίστους, πλανολόγους, ὑπομνήσθητι τοῦ Δεσπότου λέγοντος, ὅτι ἐγερθήσονται ψευδοπροφῆται καὶ ψευδόχριστοι, ὥστε, εἰ δυνατὸν πλανῆσαι καὶ τοὺς ἐκλε-

---

(α) Τόμ. ϟΗ'. 1353 κ. ἑ. (β) Ἰσίδ. ΟΗ'. 965. (γ) Ἰσίδ. ΟΗ'. 981.

κτούς· ἀλλ' οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν. Ὅταν ἴδῃς τοὺς εὐλαβεῖς, καὶ πιστοὺς καὶ τοὺς ὄντως σοφοὺς προπηλακιζομένους καὶ ἐξουθενουμένους, τοὺς δὲ ἐναγεῖς καὶ ἀλαζόνας, τοὺς ψευδοδιδασκάλους καὶ σοφιστὰς προτιμωμένους καὶ προχειριζομένους, ὑπομνήσθητι τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες προσκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι· καὶ ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης, καὶ διδασκαλίαις δαιμόνων ἀκαθάρτων· καὶ, ὅτι ἔσται καιρὸς, ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. Ἀλλ' οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται. «Ἐπειδὴ δὲ οἱ κακῶς δογματίσαντες θανάτου μείζονα τιμωρίαν τοῖς ἀπερισκέπτως πιστεύσασιν ἔτεκον, ἔστω τοῖς βεβλημένοις ἄριστον φάρμακον ἡ μετάγνωσις» (α).

Πάντες τοίνυν οἱ κληρικοὶ, πάντες οἱ λόγιοι, οἱ εἰδότες γράμματα, οἱ καυχώμενοι ἐπὶ τῷ τοῦ χριστιανοῦ ὀνόματι, ὀφείλομεν μελετᾶν καὶ ἐρευνᾶν τὰς θείας Γραφὰς, καὶ καρποῦσθαι τὴν ἐν αὐταῖς ὠφέλειαν καὶ γνῶσιν· μὴ ἀμελεῖν τοῦ ἀπαραιτήτου, καὶ ὄντως ἀναγκαίου τούτου καὶ σπουδαίου καθήκοντος· καὶ γὰρ καταδικάζομεν αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς ψυχῆς στέρησιν καὶ ἀτροφίαν· αὐτοὶ ἡμεῖς ἀποδιώκομεν τὸν ὁδηγὸν τῆς ἀληθοῦς ὁδοῦ τῆς ζωῆς, καὶ διευθυνόμεθα εἰς τὴν σκοτεινὴν τῆς πλάνης ὁδόν· ὁ Χριστιανὸς ἄνευ τῆς ἁγίας Γραφῆς ἔοικε στρατιώτῃ δίχα ὅπλων, ἀσθενῆ ἄνευ ἰατρικῆς θεραπείας, ὁδοιπόρον ἄνευ ὁδηγοῦ. Συνελόντι δ' εἰπεῖν ὁ χριστιανὸς ὁ μὴ ἐρευνῶν καὶ ἐνδιατρίβων ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν θείων Γραφῶν καταδείκνυσιν ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ζέσιν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὄντως ἁγίαν θρησκείαν, οὐδεμίαν προθυμίαν πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ σωτηριώδη γνῶσιν.

Ἀλλ' ἡ σωτήριος τῆς εὐσεβείας καὶ χρηστομαθείας γνῶσις προσκτᾶται καὶ ἐμπεδοῦται διὰ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν καλῶν παραδειγμάτων. Καὶ πρῶτοι μὲν διδάσκαλοι τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν χρηστῶν ἠθῶν τοῖς τέκνοις, εἰσὶν οἱ γονεῖς, οἵτινες ὀφείλουσι λέγειν τοῖς τέκνοις, ὅτι ἔστι Θεός· οὐ τί ἐστι πολυπραγμονεῖν. Πιστεύειν εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ὁρατῶν καὶ τῆς περὶ αὐτῶν προνοίας. Τὸ μὲν γὰρ ἐφικτὸν καὶ ἁλώσιμον· τὸ δὲ ἀνέφικτον καὶ ἀθήρατον. Πάνυ δέ εἰσιν ὠφέλιμα τοῖς τέκνοις καὶ μνήμης συνεχοῦς ἄξια, διηγήματα περὶ ἀρετῆς καὶ τῶν ἐν ταύτῃ διαλαμψάντων.

Δεύτερον οἱ σπουδαῖοι καὶ ἐνάρετοι ἱερεῖς. Βίος ἄνευ λόγου μᾶλλον ὠφελεῖν πέφυκεν, ἢ λόγος ἄνευ βίου. Ὁ μὲν γὰρ καὶ σιωπῶν ὠφελεῖ· ὁ δὲ καὶ βοῶν ἐνοχλεῖ. Εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συνδράμοιεν, φιλοσοφίας ἁπάσης ἀποτελοῦσιν ἄγαλμα.

Τρίτον οἱ ποιμένες οἱ ὄντως ἀποστολικοὶ καὶ ἄξιοι τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων διάδοχοι. «Λόγος δὲ διδασκαλικὸς πνευματικῶν ποιμένων, κατὰ τὸν Γρ. Νύσσης, κηρίων ἡδύτερος· πάντων δέ ἐστι καὶ ἔλεος, καὶ ῥάβδος, καὶ παράκλησις, καὶ πληγή.»

Τέταρτον οἱ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις διδάσκαλοι, ἐὰν τῷ ὄντι τιμῶσι τὸ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα λαοσωτήριον ὑψηλὸν ἐπάγγελμα, αὐτοὶ γενόμενοι τοῖς διδασκομένοις τύπος καὶ ὑπογραμμὸς, καλὸν μιμήσεως παράδειγμα, φεύγοντες ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν δυσσέβειαν, τὸν μέσον διδάσκοντες ὅρον, τὴν εὐσέβειαν. Τὸν διδάσκειν ἐπιχειροῦντα πράττειν χρὴ, καὶ οὕτω φράζειν· τὸν δὲ μὴ πράττοντα, οὐδὲ φράζειν δίκαιον. Διδασκαλία δὲ ὑπὸ τῶν ἔργων κοσμουμένη πίστεως ἀξία εἰκότως φαίνεται. Ἄνευ δὲ τούτων, εἴρωνα καὶ τῶν ἰδίων λόγων ἀποφαίνει τὸν λέγοντα, κἂν σπουδάζῃ διδάσκων. Ὅτι

(α) Ἰσίδ. τομ. ΟΗ'. 965.

δεῖ διὰ λόγου καὶ πράξεως, κατὰ τὸν ἱερὸν Κύριλλον, ὁδεύειν ἡμᾶς· καὶ μήτε πράττειν ἀλόγως, μήτε λόγον ἔχειν πράξεως χωρίς· εἰ δέ τι ἐκ τῶν τοιούτων εἶναι βούλεται μεμονωμένον, πρᾶξις ἔστω λοιπὸν καὶ μὴ λόγος. Λόγος γὰρ ἀχαλίνωτος κατὰ κρημνῶν ὤθησε πολλάκις τοὺς κεκτημένους· πρᾶξις δὲ οὐδέποτε. Οὐ χρὴ τοίνυν λόγων τέχνῃ συσκιάζειν τὴν ἀλήθειαν· θεῖον μέν τοι χρῆμα ὁ λόγος· θειότερον δὲ ἡ ἀρετή· θειότατον δὲ ἡ εὐσέβεια. Χρὴ δὲ μὴ ἐπαίρειν τὸ φρόνημα τῶν μαθητῶν, ἀλλ' αὐξάνειν καὶ ἐνισχύειν τὴν φρόνησιν, ἐξ ἧς βλαστάνει τὰ κεδνὰ βουλεύματα. Φρόνημα δὲ γενναῖον καὶ μέτριον οὐ τὸ πρὸς τοὺς μείζους κολακευτικὸν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τοὺς ἐλάττους συγκαταβατικόν· οὐ τὸ δουλοπρεπὲς, ἀλλὰ τὸ ἥμερον· οὐ τὸ ὑποκρίσεως μεστὸν, ἀλλὰ τὸ ἄδολον καὶ ἐλευθέριον, καὶ καπηλείαν μὴ ἐπιστάμενον. Φρόνημα δὲ ὑψηλὸν καὶ ἔντιμον τὸ πιστεύειν ὅτι ἐστι Θεὸς, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν καὶ τί ἐστιν, ὡς ἀνέφικτον καὶ δυσθήρατον· τὸ μὴ νομίζειν τοὺς θείους χρησμοὺς ἀγυρτικὰς λογοποιΐας· τοὺς δὲ τῶν δεόντων παραινέτας ληρεῖν ὑπολαμβάνειν, καὶ κατὰ πάσης ὁμοῦ ἡλικίας τε καὶ ἀξίας ἐπικωμάζειν.

Πέμπτον δὲ καὶ τελευταῖον ἡ εὐσέβεια τῆς κυβερνήσεως· ἡ πρὸς τὴν ἀρετὴν τιμὴ καὶ ἀμοιβὴ, καὶ ἡ πρὸς τὴν δυσώνυμον καὶ δυσκλεῆ κακίαν ἀποστροφὴ, ἥτις παρώσατο τὴν ἀρετὴν, καὶ τυραννεῖ, καὶ πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιεῖ, ὡς μηδὲ κακίαν εἶναι νομίζεσθαι. Ἡ δὲ εἰς Θεὸν εὐσέβεια κρηπίς ἐστι Βασιλείας καὶ πατρικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ὁ μὲν ἀνθρώπινος νόμος ἄριστόν ἐστιν ὀρθότητος παίδευμα, οὐ τοὺς ὀρθὰ βαδίζοντας ἐπανορθούμενος, ἀλλὰ τῶν ἀτακτούντων τὰς ὁρμὰς προαναστέλλων. Διὸ καὶ Παῦλος ἔφη, «Δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται.» Ὁ δὲ εὐαγγελικὸς φιλοσοφίας ἐστὶ προτροπὴ, οὐ φόβῳ τοσοῦτον, ὅσον ἐπαγγελίαις ἀναπτεροῦν τῶν φιλαρέτων τὸν πόθον. Οὐκοῦν οἱ τούτῳ πειθόμενοι οὐ φόβῳ τοῦ νόμου, προτιμήσει δὲ τοῦ βελτίονος, τῆς ἀρετῆς ἀπρὶξ ἔχονται. Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος. Λόγος δὲ μακρὸς οὐδὲν ὠφέλησε τὸν οὐ νοοῦντα μηδέν. «Πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων, τὰ μὲν κακὰ καὶ μὴ μαθόντες δρῶσι, τὰ δὲ ἀγαθὰ οὐδὲ διδασκόμενοι συνίεσαν.» (α)

Αἱ πατρικαὶ λοιπὸν Κυβερνήσεις, οἱ πνευματικοὶ Ποιμένες, οἱ Γονεῖς, οἱ Διδάσκαλοι, οἱ ὄντως φιλοπάτριδες καὶ ποδηγέται τῆς εὐπλάστου καὶ φιλοτίμου νεολαίας, ἐὰν βούλωνται καὶ θέλωσιν ἔχειν πολίτας καὶ ὑπήκοον φιλόνομον, ποίμνιον θεοσεβὲς καὶ εὐσεβὲς τέκνα ἀντάξια τῶν τροφείων καὶ τῶν ἐλπίδων, μαθητὰς φιλομαθεῖς, χρηστοήθεις, καὶ μέλλοντα τῆς κοινωνίας σεμνώματα, ἀπόλυτός ἐστιν ἀνάγκη, καὶ ἓν τῶν πρώτων καθηκόντων, συνιστᾷν τὴν τῶν ἱερῶν βίβλων ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην, ἧς ἡ ἀμέλεια κατὰ δυστυχίαν καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ὑπερεπλεόνασεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ἕνεκα τῆς παραγωρίσεως τοῦ ἀληθοῦς συμφέροντος, τῆς ὡς μὴ ὤφελεν ἐγκαταλείψεως τῶν σεμνῶν πατρῴων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, καὶ τῆς παραδοχῆς τῶν ἀλλοτρίων καὶ ἐπεισάκτων. Εἴθε δὲ μὴ εἰς τὸν περιούσιον λαὸν, εἰς ἔνδοξον καὶ ἐπίζηλον ἔθνος χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπιτύμβιον τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς οἱ κατωτέρω Λέοντος τοῦ σοφοῦ Ἰαμβικοὶ στίχοι·

Ἔῤῥει τὰ σεμνὰ τῷ χρόνῳ τῷ παμφάγῳ,
Διέφθορε τὰ χρηστὰ καὶ τὰ τίμια,
Ὄλωλεν ἡ παίδευσις (τοῦ Εὐαγγελίου), ἔσβη καὶ λόγος,
Φροῦδος δὲ καὶ νοῦς, οἴχετε θεωρία,
Λέλοιπεν εὐσέβεια καὶ τελεστική·
Θέμις δ' ἀπέστη, καὶ δίκη, καὶ πᾶν καλόν.
Παῤῥησιάζεται δὲ νῦν πανουργία,
Καὶ ψεῦδος ἄρχει, καὶ τυραννὶς καὶ βία·
Ἕρπει δὲ πρὸς πᾶν θεῖον ἔργον ὁ φθόνος,
Τῆς δυσσεβείας ἠνέωκται τὸ στόμα,
Ῥοιβδεῖ δὲ χανδὸν ἡ Χάρυβδις τῆς πλάνης,
Ἐμεῖ δὲ πᾶς τις δόγματα βλασφημίας. (β)

(α) Ἰσιδ. τόλ. ΟΗ'. 977. (β) Τόμ. ΡΖ'. 664.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΙΩΝ Α'.

ΑΙΩΝ Β'.

ΑΙΩΝ Γ'.

ΑΙΩΝ Δ'.

ΑΙΩΝ Ε'.

ΑΙΩΝ ϛΤ'.

ΑΙΩΝ Ζ'.

ΑΙΩΝ Η'.

ΑΙΩΝ Θ'.

ΑΙΩΝ Ι'.

ΑΙΩΝ ΙΑ'.

ΑΙΩΝ ΙΒ'.

ΑΙΩΝ ΙΓ'.

ΑΙΩΝ ΙΔ'.

ΑΙΩΝ ΙΕ'.

ΚΛΕΙΣ
ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΑΙΩΝ Α'.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΚΛΗΜΗΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ (;† 100 Μ.Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

Ἐν οἷς καὶ σχετικαὶ πραγματεῖαι, ἀναλύσεις, σχόλια κτλ. ἑτέρων συγγραφέων (β).

ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ **161** ΤΟΜΩΝ ΤΗΣ ΟΛΗΣ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΝΗΣΙΑ.

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ.

(α) Εἰς τόμ. δύο. (1-2).

(β) Τὰ ξένα ταῦτα τεμάχια διακρίνονται ἐν τῇ Κλειδὶ δι' ἀστερίσκου.

(γ) Οἱ ἀριθμοὶ σημαίνουσι τὰς σελίδας τῶν τόμων τῆς Πατρολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ΄. ΒΙΒΛΙΟΥ

Περὶ Χηρῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ.

Περὶ Ὀρφανῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

Περὶ Μαρτύρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ς'. ΒΙΒΛΙΟΥ

Περὶ Σχισμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ζ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

Περὶ Πολιτείας, καὶ Εὐχαριστίας, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν Μυήσεως.

———

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Η'. ΒΙΒΛΙΟΥ

Περὶ Χρισμάτων, καὶ Χειροτονιῶν, καὶ Κανόνων Ἐκκλησιαστικῶν.

Τέλος τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΡΝΑΒΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ. (; † 63 Μ.Χ.)

ΜΑΤΘΙΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΑΝΑΚΛΗΤΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ (78-91 Μ.Χ.)

ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΑΣ (;†;)

ΑΝΗΡ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΔΙΑΘΗΚΑΙ

ΤΩΝ ΙΒ'. ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ 12 ΔΙΑΘΗΚΩΝ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ (;† 96 Μ.Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους δύο. (3 — 4)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ Β'.

ΙΓΝΑΤΙΟΣ Ο ΘΕΟΦΟΡΟΣ (;† 110 Μ.Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΤΟΜΟΣ 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ (73 † 168 Μ. Χ.).

ΠΑΠΑΙ

ΕΥΑΡΕΣΤΟΣ ΠΑΠΑΣ (; † ;)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α'. ΠΑΠΑΣ (; † ;)

ΣΙΞΤΟΣ Α'. ΠΑΠΑΣ

ΤΕΛΕΣΦΟΡΟΣ ΠΑΠΑΣ
(; † 127 Μ. Χ.)

ΥΓΙΝΟΣ ΠΑΠΑΣ
(; † 139 Μ. Χ.)

ΠΙΟΣ Α'. ΠΑΠΑΣ
(142—157 Μ. Χ.)

ΑΝΙΚΗΤΟΣ Α'. ΠΑΠΑΣ
(157—168 Μ. Χ.)

ΣΩΤΗΡ ΠΑΠΑΣ
(; † 168 Μ. Χ.)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣ
(177—192 Μ. Χ.)

ΑΠΟΛΟΓΗΤΑΙ

ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἐπίσκοπος Σάρδεων. (; † 170 Μ.Χ.)

ΓΝΗΣΙΑ

ΝΟΘΑ

ΠΑΠΙΑΣ

Ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως. (; † 156 Μ.Χ.)

ΚΟΔΡΑΤΟΣ

Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν. (120—126 Μ.Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ καὶ ΜΑΡΤΥΣ (;† 165 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΛΟΥΓΔΟΥΝΩΝ

(141 — 202)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΛΟΥΓΔΟΥΝΩΝ
ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΨΕΥΔΩΝΥΜΟΥ ΓΝΩΣΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ Γ'.

ΚΛΗΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ

(; † 220 Μ.Χ.)

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. δύο (8—9.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΕΦΥΡΙΝΟΣ ΠΑΠΑΣ

(201—219 Μ. Χ.)

ΓΑΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΣ

(; † 214 Μ. Χ.)

ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ

(; † 222 Μ. Χ.)

ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ Αʹ. ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

(; † 223 Μ. Χ.)

ΟΥΡΒΑΝΟΣ ΠΑΠΑΣ

(223—230)

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΟΥΡΒΑΝΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

(; † 233 Μ. Χ.)

ΠΟΝΤΙΑΝΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

(; † 234 Μ. Χ.)

ΑΝΘΗΡΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

(; † 235 Μ. Χ.)

ΦΑΒΙΑΝΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

(; † 236 Μ.Χ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(; † 251 Μ. Χ.)

ΑΝΑΤΟΛΙΟΣ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ

(260—270 Μ. Χ.)

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ

(; † 260 Μ. Χ.)

ΠΙΕΡΙΟΣ

Κατηχητὴς Ἀλεξανδρείας. (; † 260 Μ. Χ.)

ΜΑΛΧΙΩΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

Ἀντιοχείας. (; † 260 Μ. Χ.)

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΟΡΤΟΥ

(; † 260 Μ. Χ.)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

(; † 265 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; †—268 Μ. Χ.)

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

(; † 270 Μ. Χ.)

ΑΡΧΕΛΑΟΣ

Μεσοποταμίας ἐπίσκοπος. (; † 278 Μ.Χ.)

ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΜΑΡΤΥΣ

(; † 290 Μ. Χ.)

ΦΙΛΕΑΣ

Ἐπίσκοπος Θμουϊτῶν. (; † 296 Μ. Χ.)

ΘΕΩΝΑΣ

Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. (; † 298 Μ.Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ τόμῳ.

ΩΡΙΓΕΝΗΣ

(185—240 Μ. Χ.)

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 11

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους ἑπτὰ (11-17), ὧν ὁ ἕκτος διαιρεῖται εἰς τρία μέρη.
(β) Λόγους ἢ βιβλία.

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 13

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 14

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 16 ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τοῦ Α'. Μέρους.

ΤΟΜΟΣ 16 ΜΕΡΟΣ Β'.

Τέλος τοῦ Β'. Μέρους.

ΤΟΜΟΣ 16 ΜΕΡΟΣ Γ'.

Τέλος τοῦ Γ'. Μέρους.

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 17

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ Δ'.

ΜΕΘΟΔΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ καὶ ΜΑΡΤΥΣ

(; † 312 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 18

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Λυκοπόλεως Ἐπίσκοπος. (; † ;)

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καὶ Μάρτυς

(; † 311. Μ. Χ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος (; † 326 Μ. Χ.)

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ Ὁμολογητής.

(; † 360 Μ. Χ.)

ΤΙΤΟΣ ΒΟΣΤΡΩΝ

(338-378 Μ. Χ.)

ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ ΑΓΚΥΡΑΣ

(314—374 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

(; † 355 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

(265—340 Μ. Χ.)

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῌ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 19

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους ἕξ (19—24).

Τέλος τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

(ΚΛΕΙΣ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ κτλ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ς'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ζ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Η'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Θ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ι'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΛΟΓΟΥ

—

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 21

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ϛ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ζ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Η'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Θ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ι'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΑ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΒ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΓ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΔ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΕ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 22

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μαρτυρίαι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Μαρτυρίαι

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ϛ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ζ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Η'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Θ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ι'. ΒΙΒΛΙΟΥ

(Ὅρα ἐν τοῖς Ὠριγένους συγγράμμασιν ἐν τόμῳ 17.)

ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ

(Ὅρα ἐν τῇ Λατινικῇ Πατρολογίᾳ τόμῳ 23 καὶ τρίτῳ τόμῳ τῶν Ἱερωνύμου συγγραμμάτων).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 23

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΑΛΜΟΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 24

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τῶν Ψαλμῶν).

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΛΟΓΟΥ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(296—373 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 25

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους τέσσαρας (25—28).

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 26

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Ὅρα τόμον Πατρολ. 19 σελ. 1301.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 27

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 28

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Ο ΜΕΓΑΣ

(329 — 379 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 29

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους τέσσαρας (29—32).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 30

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 31

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΟΣ ΟΡΩΝ

(α) Τὰ ἠθικὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου συγκείμενα ἐξ ὅρων ὀγδοήκοντα, καὶ ἐκ κεφαλαίων ἕκαστος ὅρος, ἀπάνθισμά εἰσιν ἐκ μόνης τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐν τέλει δὲ ἑκάστου κεφαλαίου, ἢ ὅρου, ὑποτίθενται καὶ αἱ θεόσοφοι παραινέσεις τοῦ θείου καὶ ὄντως μεγάλου Πατρὸς ἡμῶν. (Σημ. Σ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

(α) Ἕως τούτου μόνον εἶχε τὸ ἀπὸ τοῦ Πόντου κομισθὲν ἀντίγραφον. Τὰ δὲ ἐφεξῆς κζ'. κεφάλαια καὶ τὰ ἐπιτίμια ἐκ τῆς βίβλου τῆς ἀπὸ Καισαρείας προσετέθη. — Ὅρα σελίδα 1076. (Τόμ. 31.)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

(α) Ἀσκητρίας.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 32

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Διάφορος τῆς ἐν χρήσει καθιερωμένης.

(α) Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου αἱ ἐπιστολαὶ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν εἰσὶ τεταγμέναι καὶ εἰς τρεῖς κλάσεις διῃρημέναι, ὧν ἡ μὲν

Α'. κλάσις περιλαμβάνει ἐπιστολὰς μς'. πρὸ τοῦ χειροτονηθῆναι αὐτὸν ἐπίσκοπον γεγραμμένας, ἀπὸ τοῦ ἔτους 357—370, αἷς προστίθενται καί τινες ἀμφιβαλλόμεναι, αἵτινες φαίνονται, ὅτι εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν ἀνήκουσιν· ἡ Β'. περιλαμβάνει σμε'. ἃς ἐπίσκοπος ὢν ἔγραψεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 370—378·
ἡ Γ'. περιλαμβάνει οε'. ἀχρονολογήτους ἐπιστολάς, μετὰ πολλῶν ἀμφιβαλλομένων, καί τινων νόθων. 220.

ΚΛΑΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

ΚΛΑΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΚΛΑΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

Τῶν κυρίων ὀνομάτων, πρὸς οὓς αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐστάλησαν, ἐκ τοῦ λατινικοῦ διασκευασθείς (α).

(α) Οἱ ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ δηλοῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἀριθμητικὴν σειρὰν τῶν ἐπιστολῶν.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(315 — 379 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 33

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμον ἕνα (33).

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΙΜΑΙΩΝ

ΝΟΘΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ Ο Β'.

(; † 381. Μ. Χ.)

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 385. Μ. Χ.)

ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΣ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ

Ἐπίσκοπος. (; † 381. Μ.Χ.)

ΙΣΑΑΚ

Χριστιανὸς ἐξ Ἰουδαίων. (; † 385. Μ.Χ.)

ΔΙΟΔΩΡΟΣ

Ἐπίσκοπος Ταρσοῦ. (; † 394. Μ.Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΣ (; † 390. Μ.Χ.) ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ (; † 410. Μ. Χ.)

ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥ, ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 34

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμον ἕνα (34).

ΑΣΚΗΤΙΚΑ

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΛΕΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ πρὸς Λαῦσον ἱστορία, περιέχουσα βίους Ὁσίων Πατέρων.

ΠΙΝΑΚΕΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΣ

(329 — 389. Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 35

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους τέσσαρας (35—38).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 36

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΟΓΟΙ
(Συνέχεια).

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΑΙ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Α'.

Β'.

Γ'.

Δ'.

Ε'.

(α) Εὑρίσκονται παρ' ἐμοὶ ὑπομνήματα τοῦ Νικήτα Σεῤῥῶν χειρόγραφα ἀνέκδοτα εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους· τὸν Α'. τὸν ΜΕ'. τὸν ΜΔ'. τὸν ΜΑ'. τὸν ΙΕ'. τὸν ΙΘ'. τὸν Μ'. τὸν ΚΑ'.

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 37

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

Τῶν κυρίων ὀνομάτων, πρὸς οὓς αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐστάλησαν, ἐκ τοῦ λατινικοῦ διασκευασθείς (α).

(α) Ἴδε τόμ. Πατρολ. 38. σελ. 1204.
(β) Οἱ ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ δηλοῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἀριθμητικὴν σειρὰν τῶν ἐπιστολῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

Τμῆμα Α'.

Ἔπη Θεολογικὰ καὶ δογματικά.

Τμῆμα Β'.

Ἔπη ἠθικά.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Τμῆμα Α'. Περὶ ἑαυτοῦ.

Ἔπη ἱστορικά.

(α) Περὶ τοῦ παρόντος πίνακος βλέπε τόμ. Πατρολ. 38 σελ. 669 ὅθεν καὶ παρελήφθη.

ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

(; † 368 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ ΙΚΟΝΙΟΥ

(; † 394. Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 39

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΔΥΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ

(; † 398 Μ.Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ (α)

(α) Ἐπειδὴ ἐν τῷ κειμένῳ αἱ πλεῖσται τῶν ἐπιγραφῶν τῶν κεφαλαίων λείπουσιν, παρελήφθησαν αὗται ἐκ τοῦ πίνακος σελ. 441.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ (α)

(α) Ἐπειδὴ ἐν τῷ κειμένῳ αἱ πλεῖσται τῶν ἐπιγραφῶν λείπουσι παρελήφθησαν καὶ αὗται ἐκ τοῦ πίνακος σελ. 769.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως (; † 398 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ τριακοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΦΙΛΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΡΠΑΣΙΟΥ

(περὶ τὸ 400. Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 40

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

(περὶ τὸ 400 Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΝΕΜΕΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΜΕΣΗΣ

(περὶ τὸ 400. Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἕλλην θεολόγος (περὶ τὸ 400. Μ. Χ.)

ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΤΟΥ Δ'. ΑΙΩΝΟΣ

(345—400. Μ. Χ.)

ΩΡΣΙΣΙΟΣ

(; † 345. Μ. Χ.)

ΣΕΡΑΠΙΩΝ

ἐπίσκοπος Θμουέως (; † 347 Μ. Χ.)

ΠΑΧΩΜΙΟΣ

(; † 348 Μ. Χ.)

ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

(; † 356 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΒΒΑΣ

(; † 367 Μ. Χ.)

ΗΣΑΙΑΣ ΑΒΒΑΣ

(; † 372 Μ. Χ.)

ΕΥΑΓΡΙΟΣ ΠΟΝΤΙΚΟΣ

(; † 399 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τόμῳ.

ΑΙΩΝ Ε'.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

(310 — 404. Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 41

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

Τμῆμα α'.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ Π'. ΑΙΡΕΣΕΩΝ

Α'.—Βαρβαρισμός—ἥτις καθ' ἑαυτήν ἐςι, διαρκέσασα ἀφ' ἡμερῶν τοῦ Ἀδὰμ ἐπὶ δέκα γενεὰς ἕως τοῦ Νῶε. Βαρβαρισμὸς δὲ κέκληται ἀπὸ τοῦ μὴ τοὺς τότε ἀνθρώπους ἀρχηγόν τινα ἔχειν, ἢ μίαν συμφωνίαν, ἀλλ' ὅτι πᾶς τις ἑαυτῷ ἐστοίχει, καὶ νόμος ἑαυτῷ κατὰ τὴν προτίμησιν τοῦ ἰδίου βουλήματος ἐγίνετο. 185.

Β'.—Σκυθισμός—ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Νῶε καὶ μετέπειτα ἄχρι τῆς τοῦ πύργου οἰκοδομῆς, καὶ Βαβυλῶνος, καὶ μετὰ τὸν τοῦ πύργου χρόνον ἐπὶ ὀλίγοις ἔτεσι, τουτέστι Φαλὲκ καὶ Ῥαγαοῦ, οἵτινες ἐπὶ τὸ τῆς Εὐρώπης κλίμα νενευκότες τῷ τῆς Σκυθίας μέρει, καὶ τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι προσεκρίθησαν, ἀπὸ τῆς τοῦ Θῆρας ἡλικίας καὶ ἐπέκεινα, ἐξ οὗπερ οἱ Θρᾷκες γεγόνασι. 189.

(α) Εἰς τόμους τρεῖς (41—43).

Γ'.—Ἑλληνισμός—ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σερούχ διά τοι τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ ὡς ἐστοίχουν τὸ τηνικαῦτα ἕκαστος κατά τινα δεισιδαιμονίαν ἐπὶ τὸ πολιτικώτερον, καὶ ἐπὶ ἤθη καὶ θεσμούς. Ἐθεοποίουν δὲ δι' εἰδώλων ἀπεικονίζοντες τοὺς πάλαι παρ' αὐτοῖς τετιμημένους, ἢ τυράννους, ἢ γόητας, ἢ τινάς τι δράσαντας ἐν τῷ βίῳ, μνήμης τι δοκοῦν ἄξιον. 189.

Δ'.—Ἰουδαϊσμός—τὴν ἀρχὴν λαμβάνει ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ χρηματισθέντος ὑπὸ Θεοῦ εἰς περιτομήν. Ἄρχεται δὲ μετὰ τὸν Ἑλληνισμόν, τριακοστῆς πρώτης γενεᾶς ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, ἔτη δὲ τρισχίλια τριακόσια τριάκοντα ἕν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀβραὰμ οὔπω ἦν ἐπώνυμον αἱρέσεως, οἱ γὰρ ἀπόγονοι αὐτοῦ κατ' εὐσέβειαν διῆγον. 193.

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Ε'.—Στωϊκοὶ — Γ'. αἵρεσις ἀπὸ Ἑλλληνισμοῦ. — Σῶμα τὸ πᾶν δογματίζοντες καὶ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζοντες. Καὶ τὸν μὲν Θεὸν νοῦν ὁρίζουσι, καὶ ὡς ψυχὴν παντὸς τοῦ ὄντος κύτους, οὐρανοῦ καὶ γῆς· σῶμα δὲ αὐτοῦ τὸ πᾶν, καὶ ὀφθαλμοὺς τοὺς φωστῆρας. Τὴν δὲ σάρκα πάντων ἀπόλλυσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν πάντων μεταγγίζεσθαι ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα. Ἔσχον δὲ Ζήνωνα ἀρχηγὸν τὸν Κιτιέα. 201.

Ϛ'.—Πλατωνικοὶ — Δ'. αἵρεσις ἀπὸ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος φάσκοντος εἶναι τρεῖς δυνάμεις Θεόν, εἶδος καὶ ὕλην· τὸν δὲ κόσμον γεννητὸν καὶ φθαρτόν, καὶ τὴν ψυχὴν ἀγέννητον, ἀθάνατον καὶ θείαν· εἶναι δὲ αὐτῆς τρία μέρη, λογικόν, θυμικόν, ἐπιθυμητικόν. Τὰς γυναῖκας κοινὰς γίνεσθαι τοῖς πᾶσι. Μεταγγισμὸν δὲ ψυχῶν εἰς σώματα διάφορα ἄχρι κνωδάλων. 204.

Ζ'.—Πυθαγόρειοι — Ε'. αἵρεσις ἀπὸ Ἑλληνισμοῦ. Πυθαγόρας ἐδογμάτισεν ἐμψύχων τε μὴ μεταλαμβάνειν, ἀπὸ οἴνου δὲ ἐγκρατεύεσθαι. Διώριζε δὲ ἅμα τὰ ἀπὸ σελήνης, καὶ τὰ ἄνω ἀθάνατα εἶναι λέγων, τὰ δὲ ὑποκάτω θνητά, μεταγγισμούς τε ψυχῶν ἀπὸ σωμάτων εἰς σώματα καὶ σιωπὴν ἀσκεῖν ἐπὶ χρόνον πέντε ἐτῶν ἐδίδασκε. Τὸ τελευταῖον δὲ ἑαυτὸν Θεὸν ὠνόμασεν. 205.

Η'.—Ἐπικούρειοι — Ϛ'. αἵρεσις ἀπὸ Ἑλληνισμοῦ. Ἄτομα καὶ ἀμερῆ σώματα, ὁμοιομερῆ τε καὶ ἄπειρα τὴν ἀρχὴν εἶναι τῶν πάντων ὑπεστήσαντο, καὶ τέλος εἶναι εὐδαιμονίας τὴν ἡδονὴν ἐδογμάτισαν, καὶ μήτε Θεόν, μήτε Πρόνοιαν τὰ πάντα διοικεῖν. 205.

Προοίμιον περὶ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Σαμαρειτισμοῦ. 208.

Θ'.—Σαμαρειτισμός— Ζ'. αἵρεσις ἀπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μέτοικοι ὄντες ἀπὸ Ἀσσυρίων εἰς τὴν Ἰουδαίαν, τὰ πάντα Ἰουδαῖοι ἦσαν· μόνην ἐδέχοντο τὴν Πεντάτευχον, ἠρνοῦντο νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὰς ἄλλας προφητείας τὰς μετὰ Μωϋσέα· ἐβδελύττοντο δὲ τὰ ἔθνη καὶ τὸ προσψαύειν νεκρῶν. 221.

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΣΜΟΥ.

Ι'.— Ἐσσηνοὶ — Α'. αἵρεσις ἀπὸ Σαμαρειτῶν. Εἰς τέσσαρας αἱρέσεις Σαμαρεῖται ἐτμήθησαν Ἐσσηνούς, Σεβουαίους, Γορθηνοὺς καὶ Δοσιθέους. Ἴσα δε πᾶσαι ἀλλήλαις ἐφρόνουν τὰ ἄλλα, Ἐσσηνοὶ δὲ τούτῳ διέφερον, ὅτι συνεώρταζον τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἑνὶ καιρῷ τὸ ἄθροισμα ἔχοντες. 232.

ΙΑ'.— Σεβουαῖοι — Β'. αἵρεσις ἀπὸ Σαμαρειτῶν. Ἀντιφερόμενοι τῷ Ἔσδρᾳ καὶ τοῖς Ἐσσηνοῖς τοὺς καιροὺς τῶν ἑορτῶν μετέθηκαν. Τάττουσι δὲ τὸν νέον μῆνα τῶν Ἀζύμων μετὰ τὸ νέον ἔτος, τὴν σκηνοπηγίαν, ὅτε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ Ἄζυμα καὶ τὸ Πάσχα. 233.

ΙΒ'.— Γορθηνοὶ — Γ'. αἵρεσις ἀπὸ Σαμαρειτῶν. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τὰς ἑορτὰς ἐν ἄλλοις καιροῖς ἄγουσι παρὰ τοὺς Ἑβραίους. 236.

ΙΓ'.— Δοσίθεοι — Δ'. αἵρεσις ἀπὸ Σαμαρειτῶν. Τοῖς αὐτοῖς ἔθεσιν, οἷα δὴ Σαμαρεῖται, ἐμπολιτευόμενοι, περισσότερον δὲ τῶν ἄλλων φυλάττοντες τὸ ἀπέχεσθαι ἐμψύχων καὶ νηστείαις συνεχέστατα βιοῦν, ἔχουσι δὲ παρθενίαν τινὲς

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑΙΣΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

Τμῆμα β΄.

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ

χρολογίαν, ἕτερα δὲ παρὰ τοὺς Σιμωνιανοὺς εἰς ἔκπληξιν περισσοτέραν κηρύσσοντες, ἀπὸ Σατορνίλου τὴν ἀρχὴν, ἐσχηκότες, ὃς, καὶ αὐτὸς κατὰ Μένανδρον ὑπ' ἀγγέλων τὸν κόσμον γεγενῆσθαι ἔφασκε, μόνων δὲ ἑπτὰ διὰ τὴν τοῦ ἄνω Πατρὸς γνώμην. 297.

ΚΔ'.— Βασιλειδιανοὶ — Δ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ Βασιλείδου τοῦ ἅμα Σατορνίλῳ τοῖς Σιμωνιανοῖς καὶ Μενανδριανοῖς μεμαθητευμένοι, τὰ ὅμοια μὲν φρονοῦντος κατά τι δὲ διαφερομένου. Λέγει δὲ τριακοσίους ἑξήκοντα πέντε οὐρανοὺς εἶναι, καὶ τούτοις ὀνόματα ἀγγελικὰ ἐκτίθησι. Διὸ καὶ τὸν ἐνιαυτὸν τοσούτων ἡμερῶν εἶναι, καὶ τὸ Ἀβρασὰξ ὄνομα δυνάμεως, ὃ φέρει ψῆφον τξε'. καὶ εἶναί φησι τοῦτο ἅγιον Πνεῦμα ὄνομα. 308.

ΚΕ'.— Νικολαῖται — Ε'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ Νικολάου τοῦ ἐπὶ ταῖς χήραις ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ταχθέντος, ὃς διὰ ζῆλον τῆς ἰδίας γαμετῆς τὴν αἰσχρουργίαν ἐπιτελεῖν ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐδίδαξε· καὶ περὶ τοῦ Καυλακὰχ καὶ Προυνίκου καὶ ἄλλων βαρβαρικῶν ὀνομάτων, ἃ τῷ κόσμῳ μυσαρῶς εἰσηγήσατο. 320.

ΚϚ'.— Γνωστικοὶ — Ϛ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. Τὰς αὐτὰς αἱρέσεις διαδεξάμενοι πλέον πάντων δὲ αὐτῶν τὴν αἰσχρότητα ἐμμανῶς εἰργάζοντο. Ἐκαλοῦντο δὲ ἐν Αἰγύπτῳ Στρατιωτικοὶ, καὶ Φιβιωνῖται, ἐν δὲ τοῖς ἀνωτερικοῖς μέρεσι καὶ Σεκουνδιανοὶ, ἐν ἄλλοις δὲ μέρεσι Σωκρατῖται, παρὰ δὲ ἑτέροις Ζακχαῖοι. Ἄλλοι δὲ Κοδδανοὺς αὐτοὺς λέγουσι· ἄλλοι δὲ Βορβορίτας αὐτοὺς καλοῦσι οὗτοι τὴν Βαρβελὼ καὶ Βαρβερὼ αὐχοῦσι. 329.

ΚΖ'.— Καρποκρατιανοὶ—Ζ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ Καρποκράτους τινὸς, ὃς ἐδίδασκε πᾶσαν αἰσχρουργίαν ἐκτελεῖν, καὶ πᾶν ἐπιτήδευμα ἁμαρτίας. Καὶ εἰ μή τις, φησὶ, διὰ πάντων παρέλθοι, καὶ τὸ θέλημα πάντων τῶν ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ἐκτελέσῃ οὐ δύναται ὑπερβῆναι εἰς τὸν ἀνώτατον οὐρανὸν, οὐδὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας παρελθεῖν. Ἔλεγε δὲ τὸν Ἰησοῦν ψυχὴν νοερὰν εἰληφέναι, εἰδότα δὲ τὰ ἄνω ἐνταῦθα καταγγέλλειν· καὶ ὡς εἴ τι πράξειεν ὅμοια τῷ Ἰησοῦ κατ' αὐτὸν εἶναι. Τόν τε νόμον σὺν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει ἀπηγόρευεν, ὡς αἱ ἀπὸ Σίμωνος καὶ δεῦρο αἱρέσεις· τούτῳ γέγονεν ἡ ἐν Ῥώμῃ Μαρκελίνα. Εἰκόνας δὲ ποιήσας ἐν κρυφῇ Ἰησοῦ, καὶ Παύλου, καὶ Ὁμήρου, καὶ Πυθαγόρου, ταύταις ἐθυμία καὶ προσεκύνει. 364.

ΚΗ'.—Κηρινθιανοὶ οἱ καὶ Μηρινθιανοί. — Η'. ἀπὸ Χριττοῦ. Οὗτοι ἀπὸ Κηρίνθου καὶ Μηρίνθου Ἰουδαῖοί τινες τὴν περιτομὴν αὐχοῦντες· τὸν δὲ κόσμον ὑπὸ ἀγγέλων γεγενῆσθαι λέγοντες, Ἰησοῦν δὲ κατὰ προκοπὴν Χριστὸν κεκλῆσθαι. 377.

ΚΘ'.— Ναζωραῖοι. — Θ'. ἀπὸ Χριστοῦ Χριστὸν ὁμολογοῦσιν Ἰησοῦν Υἱὸν Θεοῦ πάντα δὲ κατὰ νόμον πολιτευόμενοι. 388.

Λ'. — Ἐβιωναῖοι. — Ι'. ἀπὸ Χριστοῦ. Οἱ παραπλήσιοι τῶν προειρημένων Κηρινθιανῶν καὶ Ναζωραίων· οἷς συνήφθη κατά τι ἡ τῶν Σαμψαίων τε καὶ τῶν Ἐλκεσαίων αἵρεσις. Χριστόν φασιν κεκτῆσθαι ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα. Ἐνδημήσαντα δὲ τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Ἀδὰμ πρῶτον, καὶ κατὰ καιρὸν ἐκδυόμενον αὐτὸν τὸν Ἀδὰμ, καὶ πάλιν ἐνδυόμενον, τὸ αὐτὸ τοῦτό φασιν ἐκτετελεκέναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐνσάρκῳ αὐτοῦ παρουσίᾳ. Ἰουδαῖοι δὲ ὄντες Εὐαγγελίοις κέχρηνται. Σαρκοφαγίαν βδελύττονται. Τὸ ὕδωρ ἀντὶ Θεοῦ ἔχουσι. Συνεχῶς δὲ βαπτίζονται ἐν τοῖς ὕδασι θέρους τε καὶ χειμῶνος, εἰς ἁγνισμὸν δῆθεν, ὥσπερ οἱ Σαμαρεῖται. 405.

ΛΑ'.— Οὐαλεντῖνοι οἱ καὶ Γνωστικοί.—ΙΑ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. Σαρκὸς μὲν ἀπαγορεύουσιν ἀνάστασιν, Παλαιὰν Διαθήκην ἀθετοῦσι καὶ προφήτας, ἀναγινώσκοντες μὲν καὶ ὅσα εἰς ὁμοίωσιν δύναται τροπολογεῖσθαι τῆς αὐτῶν αἱρέσεως, καὶ δεχόμενοι· ἑτέρας δέ τινας μυθολογίας παρεισφέροντες, τριάκοντα αἰώνων ὀνομασίας λέγοντες ἀρρενοθηλειῶν, ὁμοῦ τε ἐκ τοῦ Πατρὸς

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

Τμῆμα γ'.

σιν ἀθετεῖ καὶ τὰ κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. 692.

ΜΒ'.— Μαρκιωνισταί. — ΚΒ'. ἀπὸ Χριστοῦ.— Μαρκίων ὁ ἀπὸ Πόντου ὁρμώμενος ἐπισκόπου μὲν ἦν υἱός· φθείρας δὲ παρθένον ἀπέδρα, διὰ τὸ ἐξεῶσθαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πατρὸς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνελθών τε εἰς Ῥώμην, καὶ αἰτήσας μετάνοιαν τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ μὴ τυχών, ἐπαρθεὶς κατὰ τῆς πίστεως, ἐδογμάτισε τρεῖς ἀρχὰς εἰσηγησάμενος, ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον καὶ φαῦλον· εἶναί τε Καινὴν Διαθήκην ἀλλοτρίαν τῆς Παλαιᾶς καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ λαλήσαντος. Ἀνάστασιν σαρκὸς ἀθετεῖ. Βάπτισμα δίδωσιν οὐ μόνον ἓν, ἀλλὰ καὶ τρία μετὰ τὸ παραπεσεῖν. Ὑπὲρ δὲ τῶν τεθνεώτων κατηχουμένων ἄλλοι παρ' αὐτοῖς βαπτίζονται. Ἀδεῶς δὲ καὶ γυναιξὶν ἐπιτρέπει δῆθεν λουτρὸν διδόναι. 696.

ΜΓ'.— Λουκιανισταί. — ΚΓ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Λουκιανός τις ἀρχαῖος, οὐχ ὁ ἐν χρόνοις Κωνσταντίνου γενόμενος, πάντα κατὰ Μαρκίωνα ἐδογμάτισε. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἕτερά τινα παρὰ τὸν Μαρκίωνα, καὶ αὐτὸς δῆθεν περισσοτέρως δογματίζει. 817.

ΜΔ'.— Ἀπελληϊανοί. — ΚΔ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἀπὸ Ἀπελλοῦ ὁμοίως Μαρκίωνι καὶ Λουκιανῷ κακίζοντος τὴν πᾶσαν ποίησιν καὶ τὸν πεποιηκότα. Οὐχ ὁμοίως δὲ τούτοις τρεῖς ἀρχὰς εἰσηγήσατο, ἀλλὰ μίαν μὲν ἀρχὴν, καὶ ἕνα Θεὸν ὄντα ἀνώτατον καὶ ἀκατονόμαστον· αὐτὸν δὲ τὸν ἕνα πεποιηκέναι ἄλλον. Καὶ οὗτος ὁ γεγονὼς, πονηρὸς εὑρεθεὶς, ἐποίησεν ἐν τῇ αὐτοῦ φαυλότητι τὸν κόσμον. 821.

ΜΕ'.— Σευηριανοί. — ΚΕ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Σευῆρος πάλιν τις τῷ Ἀπελλῇ συνεπόμενος, τὸν οἶνον ἀποβάλλεται καὶ τὴν ἄμπελον, ἔκ τε τοῦ δρακοντοειδοῦς Σατανᾶ καὶ Γῆς μυθολογῶν πεφυκέναι, συνελθόντων ἀλλήλοις. Τήν τε γυναῖκα παραιτεῖται, φάσκων ἀριστερᾶς δυνάμεως αὐτὴν ὑπάρχειν. Ὀνομασίας τέ τινας ἀρχόντων, καὶ βίβλους τινὰς ἀποκρύφους παρεισάγει. Τὰ ὅμοια δὲ ταῖς ἄλλαις τὴν σαρκὸς ἀνάστασιν ἀθετεῖ, καὶ Παλαιὰν Διαθήκην. 832.

ΜϚ'.— Τατιανοί. — ΚϚ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οὗτος συνήκμασεν Ἰουστίνῳ τῷ μάρτυρι, τῷ ἁγίῳ καὶ φιλοσόφῳ. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου τελευτὴν, τοῦ καὶ φιλοσόφου, προσεφθάρη τοῖς τοῦ Μαρκίωνος δόγμασι, μαθητευθεὶς τῷ αὐτῷ, τά τε ἴσα αὐτῷ ἐδογμάτισε, καὶ ἕτερα προσθεὶς παρ' ἐκεῖνον. Ἐλέγετο δὲ ἀπὸ Μεσοποταμίας ὁρμᾶσθαι. 836.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Τμῆμα Α'.

ΜΖ'.— Ἐγκρατῖται.—ΚΖ'. Ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἀπόσπασμα τυγχάνουσι Τατιανοῦ· τὸν γάμον ἀποβάλλουσι, τοῦ Σατανᾶ φάσκοντες τοῦτον εἶναι. Πᾶσαν δὲ ἀπαγορεύουσιν ἐμψυχοφαγίαν. 849.

ΜΗ'.— Φρυγασταὶ καὶ Μοντανισταὶ καὶ Τασκοδρουγῖται. — ΚΗ'. Ἀπὸ Χριστοῦ. — Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην δέχονται, ἑτέρους δὲ προφήτας παρεισφέρουσι μετὰ τοὺς προφήτας, Μοντανόν τινα αὐχοῦντες καὶ Πρίσκιλλαν, καὶ Μαξιμίλλαν. 856.

ΜΘ'.— Πεπουζιανοί, οἱ καὶ Κυϊντιλλιανοί, οἷς συνέπονται Ἀρτοτυρῖται. — ΚΘ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἐκ τούτων μέν εἰσι τῶν κατὰ Φρύγας, ἕτερα δὲ παρ' ἐκείνους δογματίζουσι. Πέπουζάν τινα πόλιν ἔρημον ἀνὰ μέσον Γαλατίας καὶ Καππαδοκίας ἐκθειάζοντες, καὶ δὴ ταύτην Ἱερουσαλὴμ ἡγούμενοι· γυναιξὶ δὲ ἀποδιδόντες τὸ ἄρχειν καὶ ἱερατεύειν. Μυοῦνται δὲ, τινὰ παῖδα κατακεντοῦντες νέον. Καὶ δὴ τῇ Κυϊντίλλῃ Χριστὸν ἐκεῖσε ἐν Πεπούζῃ ἀποκεκαλύφθαι ἐν ἰδέᾳ θηλείας μυθοποιοῦνται. Κέχρηνται δὲ ὡσαύτως Παλαιᾷ καὶ Καινῇ Διαθήκῃ, κατὰ τὸν νοῦν τὸν ἴδιον μεταποιούμενοι. 880.

Ν'.— Τεσσαρεσκαιδεκατῖται. — Λ'. αἵρεσις ἀπὸ Χριστοῦ.— Μίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους τὸ Πάσχα ἐκτελοῦσιν. Ἐν ὁποίᾳ δ' ἡμέρᾳ ἐμπέσῃ ἡ τῆς σελήνης τεσσαρεσκαι-

δεκάτῃ, ἤτοι ἐν Σαββάτῳ, ἤτοι ἐν Κυριακῇ, ἐκείνην τε νηστεύοντες καὶ ἀγρυπνοῦντες ἑορτάζουσιν. 881.

ΝΑ'.— Ἄλογοι ἢ καὶ Ἀνόητοι. — ΛΑ'. ἀπὸ Χριστοῦ.—Οὐκ ἐδέχοντο τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, οὔτε τὴν αὐτοῦ Ἀποκάλυψιν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἄνωθεν ἀπὸ Πατρὸς ἀεὶ Θεὸν Λόγον προεξέβαλλον. 888.

ΝΒ'.— Ἀδαμιανοί. — ΛΒ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἀπό τινος Ἀδὰμ ζῶντος καλούμενοι, χλεύης ἢ ἀληθείας μᾶλλον τὸ ὄνομα ἔχοντες. Γυμνοὶ γὰρ, ὡς ἐκ μητρὸς, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγονται, καὶ οὕτως τὰς ἀναγνώσεις, καὶ εὐχὰς, καὶ πανοτιοῦν ἐπιτελοῦσι· δῆθεν μονάζοντες καὶ ἐγκρατευόμενοι ὄντες, καὶ γάμον μὴ δεχόμενοι, οἱ τὴν ἑαυτῶν Ἐκκλησίαν παράδεισον ἡγούμενοι. 953.

ΝΓ'.— Σαμψαῖοι, οἱ καὶ Ἐλκεσαῖοι. — ΛΓ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Τὴν Ἀραβίαν ᾤκουν καθύπερθεν τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης κειμένην χώραν· οἵτινες ἀπὸ τοῦ Ἠλξά τινος ψευδοπροφήτου ἠπατημένοι· οὗ ἐκ τοῦ γένους ὡρμᾶτο Μαρθοῦς καὶ Μαρθίνη, γυναῖκες δύο, προσκυνούμεναι ὑπὸ τῆς αἱρέσεως, ὡς θεαί· παραπλησίως τῶν Ἐβιωναίων τὰ πάντα ἔχοντες. 960.

ΝΔ'.— Θεοδοτιανοί. — ΛΔ'. ἀπὸ Χριστοῦ.— Ἀπὸ Θεοδότου τοῦ Σκυτέως τοῦ ἀπὸ Βυζαντίου. Οὗτος ἐν παιδείᾳ ἑλληνικῇ ἐγένετο ἄκρος. Ἅμα δὲ ἄλλοις τισὶν ἐν ἡμέραις τοῦ τότε γενομένου διωγμοῦ μόνος ἐκπεσὼν, ἐκείνων μαρτυρησάντων, διὰ τὸ ὀνειδίζεσθαι, ἐπινοήσας ψιλὸν ἄνθρωπον λέγειν τὸν Χριστὸν, ἵνα μὴ ὑπὸ ἔγκλημα γένηται Θεὸν ἀρνησάμενος, οὕτως ἐδίδαξεν. 961.

ΝΕ'.— Μελχισεδεκιανοί.—ΛΕ'. ἀπὸ Χριστοῦ. Οἱ τὸν Μελχισεδὲκ γεραίροντες, τινὰ δύναμιν αὐτὸν φάσκοντες, καὶ μὴ ἄνθρωπον ψιλὸν, καὶ εἰς τὸ τούτου ὄνομα πάντα ἀνάγειν καὶ λέγειν τετολμηκότες. 972.

ΝϚ'.— Βαρδησιανισταί—ΛϚ'. ἀπὸ Χριστοῦ.— Βαρδησιανὸς οὗτος ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ὡρμᾶτο, τὰ πρῶτα μὲν τῆς ἀληθινῆς πίστεως ὑπάρχων, καὶ ἐν σοφίᾳ διαπρέπων· ἐκκλίνας δὲ τῆς ἀληθείας, παραπλησίως Οὐαλεντίνῳ ἐδογμάτισε, χωρὶς ἐνίων ὀλίγων, ὧν διαφέρεται πρὸς Οὐαλεντῖνον. 989.

ΝΖ'.— Νοητιανοί—ΛΖ'. ἀπὸ Χριστοῦ.—Νοητὸς οὗτος ἀπὸ Σμύρνης ὑπῆρχε τῆς Ἀσίας. Ἐν ἅρματι δὲ ἐνεχθεὶς σὺν ἄλλοις τισὶν, Υἱοπάτορα τὸν Χριστὸν ἐδίδαξε, τὸν αὐτὸν εἶναι Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Ἑαυτὸν δὲ ἔλεγε Μωϋσέα, καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἔλεγεν εἶναι τὸν Ἀαρών. 993.

ΝΗ'.— Οὐαλήσιοι—ΛΗ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οὗτοι, καθὼς ὑπειλήφαμεν, τὴν Βάκαθον κατοικοῦντες, μητροκωμίαν Ἀραβίας τῆς Φιλαδελφείας, τοὺς παρατυγχάνοντας ἀπέτεμνον. Πλείους δὲ αὐτῶν ὑπάρχουσιν εὐνοῦχοι ἀποτετμημένοι. Τινὰ δὲ ἕτερα διδάσκουσιν αἱρέσεως ἔμπλεα, ἀφανίζοντες τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας, καί τινας αἰσχρουργίας ἑτέρας παρεισφέροντες. 1009.

ΝΘ'.— Καθαροί—ΛΘ'. ἀπὸ Χριστοῦ.— Συναφθέντες ἅμα Ναβάτῳ τῷ Ῥωμαίῳ, τοὺς διγάμους παντελῶς ἀπεβάλλοντο, καὶ μετάνοιαν οὐκ ἐδέχοντο. 1017.

Ξ'. — Ἀγγελικοί—Μ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Αὐχοῦντες ἦσαν ἀγγελικὴν ἔχειν τάξιν· ἢ διὰ τὸ τοὺς ἀγγέλους προσκεκλῆσθαι. 1037.

ΞΑ'.— Ἀποστολικοί—ΜΑ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οἱ καὶ Ἀποτακτικοὶ καὶ αὐτοὶ, οἱ περὶ τὴν Πισιδίαν μόνον, ἀποτακτικοὺς δεχόμενοι καθ' ἑαυτούς. Παραπλησιάζουσι δὲ τοῖς Ἐγκρατίταις· ἄλλα δὲ παρ' αὐτοὺς φρονοῦσιν. 1040.

ΞΒ'.— Σαβελλιανοί— ΜΒ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Τὰ ὅμοια Νοητιανοῖς ἐδόξαζον· παρὰ τὸν Νοητὸν Πατέρα πεπονθέναι λέγοντες, προφορικὸν πάλιν ἀναχεόμενον τὸν Λόγον. 1052.

ΞΓ'.— Ὠριγενιανοί— ΜΓ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἀπό τινος Ὠριγένους κληθέντες, αἰσχροποιοὶ ἦσαν, ἀῤῥητοποιοῦντες, καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα φθορᾷ παραδιδόντες. 1061.

ΞΔ'.— Ὠριγενιανοὶ ἄλλοι.—ΜΔ'.ἀπὸ Χριστοῦ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 42

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τῶν αἱρέσεων).

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Τμῆμα ϐ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

Τμῆμα α'.

τό: «κατ' εἰκόνα» ἑρμηνεύοντες. 340.

ΟΑ'.— Φωτεινιανοὶ — ΝΑ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οὗτος ὁ Φωτεινὸς, ἀπὸ Σιρμίου ὑπάρχων, ἔτι καὶ δεῦρο περιενόστει. Ὃς τὰ αὐτὰ Παύλῳ τῷ Σαμοσατεῖ ἐφρόνησε. Κατά τι δὲ πρὸς ἐκεῖνον διαφέρονται. Καὶ αὐτοὶ ἀπὸ Μαρίας καὶ δεῦρο τὸν Χριστὸν διαβεβαιοῦνται. 373.

ΟΒ'.— Μαρκελλιανοί.—ΝΒ'. ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ Μαρκέλλου τοῦ ἀπὸ Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας. Οὗτος, ἐν ἀρχῇ παραπλησίως Σαβελλίῳ φρονήσας, διεφημίσθη. Εἰς ἀπολογίας δὲ πολλάκις ἐλθὼν, καὶ ἐγγράφως ἀπολογησάμενος, παρὰ πολλῶν τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν κατηγορήθη. Ἴσως δὲ μεταγνοὺς τάχα ἑαυτὸν διωρθώσατο, ἢ οἱ αὐτοῦ μαθηταί. Ὑπὲρ αὐτοῦ γὰρ ἢ ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ὀρθόδοξοί τινες μέσως ὑπεραπελογοῦντο. 381.

ΟΓ'.— Ἡμιάρειοι—ΝΓ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οἱ Χριστὸν μὲν κτίσμα ὁμολογοῦντες, εἰρωνείᾳ δὲ κτίσμα αὐτὸν φάσκοντες, ἀλλ' οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· ἀλλὰ, φασὶν, Υἱὸν λέγομεν· διὰ δὲ τὸ μὴ πάθος προσάψαι τῷ Πατρὶ διὰ τοῦ γεγεννηκέναι, κτιστὸν αὐτὸν λέγομεν. Ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, κτίσμα παντελῶς ὁρίζονται, παρεκβάλλοντες Υἱοῦ τὸ ὁμοούσιον, ὁμοιοούσιον δὲ θέλουσι λέγειν. Ἄλλοι δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ ὁμοιοούσιον παρεξέβαλον. 400.

ΟΔ'.— Πνευματομάχοι—ΝΔ'. ἀπὸ Χριστοῦ.— Οὗτοι περὶ μὲν Χριστοῦ καλῶς ἔχουσι, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημοῦσι, κτιστὸν αὐτὸ ὁριζόμενοι, καὶ οὐκ ὂν ἐκ τῆς θεότητος, μᾶλλον δὲ καταχρηστικῶς διὰ ἐνέργειαν κεκτίσθαι, ἁγιαστικὴν αὐτὸ δύναμιν φάσκοντες εἶναι μόνον. 473.

ΟΕ'.— Ἀεριανοὶ—ΝΕ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Οὗτος Ἀέριος ἀπὸ Πόντου ὁρμᾶται. Ἔτι δὲ δεῦρο περίεστι πειρασμὸς τῷ βίῳ. Πρεσβύτερος οὗτος ἦν τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Εὐσταθίου ἐν Ἀρειανοῖς διαβληθέντος· καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς Ἀέριος οὐ κατεστάθη ἐπίσκοπος, πολλὰ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐδογμάτισε, τῇ μὲν πίστει ὢν Ἀρειανὸς τελειότατος, περιττότερον δὲ δογματίζει. Μὴ δεῖν φησι προσφέρειν ὑπὲρ τῶν προκεκοιμημένων. Νηστεύειν δὲ τετράδα καὶ προσάββατον καὶ Τεσσαρακοστὴν καὶ Πάσχα κωλύει· ἀποταξίαν κηρύσσει. Σαρκοφαγίαις δὲ παντοίαις κέχρηται καὶ τρυφαῖς ἀδεῶς. Εἰ δέ τις τῶν αὐτοῦ βούλοιτο νηστεύειν, μὴ ἐν ἡμέραις τεταγμέναις φησὶν, ἀλλ' ὅτε βούλεται. Οὐ γὰρ εἶ ὑπὸ νόμον. Φάσκει δὲ μηδὲ εἶναι διαφορώτερον ἐπίσκοπον πρεσβυτέρου. 504.

ΟϚ'.— Ἀνόμοιοι οἱ καὶ Ἀετιανοί.—ΝϚ'. ἀπὸ Χριστοῦ. — Ἀπὸ Ἀετίου τοῦ Κίλικος, διακόνου γενομένου ὑπὸ Γεωργίου τοῦ τῶν Ἀρειανῶν ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας, οἱ καὶ Ἀνόμοιοι καλούμενοι, παρὰ δέ τισι καὶ Εὐνομιανοὶ δι' Εὐνόμιόν τινα μαθητὴν Ἀετίου. Παντάπασι δὲ Χριστὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀπαλλοτριοῦσι Θεοῦ, κτιστὸν αὐτὸν διαβεβαιούμενοι, καὶ οὐδὲ ὁμοιότητά τινα ἔχειν λέγουσιν. Ἐκ συλλογισμῶν γὰρ καὶ Ἀριστοτελικῶν καὶ γεωμετρικῶν τὸν Θεὸν παριστᾶν βούλονται, καὶ Χριστὸν δῆθεν μὴ δύνασθαι εἶναι ἐκ Θεοῦ διὰ τοιούτων. Οἱ δὲ ἀπ' αὐτοῦ Εὐνομιανοὶ καλούμενοι ἀναβαπτίζουσι πάντας τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἐρχομένους, οὐ μόνον ὀρθοδόξους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπὸ Ἀρειανῶν, κατὰ κεφαλῆς ἄνω τοὺς πόδας στρέφοντες τῶν βαπτιζομένων, ὡς πολὺς ᾄδεται λόγος. Τὸ δὲ σφαλῆναι ἔν τινι πορνείᾳ ἢ ἑτέρᾳ ἁμαρτίᾳ οὐδὲν εἶναί φασιν· οὐδὲν γὰρ ζητεῖ Θεὸς, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ αὐτῶν νομιζομένῃ πίστει. 516.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'

Τμῆμα β'.

ΟΖ'.— Διμοιρῖται—ΝΖ'. ἀπὸ Χριστοῦ. —Οὐχ ὡμολόγουν τελείαν τὴν ἐνανθρώπησιν Χριστοῦ· τινὲς τούτων ὁμοούσιον τὸ σῶμα τῇ θεότητί ποτε ἐτόλμησαν λέγειν· τινὲς δέ ποτε ψυχὴν εἰληφέναι αὐτὸν ἠρνοῦντο, τινὲς δὲ διὰ τοῦ λόγου τοῦ,

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 43

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΝΝΟΣ ΠΑΝΟΠΟΛΙΤΗΣ

(; † 410 Μ. Χ.)

(Ὅρα τόμ. Πατρολογίας 36, εἰς τὰ ἅπαντα Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ).

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΥΣΣΗΣ

(331 — 400 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΥΣΣΗΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 44

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

(α) Εἰς τόμους τρεῖς (44—46)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 45

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΛΟΓΟΥ (α)

α'. Προοίμιον, ὅτι οὐ συμφέρει τοὺς μὴ καταδεχομένους τὴν ὠφέλειαν εὐεργετεῖν πειρᾶσθαι.

ϐ'. Ὅτι δικαίως πρὸς τὴν ἀντίῤῥησιν ἤλθομεν, τοῦ ἀδελφοῦ κατηγορηθέντος ὑπεραλγήσαντες.

γ'. Ὅτι οὐδὲν μέγα κατὰ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν ἐνιδόντες τῷ βιϐλίῳ τοῦ Εὐνομίου, εἰκότως κατεθαῤῥήσαμεν τὴν ἀντίῤῥησιν.

δ'. Ὅτι πολλῇ ματαιότητι καὶ περιττολογίᾳ ἐχρήσατο Εὐνόμιος, μὴ πάνυ σπουδάζων περὶ τὰ καίρια.

ε'. Ὅτι οὐ καλῶς ἐποίησεν, Εὐστάθιον τὸν Ἀρμένιον, καὶ Βασίλειον τὸν Γαλάτην, τοὺς ἐπισκόπους, ἐν τοῖς ἰδίοις κωμῳδήσας λόγοις.

ϛ'. Μνήμη τοῦ προστάτου τῆς ἀσεϐείας Ἀετίου καὶ Εὐνομίου, δι' ὀλίγων, καὶ τὰ γένη καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνδρῶν περιέχουσα.

ζ'. Ὅτι αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἐλέγχεται ὁ Εὐνόμιος ἀκατηγόρητον τὴν ὁμολογίαν ποιησάμενος.

η'. Ὅτι αἱ λοιδορίαι, αἷς κατὰ τοῦ Βασιλείου ἐχρήσατο, τούτῳ μᾶλλον ἐκείνῳ πρέπουσαι, ἐκ τῶν πραγμάτων δείκνυνται.

θ'. Ὅτι ἐγκαλῶν Βασιλείῳ τὸ μὴ προστῆναι τοῦ λόγου ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων, οὐδὲ αὐτὸς ἐπιδείκνυται ἀλλότριος ὢν τοῦ ἐγκλήματος.

ι'. Ὅτι ὅσα πάντα ὠνόμασεν αὐτὸν ὑϐριστικὰ ῥήματα ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ψευδῆ ἐλέγχεται.

ια'. Ὅτι ψυχρῶς ἐχρήσατο τῷ κατὰ τὸ ἆθλον σοφίσματι, δι' οὗ κατασκευάζει, παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖσθαι τὸ κεκρίσθαι αὐτὸν καὶ μὴ ἀκατηγόρητον τὴν ὁμολογίαν ποιήσασθαι.

ιϐ'. Ὅτι μάτην ἐπονειδίζει τὴν δειλίαν τῷ τοσαύτην ἀνδρίαν ἐπὶ τῶν ἀγώνων πρὸς βασιλέα τε καὶ ὑπάρχους δείξαντι.

ιγ'. Μνήμη τῶν δογματικῶς αὐτῷ εἰρημένων, καὶ κατὰ διαίρεσιν πρὸς τὰ εἰρημένα μάχη.

ιδ'. Ὅτι κακῶς ἐποίησε μνημονεύων τοῦ σωτηρίου δόγματος, μὴ Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, καθὼς παραδέδοται, ὀνομάζων, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ὀνόμασι χρησάμενος κατὰ τὸ ἴδιον βούλημα.

ιε'. Ὅτι κακῶς ἐποίησε μόνην τὴν τοῦ Πατρὸς οὐσίαν κυριωτάτην εἰπὼν καὶ ἀνωτάτω, κα-

---

(α) Ὅπως ὑποδείξωμεν τῷ φιλομούσῳ ἀναγνώστῃ τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων τούτων, παρελάϐομεν τὰ κεφάλαια ταῦτα ἐκ τοῦ κειμένου, εὑρισκόμενα ἐν τῇ ἀρχῇ ἑκάστου λόγου, ἂν καὶ οἱ λόγοι οὐδεμίαν τοιαύτην εἰς κεφάλαια διαίρεσιν ἔχουσι.

Κατὰ Εὐνομίου Λόγος Β'. κεφ. ιε'. **464—572.**

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΛΟΓΟΥ

προσεπινοήσαντας ὀνόματα, ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου εἶναι λέγει.

β'. Εἶτα τὴν ἀϊδίου Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος διὰ πλειόνων ἑρμηνείαν διέξεισιν.

γ'. Ἔπειτα τὴν τοῦ ἀκατονομάστου τῆς ἁγίας Τριάδος ὀνόματος καὶ τὴν τῶν προσώπων πρὸς ἄλληλα σχέσιν, ἔτι τε τὸ τῆς οὐσίας ἄγνωςον, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ συγκατάβασιν, καὶ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου γέννησιν, καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασίν τε καὶ ἀνταπόδοσιν.

δ'. Μετὰ τοῦτο τὴν κατὰ μέρος τοῦ Εὐνομίου περὶ τοῦ ὄντος κενὴν καὶ βλάσφημον ἔκθεσιν πανσόφως διελέγχει.

ε'. Εἶτα τὸ ἀδιανόητον τῶν τοῦ Εὐνομίου ῥημάτων, τῶν τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς μὴ χωρίζεσθαι, ἢ μερίζεσθαι, ἢ ἄλλο τι γίνεσθαι λεγόντων θαυμαστῶς ἀνατρέπει.

ς'. Εἶθ' οὕτω τὴν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ἑνότητα, καὶ τοῦ Εὐνομίου τὸ τῶν Γραφῶν ἀνόητον καὶ ἀμύητον δείκνυσιν.

ζ'. Πρὸς τούτοις δείκνυσιν, ὅτι οὐ μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς ὁ Μονογενὴς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Παρθένου ἀπαθῶς ἐκ Πνεύματος ἁγίου γεννηθεὶς, τὴν οὐσίαν οὐκ ἐμέρισεν. Ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις γεννωμένη ἀπὸ τῶν τικτόντων μερίζεται, ἢ σχίζεται· καθὼς ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Ἀβραὰμ πανσόφως ἀπεδείχθη.

η'. Ἐπὶ τούτοις τὴν τοῦ Μονογενοῦς, καὶ τὴν τοῦ Πρωτοτόκου ἑρμηνείαν τετράκις παρὰ τοῦ Ἀποστόλου ῥηθεῖσαν πάνυ ἁρμοδίως διέξεισιν.

θ'. Εἶτα πάλιν τὴν τοῦ Μονογενοῦς γέννησιν, ἑτέρας τε διαφόρους ὑλικάς τε καὶ ἀΰλους γεννήσεις τεχνολογήσας, ἀπαύγασμα δόξης, καὶ οὐ κτίσμα τὸν Υἱὸν μεγαλοπρεπῶς ἀποδείκνυσιν.

ι'. Ἔπειτα τὴν τοῦ, Κύριος ἔκτισέ με, ῥῆσιν καὶ τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Υἱοῦ λόγον, τό τε ἀπατηλὸν τῶν τοῦ Εὐνομίου ῥημάτων, καὶ τήν τε λέγουσαν ῥῆσιν, Τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω, ποικίλως διεξετάσας, καλῶς διηρμήνευσεν.

ια'. Εἶτα τὴν τοῦ Παντοκράτορος ἀξίαν, καὶ τὴν τοῦ Μονογενοῦς ἀϊδιότητα, καὶ τὸ, Γενόμενος ὑπήκοος, διασαφήσας, τὸ τοῦ Εὐνομίου ἀνόητον ἐν τῷ λέγειν, οὐκ ἐκ τῆς ὑπακοῆς αὐτὸν προσλαβεῖν τὸ εἶναι Υἱὸν, δείκνυσιν.

ιβ'. Εἶθ' οὕτω τὴν τοῦ Μεσίτου ἑρμηνείαν, τοῦ τε ὁμοίου, καὶ ἀγεννήτου, καὶ γεννητοῦ, τήν τε εἰκόνα, καὶ σφραγῖδα τῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐνεργείας, καὶ τῶν ἔργων, παγκάλως διέξεισι.

ιγ'. Μετὰ τοῦτο τὴν Εὐαγγελικὴν διερμηνεύει ῥῆσιν. Ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδένα. Ἔτι τοῦ μετὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἀναληφθέντος ἀνθρώπου παρὰ τοῦ Κυρίου, τήν τε παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ, καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν διεσάφησε.

ιδ'. Πρὸς τούτοις τὴν δόξαν, ἣν ἡ Ἐκκλησία ὅ τε Εὐνόμιος περὶ τοῦ ἁγίου ἔχουσι Πνεύματος, διεξέρχεται, καὶ ὅτι οὐ τρεῖς θεοὶ, ἀλλ' εἷς, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· πρὸς οἷς καὶ διαφόρους ὑποταγὰς ἐκτίθεται. Ἐν οἷς καὶ τὴν παρὰ πάντων πρὸς τὸν Υἱὸν ὑποταγὴν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ταὐτὴν ἀπέδειξεν.

ιε'. Εἶτα τὸ ἀδιανόητον τοῦ Εὐνομίου πολλῶν ἀποδείξας, ποτὲ μὲν κτιστὸν τὸ ἅγιον λέγοντος Πνεῦμα, καὶ τοῦ Υἱοῦ ἔργον κάλλιστον, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ Θεὸν ὁμολογοῦντος, τελειοῖ τὸν λόγον.

Κατὰ Εὐνομίου Λόγος Γ'. κεφ. ζ'. 572—616.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ τρίτος οὗτος λόγος τρίτην πτῶσιν τοῦ Εὐνομίου δείκνυσιν, ὡς ἑαυτὸν διελέγχοντα, καὶ ποτὲ μὲν λέγοντα, ὅτι διὰ τὸ γεννηθῆναι κατὰ φύσιν δεῖ Υἱὸν τὸν μονογενῆ ὀνομάζεσθαι, ὡς τῆς ἁγίας Γραφῆς, φησὶν, ἄνωθεν τοῦτο δηλούσης· ποτὲ δὲ, ὅτι διὰ τὸ κτισθῆναι, μηκέτι Υἱὸν, ἀλλὰ ποίημα λέγεσθαι.

β'. Εἶτα πάλιν τὴν τοῦ, Κύριος ἔκτισέ με ῥῆσιν παγκάλως καὶ ἁρμοδίως καὶ ἀκριβῶς διεξετάσας ἐκτίθεται.

γ'. Ἔπειτα τὴν τοῦ γεννητοῦ καὶ ἀγεννήτου δείκνυσιν.

δ'. Εἶθ' οὕτω τὴν τοῦ ἀϊδίου πρὸς τὸν Πατέρα ἑνότητα, ἐν ᾧ φυσιολογία περὶ γεννήσεως οἴνου κτλ.

ε'. Πρὸς τούτοις διέξεισι τὸ ἀκατάληπτον τῆς

θείας οὐσίας, καὶ τὸ πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ῥηθέν· Ὑμεῖς προσκυνεῖτε, ὃ οὐκ οἴδατε, ἑρμηνεύει.

ς'. Καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τοῦ Υἱοῦ κλῆσιν κτλ.

ζ'. Πρὸς οἷς τὰς τοῦ Μονογενοῦς προσηγορίας θεϊκάς τε καὶ ἀνθρωπίνας διερμηνεύσας, τὸ γεννητὸν καὶ ἀγέννητον διεξετάσας, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατ' Εὐνομίου Λόγος Δ'. κεφ. θ'. 616—677.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ τέταρτος λόγος τὴν περὶ τοῦ γεννήματος φυσιολογίαν, καὶ τὴν περὶ τῆς ἀπαθοῦς γεννήσεως τοῦ Μονογενοῦς, καὶ τὸ, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος», ἔτι τε τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν σαφῶς διερμηνεύει.

β'. Εἶθ' οὕτως τὰ ἁρμόζοντα περὶ τῆς ὑποστάσεως τῆς γῆς ταῦτα περὶ τοῦ Μονογενοῦς τὸν Εὐνόμιον εἰρηκέναι διελέγξας, τρεπτὸν αὐτὸν, καὶ κτιστὸν βουλόμενον δεῖξαι ἀποδείκνυσιν.

γ'. Εἶτα τὸν περὶ τοῦ Πρωτοτόκου λόγον πάλιν ὡς παρὰ τοῦ Ἀποστόλου τετράκις μνημονευθέντα θαυμασίως διέξεισιν.

δ'. Μετὰ τούτων πάλιν τὸ ἀπαθὲς τῆς τοῦ Κυρίου γεννήσεως, καὶ τὸ τοῦ Εὐνομίου ἀνόητον, ὡς τὴν γεννηθεῖσαν οὐσίαν τὴν τοῦ Υἱοῦ προσηγορίαν ἔχειν εἰπόντος, πάλιν δὲ ἐπιλαθομένου, καὶ τὴν τοῦ Υἱοῦ πρὸς Πατέρα σχέσιν ἀρνουμένου, ἐν οἷς καὶ τὸ κατὰ Κίρκην καὶ τὸ μανδραγόρου διέξεισι φάρμακον.

ε'. Πάλιν τε τὸν Εὐνόμιον ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόμενον τῷ ὀρθῷ συνηγοροῦντα δείκνυσι δόγματι, κυριωτάτην καὶ πρώτην, οὐ μόνον τὴν τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Μονογενοῦς οὐσίαν ὁμολογοῦντα.

ς'. Εἶτα τὸν περὶ τοῦ γεννητοῦ, καὶ ποιήματος, καὶ κτίσματος γυμνάζει λόγον, καὶ τὸ ἀμεσίτευτον, καὶ ἀμέριστον τῆς οὐσίας, καὶ τὴν πρὸς τὸν κτίσαντα· καὶ πεποιηκότα σχέσιν ἀσεβῶς παρά τε Εὐνομίου καὶ Θεογνώστου λεγόμενα ἀποδείκνυσι.

ζ'. Πρὸς τούτοις τὸ ἀσύγκριτον τῶν μετὰ τὸν Υἱὸν γενομένων, καὶ τὴν κακούργως παρὰ τοῦ Εὐνομίου ἐπινοηθεῖσαν διὰ τῆς τοῦ Μονογενοῦς, καὶ τοῦ Υἱοῦ ὀνομασίας εἰς ἀπάτην τῶν ἀκροωμένων ἐπικεκρυμμένην εἰδωλολατρείαν σαφῶς καὶ ἐντέχνως διελέγχει.

η'. Εἶθ' οὕτως τὴν τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ οὐσίαν ἀπαράλλακτον δείκνυσιν· ἐν ᾧ καὶ πολλὰς παραλλαγὰς καὶ ἁρμονίας ἐκδιδάσκει, τήν τε μορφὴν, καὶ σφραγῖδα, καὶ χαρακτῆρα διασαφῶν.

θ'. Ἔπειτα οὐσίαν τε καὶ γέννησιν διασαφήσας, τοῦ Εὐνομίου κενολογίαν καὶ φλυαρίαν κροτάλῳ ἐοικέναι ἀποκαλεῖ. Εἶτα τὰ περὶ τῆς Μονογενοῦς γεννήσεως παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ῥηθέντα, ὡς παρὰ Εὐνομίου κακῶς διαβληθέντα, σαφῶς διελέγξας, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου Λόγος Ε'. κεφ. ε'. 677—708.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ δὲ πέμπτος λόγος τὰ παρὰ τῆς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου φωνῆς ῥηθέντα ἐπαγγέλλεται εἰπεῖν, ἀναβάλλεται δέ. Καὶ πρότερον μὲν περὶ τῆς κτίσεως διαλέγεται, ὅτι μηδὲν αὐτῆς ἐστι σεβάσμιον, ἀλλ' ἀπαιδεύτῳ καὶ ἀσθενεῖ διανοίᾳ πλανηθέντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς θαυμάσαντες, τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐθεοποίησαν. Ἐν ᾧ καὶ τὴν Ἡσαΐου ῥῆσιν τὸ, «Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος» παγκάλως διηρμήνευσεν.

β'. Εἶτα τὴν Πέτρου διέξεισι ῥῆσιν, «Ὅτι Κύριον καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐποίησεν». Ἐν ᾧ καὶ τὴν παρ' Εὐνομίου ἀντίῤῥησιν, ἣν κατὰ τοῦ ἁγίου Βασιλείου διὰ τὴν τοιαύτην ῥῆσιν ἐποιήσατο, τάς τε λοιδορίας καὶ ὕβρεις ὑφειμένας ἐξέθετο.

γ'. Πρὸς ἃς ἀπάντησις θαυμαστή τις καὶ ξένη καὶ ἀπόδειξις τῆς τοῦ σταυρωθέντος δυνάμεως, καὶ ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὐ τῆς τοῦ Μονογενοῦς παρὰ τοῦ Πατρὸς ἡ ὕποψις γέγονε. Καὶ ἑρμηνεία τοῦ σταυρικοῦ σχήματος, καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ προσηγορίας, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀνακραθείσης θεότητος τῷ ἀνθρωπίνῳ χαρισθέντα ἀγαθά.

δ'. Εἶτα τὴν Εὐνομίου συκοφαντίαν, ὡς ἄνθρωπον εἰς ἄνθρωπον κεκενῶσθαι τὸν Μ. Βασίλειον λέγοντα, ψευδῆ ἀποδείκνυσι, καὶ τὴν τοῦ Μονογενοῦς κένωσιν, ἐπὶ ἀνακλήσει τοῦ

σιότητος, ἔτι τε τῶν οὐρανίων δυνάμεων, τὸ μὴ παρηλλαγμένον τῆς οὐσίας δείξας, ἀλλὰ τὴν τῶν ἀξιωμάτων διαφορὰν, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου λόγος Η'. κεφ. ε'. 765—890.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Η'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ δὲ Η'. λόγος τὴν παρὰ τῶν αἱρετικῶν βλασφημίαν, τῶν ἐξ οὐκ ὄντων τὸν Μονογενῆ λεγόντων, καὶ ὅτι ἦν, ὅτε οὐκ ἦν, πάνυ θαυμαστῶς ἀνατρέπει, καὶ οὐ πρόσφατον, ἀλλ'ἐξ ἀϊδίου τὸν Υἱὸν ὄντα δείκνυσιν, ἔκ τε τοῦ τῷ Μωϋσεῖ εἰρηκέναι, «Ἐγώ εἰμι ὁ ὤν, τῷ δὲ Μανωὲ, «Ἵνα τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου; καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν». Πρὸς τούτοις καὶ ὁ Δαυὶδ πρὸς τὸν Θεόν φησι. «Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν». Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσαΐας, «Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος ἐγὼ καὶ μετὰ ταῦτα». Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, «Ἐν ἀρχῇ ἦν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν» καὶ μήτε ἀρχὴν, μήτε τέλος ἔχοντα· εἰδωλολάτρας δὲ τοὺς πρόσφατον ἐξ οὐκ ὄντων αὐτὸν λέγοντας ἀποδείκνυσιν. Ἐν οἷς καὶ τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως παγκάλως διερμηνεύει.

β'. Εἶτα τὴν βούλησιν τοῦ Πατρὸς περὶ τῆς τοῦ Υἱοῦ γεννήσεως διεξιὼν, δείκνυσι τὸ ἀγαθὸν βούλημα ἐξ ἀϊδίου ὤν, ὅπερ ἐστὶν ὁ Υἱὸς, τῷ Πατρὶ ἐνυπάρχων, καὶ καθάπερ τῇ φλογὶ ἡ αὐγὴ, καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ἡ τοῦ ὁρᾷν ἐνέργεια, συμφυὴς οὖσα τῇ βουλήσει.

γ'. Εἶθ' οὕτως τὰ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Υἱοῦ ὡς προεξετασθέντα παραδραμὼν, τὸ περὶ τῆς γεννήσεως σημαινόμενον διέξεισι, διαφόρους εἰπὼν γεννήσεις ἐξ ὕλης, καὶ τέχνης, καὶ οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς ἐκ τῶν ζώων διαδοχῆς, τῶν τε ἐξ ἀποῤῥοίας, ὡς ἐξ ἡλίου καὶ ἀκτῖνος, λαμπάδος καὶ αὐγῆς, ἀρωμάτων καὶ μύρων, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ποιότητος, καὶ τὸν ἐκ τοῦ νοῦ λόγον, καὶ τῶν ἀπὸ σήψεως ξύλων, καὶ πυρὸς συμπιλήσεως καὶ ἑτέρων μυρίων πανσόφως διελήλυθεν.

δ'. Πρὸς τούτοις τὰς περὶ Θεοῦ ἐνεργείας ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων δείκνυσιν ὑποδειγμάτων· καὶ γὰρ, ὃ χεῖρες, καὶ πόδες, καὶ τὰ λοιπὰ μόρια τοῦ σώματος, μεθ' ὧν οἱ ἄνθρωποι δημιουργοῦσι, τοῦτο ἀντὶ πάντων ἐπὶ Θεοῦ μόνον τὸ βούλημα ὑπάρχει. Οὕτω δὲ καὶ τὸ περὶ γεννήσεως παρηλλαγμένον τυγχάνει, διὸ καὶ Μονογενὴς προσηγόρευται, διὰ τὸ μηδεμίαν κοινωνίαν ἑτέρας γεννήσεως, ἢ ἔχειν τὴν κτίσιν· ἀλλ' ἀπαύγασμα δόξης, καὶ ὀσμὴ μύρου λεγόμενος, τὸ συνημμένον καὶ συναΐδιον τῆς πρὸς τὸν Πατέρα φύσεως δείκνυσιν.

ε'. Εἶτα τὴν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Μονογενοῦς ὑπόστασιν οὐκ ἀρχὴν ἔχειν, ὥσπερ καὶ τὰ δημιουργήματα, ὡς ὁ Εὐνόμιός φησιν, ἀλλ' ἄναρχον καὶ ἀΐδιον, καὶ μηδεμίαν κοινωνίαν, μήτε ἀπὸ τῆς οὐσίας, μήτε ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὸν Μονογενῆ πρὸς τὴν κτίσιν ἔχοντα, ἀλλ' ἐξ ἀϊδίου τῷ Πατρὶ συνόντα, καθὼς ἡ Πανάρετος λέγει Σοφία, ἀρχήν τε καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων ὄντα· πολλά τε περὶ τῆς τοῦ Μονογενοῦς θεότητος καὶ ἀϊδιότητος, ἔτι τε περὶ ψυχῶν καὶ ἀγγέλων, καὶ ζωῆς καὶ θανάτου εἰπὼν, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου λόγος Θ'. κεφ. δ'. 801—825.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Θ'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ δὲ Θ'. λόγος τὴν Εὐνομίου θεολογίαν μέχρι μέν τινος καλῶς ῥηθεῖσαν λέγει. Εἶτ' ἐφεξῆς ἐκ τῶν Φίλωνος λόγων τὸ, ὁ Θεὸς πρὸ τῶν ἄλλων, ὅσα γεννητὰ, διὰ τὴν συγγένειαν τοῦ φρονήματος μετὰ τῶν ἰδίων ἀναμίξας λόγων, προσθεὶς δὲ καὶ τὸ, Τῆς ἰδίας κατακρατεῖ δυνάμεως, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀτοπίας μυσαχθεὶς, θαυμαστῶς ἐξελέγχει.

β'. Εἶτα τὴν τοῦ Υἱοῦ Γέννησιν οὐ κατὰ τὴν Εὐνομίου φωνὴν, Τότε ἐγέννησε, λέγοντος, ὅτε ἠθέλησεν ὁ Πατὴρ, καὶ οὐ πρότερον, ἀλλὰ πάντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν πλήρωμα τὸν Υἱὸν ὄντα, ἀεὶ ἐν τῷ Πατρὶ θεωρεῖσθαι πανσόφως ὑπέδειξεν, αὐτῶν τῶν Εὐνομίου λόγων συνηγορίαν ποιησάμενος τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως.

γ'. Καὶ ὅτι κατὰ τὴν κοινὴν καὶ σαρκώδη γέννησιν, ἡ προαιώνιος τοῦ Μονογενοῦς οὐ

τεκμαίρεται, ἀλλ' ἄναρχός ἐστι καὶ ἀτελεύτητος, καὶ οὐ καθὼς Εὐνόμιος ἀνοήτως ἀπὸ τῶν Πλάτωνι περὶ ψυχῆς ῥηθέντων, καὶ τῆς παρ' Ἑβραίοις τοῦ Σαββάτου ἀναπαύσεως ἀναπλάττει, μὴ εἰδὼς τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

δ'. Εἶτα τὴν κατὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου παρὰ τοῦ Εὐνομίου συκοφαντίαν, ὡς ἀγέννητον τὸν Μονογενῆ καλοῦντος ψευδῆ ἀποδείξας, πάλιν περὶ τὸ ἀΐδιον καὶ ὄν, καὶ ἀτελεύτητον τῆς τοῦ Μονογενοῦς δημιουργίας τε καὶ φωτὸς καὶ σκότους πανσόφως διεξελθὼν, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου λόγος Ι'. κεφ. δ'. 825—853.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ι'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ Ι'. δὲ λόγος τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀκατάληπτον τῆς τῶν ὄντων εὑρέσεως διεξέρχεται. Ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τῆς φύσεως καὶ διαπλάσεως τοῦ μύρμηκος παραδόξως ἐκτίθεται, καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν, «Καὶ ἐγώ εἰμι ἡ θύρα, καὶ ἡ ὁδὸς,» τῶν τε θείων ὀνομάτων τὰς προσηγορίας καὶ ἑρμηνείας, τήν τε τῶν υἱῶν Βενιαμὶν ἱστορίαν διέξεισιν.

β'. Εἶτα τὴν αἰώνιον ζωὴν, τουτέστι τὸν Χριστὸν τοῖς μὴ ὁμολογοῦσι θαυμαστῶς ὑπέδειξε, καὶ θρῆνον αὐτοῖς τὸν ἐπὶ τῷ Ἰεχονίᾳ τοῦ Ἱερεμίου ἐξετραγῴδησε, πρὸς Μοντανὸν καὶ Σαβέλλιον οἰκείως ἔχουσι.

γ'. Ἔπειτα τὸ ἀΐδιον τῆς τοῦ Υἱοῦ γεννήσεως, καὶ τὸ ταὐτὸ τῆς οὐσίας τῷ γεννήσαντι ἀχώριστον δείκνυσι· τὸ δὲ τοῦ Εὐνομίου ἀνόητον τοῖς κατὰ ψαμάθων παίζουσιν ἀπεικάζει νηπίοις.

δ'. Μετὰ τοῦτο τὸν κυρίως ὄντα Υἱὸν, καὶ ἐν τοῖς κόλποις ὄντα τοῦ Πατρὸς, ἁπλοῦν τε καὶ ἀσύνθετον, καὶ μὴ κυριευόμενον παρὰ τοῦ Πατρὸς, μήτε δουλεύοντα, τὸν ἡμᾶς τῆς δουλείας ἀπαλλάξαντα, δείκνυσιν. Εἰ καὶ μὴ τοῦτο, οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατὴρ, ὡς ἐν τῷ Υἱῷ ὢν, καὶ ἐν ὢν, δοῦλος ἔσται· ἀπὸ δὲ τοῦ εἶναι ἡ τοῦ ὄντος ἐπωνυμία παρεσχημάτισται. Πάντα δὲ ταῦτα γενναίως καὶ θαυμαστῶς διεξετάσας τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου λόγος ΙΑ'. κεφ. ε'. 853—884.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΑ'. ΛΟΓΟΥ

α'. Ὁ ια'. λόγος οὐ τῷ Πατρὶ μόνον τοῦ ἀγαθοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ὀφείλεσθαι, ὥς φησιν ὁ Εὐνόμιος ὁ μιμητὴς Μανιχαίου καὶ Βαρδισάνου, ἀλλὰ καὶ Υἱῷ, τῷ διὰ φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα τὸν ἄνθρωπον πλάσαντι, καὶ διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου ἀναπλάσαντι, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ προσηγορία ὀφείλεται, δείκνυσι.

β'. Καὶ ὅτι οὐ διθεΐα ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ὡς Μαρκίων ὁ ὁμόφρων αὐτοῦ οἴεται, πανσόφως ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ῥήσεως τῆς, Διδάσκαλε ἀγαθὲ, λεγούσης, καὶ τῆς τοῦ ἀμπελῶνος παραβολῆς, Ἠσαΐου τε καὶ Παύλου ἀποδείκνυσι· καὶ ὅτι οὐ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ὄντος ἢ ἀγαθοῦ, ἢ τὴν τοῦ Πατρὸς ἀλλοτρίωσιν ὁ Υἱὸς ἀρνεῖται, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν γινομένων ἐξουσίαν προσήκειν αὐτῷ φησιν.

γ'. Εἶτα τὴν τοῦ Εὐνομίου ἀμαθίαν καὶ τὸ ἀσυνάρτητον καὶ γελοῖον τῶν λόγων αὐτοῦ ἐκτίθεται, ἄγγελον τοῦ ὄντος τὸν Υἱὸν λέγοντος, καὶ κατώτερον τῆς θείας φύσεως, ὅσον τῶν ἑαυτοῦ ὁ Υἱὸς ὑπερέχει κτισμάτων. Πρὸς ἃ γενναία καὶ σφοδρὰ ἡ ἀντίθεσις, καὶ ὁ ἔλεγχος ὀργιλώτερος, καὶ ὅτι ὁ χρηματίζων τῷ Μωϋσεῖ αὐτός ἐστιν ὁ ὢν, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, ὃς τῷ Μωϋσεῖ αἰτοῦντι, Εἰ μὴ αὐτὸς συμπορεύῃ ἡμῖν, μή με ἀναγάγῃς ἐντεῦθεν εἴρηκεν· ὅτι, Καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον ποιήσω· ὃς καὶ ἄγγελος καλεῖται παρά τε Μωϋσέως, καὶ Ἠσαΐου· ἐν ᾧ παρήχθη, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν.

δ'. Μετὰ τοῦτο τὸ πλῆθος τῆς ἀντιῤῥήσεως δεδιὼς, τὰ πολλὰ τοῦ ἀντιπάλου παρέδραμεν, ὡς ἤδη προανατραπέντα. Τὰ δὲ λείποντα διὰ τοὺς οἰομένους κράτιστα εἶναι, διὰ βραχέων ἐπιτεμὼν, τὴν τοῦ Εὐνομίου βλασφημίαν διελέγχει, λέγοντος, ὅπερ ἐπὶ πάσης τῆς κτίσεως ζῶά τε καὶ φυτά εἰσι, πρὸ τῆς ἰδίας γεννήσεως μὴ ὄντα· τοῦτο καὶ τὸν Κύριον εἶναι καὶ ὁμοίως τῆς τῶν βατράχων γενέσεως, φεῦ τῆς βλασφημίας.

ε'. Πάλιν τε Κύριον αὐτὸν, καὶ Θεὸν καὶ δημιουργὸν πάσης τε νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως ὁ Εὐνόμιος καλεῖ, παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν δύναμιν τῆς δημιουργίας, καὶ τὴν

ἐπιτροπὴν εἰληφότα, καθάπερ χειροτέχνης παρὰ τοῦ μισθουμένου τὴν δημιουργίαν ἐπιτραπείς, ἐπίκτητόν τε καὶ ἔξωθεν τῆς δημιουργίας τὴν δύναμιν εἰληφότα ἐκ τῆς ἀποκληρωθείσης αὐτῷ δυνάμεως κατὰ τὰς ποιὰς τῶν ἀστέρων ἐπιπλοκὰς καὶ ἀποστάσεις, τῆς εἱμαρμένης ἐπικλωθούσης τοῖς τικτομένοις τὰς ἀποκληρώσεις τῶν ἁγίων. Καὶ τὰ πολλὰ παρατρέχων ἐκ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγραμμένων, τὴν βλασφημίαν ἐλέγχει· γῇ καὶ ἀγγέλοις ὁμοίως γεγονότα τὸν ποιητὴν τῶν ἁπάντων, καὶ μηδὲν τῆς πάντων γενέσεως τὴν τοῦ Μονογενοῦς ἀπᾴδειν ὑπόστασιν· μήτε θεῖον μυστήριον, μήτε ἔθος, μήτε τινὶ τῶν τῆς θεοσεβείας διδασκάλων πειθόμενον πρὸς τὴν τῆς εὐσεβείας εὕρεσιν, εἰ μὴ Μανιχαῖον, Κόλουθον, Ἄρειον, Ἀέτιον, καὶ τοὺς κατ' αὐτούς, λῆρον πάντα τὰ τῶν Χριςιανῶν, καὶ παίγνιον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔθη, καὶ σεβάσμια ἡγούμενον μυστήρια· μηδὲν τῶν Ἑλλήνων διαφέρων, οἳ μέγαν Θεὸν ὑπερέχοντα τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπέλαβον δόγματος. Οὕτως οὖν καὶ ὁ νέος οὗτος εἰδωλολάτρης ὁμοίως κηρύσσει καὶ εἰς Δημιουργὸν καὶ Κτίστην τὸ βάπτισμα γίνεσθαι, μὴ δεδιὼς τὴν ἀρὰν τῶν προσθήκην ἢ ἔλλειψιν ἐν ταῖς θείαις ποιουμένων Γραφαῖς· Ἀντίχριστόν τε τοῦτον ἀποδεικνύς, τὸν λόγον πληροῖ.

Κατὰ Εὐνομίου Λόγος ΙΒ'. κεφ. ε'. 884—908.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΙΒ'. ΛΟΓΟΥ

α'. Οὗτος δὲ ὁ ιβ'. λόγος τὸν πρὸς τὴν Μαρίαν παρὰ τοῦ Κυρίου ῥηθέντα λόγον, «Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα,» θαυμαστῶς ἑρμηνεύει.

β'. Εἶτα τὴν παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐλεγχθεῖσαν βλασφημίαν τοῦ Εὐνομίου, εἰς τὴν τοῦ σκότους μοῖραν τὸν Μονογενῆ ἀφορίσαντος Θεόν, καὶ τὴν τοῦ Εὐνομίου ἀπολογίαν ἤτοι ἀνάλυσιν τῆς παρ' αὐτοῦ ῥηθείσης βλασφημίας ἐκθεμένου, πλείονα ἀπὸ τῆς Ἀπολογίας τὴν αὐτοῦ νῦν βλασφημίαν τῆς προτέρας ἀποδείκνυσιν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἀπροσίτου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς πανσόφως διελήλυθεν.

γ'. Πρὸς τούτοις τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν τὴν, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ τὴν ζωὴν, καὶ τὸ φῶς», καὶ τὸ, «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο», κακῶς ἐπὶ Εὐνομίου· παραδόξως ἡρμήνευσε, καὶ τὴν βλασφημίαν ἀνεσκεύασε, τήν τε οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου διὰ φιλανθρωπίαν οὐκ ἀδυναμίαν, Πατρός τε συνεργείᾳ γεγεννημένην δείκνυσι.

δ'. Πρὸς τούτοις δὲ πάλιν τὸν Εὐνόμιον τὴν ἀγεννησίαν ἐκ τῶν ἱερογλυφικῶν γραφῶν, καὶ τῆς Αἰγυπτίων μυθοποιΐας καὶ εἰδωλολατρείας μεμαθηκέναι διελέγχει, Ἄνουβιν, καὶ Ὄσιριν καὶ Ἶσιν τῷ τῶν Χριστιανῶν ἐπεισάγοντα δόγματι· καὶ μὴ χάριν τῷ Μονογενεῖ τὸν ἄνθρωπον ἔχειν, ὡς κατ' ἀνάγκην τὰ πάθη δεξάμενον, καὶ μὴ βουλόμενον· καὶ ὡς οὐδὲν τὸ πῦρ τῆς θερμότητος, οὔτε τῆς ῥοῆς τὸ ὕδωρ, ὡς οὐκ εἰς δύναμιν ἐξουσιαστικὴν ἀλλ' εἰς φύσεως ἀνάγκην τὸ γεγονὸς ἀναφέροντα.

ε'. Εἶτα πάλιν περὶ ἀληθινοῦ καὶ ἀπροσίτου φωτὸς Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἰδιότητός τε καὶ κοινότητος, καὶ οὐσίας διεξελθών, περί τε γεννητοῦ καὶ ἀγεννήτου, ὡς μηδεμίαν ἐναντιότητα κατὰ τὸ σημαινόμενον ἔχοντος, ἀλλ' ἀντίθεσίν τινα καὶ ἀντιδιαστολὴν ἀμεσίτευτον ἀποδείξας, τὸν λόγον πληροῖ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 46

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΛΟΓΟΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

(344 — 407. Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α).

ΤΟΜΟΣ 47 ΜΕΡΟΣ Α'.

(Τόμος Α'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΟΓΟΙ

(α) Εἰς τόμους 13 διῃρημένους εἰς 18 ἀπὸ 47-64.

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ καὶ Α'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 48 ΜΕΡΟΣ Β'.

(Συνέχεια τοῦ Α'. τόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΙΛΙΑΙ

ΝΟΘΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ καὶ Β'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 49 ΜΕΡΟΣ Α',

(Τόμος Β'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ καὶ Α'. Μέρει.

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ τόμῳ καὶ Β'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 51 ΜΕΡΟΣ Α'.

(Τόμος Γ'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ πρώτῳ τόμῳ καὶ Α'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 52 ΜΕΡΟΣ Β'.

(Συνέχεια τοῦ Γ'. τόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ καὶ Β'. Μέρει.

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ καὶ Β'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 56

(Τόμος Ϛ'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑΙ

ΝΟΘΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ καὶ Α'. Μέρει.

ΤΟΜΟΣ 58 ΜΕΡΟΣ Β'.

(Συνέχεια τοῦ Ζ'. τόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τῶν ὁμιλιῶν εἰς Ματθαῖον).

Τέλος τῶν ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 60

(Τόμος Θ'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ 61

(Τόμος Ι'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ — ΟΜΙΛΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

(α) Ἡ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴ ἀδιακόπως ἐξηγηθεῖσα οὐκ ἰδίως ἔχει τὰ ἠθικὰ, καθὼς καὶ αἱ ἕτεραι.

Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α'. ἐπιστολὴν εἰς ὁμιλίας ΙΑ'. 391—468.

Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β'. ἐπιστολὴν εἰς ὁμιλίας Ε'. 467—500.

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑξηκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 64

(Τόμος ΙΓ'. τῶν τοῦ Χρυσοστόμου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΘΑ ΤΙΝΑ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

ἰατροσοφιστής, (οὗ τὸ ἔτος ἄδηλον). (α)

* Σχόλια περὶ αὐτοῦ· λατινιστί. 1069.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πόνημα ἐν συνόψει περὶ φύσεως ἀνθρώπου, ἐξερανισθὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Μελετίου Μοναχοῦ ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐνδόξων, καὶ τῶν ἔξω λογάδων καὶ φιλοσόφων. 1076—1309.

Προοίμιον.

Ἡ παροῦσα σύνοψις περὶ φύσεως ἀνθρώπου ἐπονήθη καὶ συνελέγη καὶ συνετέθη παρὰ Μελετίου μοναχοῦ θέματος τοῦ Ὀψικίου Βάνδου Ἀκροκοῦ, χωρίου Τιβεριουπόλεως, μονῆς λεγομένης Τρεῖς, ἤτοι τῆς ἁγίας Τριάδος· οὐχ ὡς καινόν τι ἐπινοήσαντος περὶ φύσεως ἀνθρώπου φυσιολογῆσαι, ἀλλὰ σύντομον καὶ ἀνελλιπῆ πραγματείαν ἐκθέσθαι τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις βουλομένου. Εἰ γὰρ καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαίων σοφῶν, πολλοὺς κατὰ ἀποταγὴν, ἢ ἐν συντόμῳ περὶ φύσεως ἡμῶν λόγους συνέθεντο, ἀλλ' οὐδεὶς ἀνελλιπῆ καὶ ἀνυστέρητον ταύτην ἀπήρτησεν.

Ἐξιστόρησις τῶν φυσιολογησάντων περὶ φύσεως ἀνθρώπου, καὶ τίνας ὑπ' ὄψιν εἶχε κτλ. Δεῖ οὖν, λέγει, τὸν ἀπεριέργως ἀναγινώσκοντα μετὰ ἀγάπης καὶ φόβου Θεοῦ, καὶ χάριν ὠφελείας τοῦτο ποιεῖν· καὶ μὴ θηρεύειν λέξεις πρὸς τὸ κακίζειν τὸν συγγραψάμενον. Οὐδὲ γὰρ πᾶσιν, ὡς οἶμαι, εὔληπτά εἰσιν ὧδε τὰ συνταγέντα, ἀλλὰ καὶ πολλῆς τὰ πολλὰ τοῖς πολλοῖς δεόμενα τῆς ἐξετάσεως· καὶ μάλιστα τοῖς ἀπείρως ἔχουσι πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰατρικὴν ἐπιστήμην. 1076.

Ἐπιτομή.

Ἔστιν οὖν ἡ πᾶσα πραγματεία ἐξ ὑπαρχῆς συνηνωμένη καὶ συνδεδεμένη, καὶ οἷον διηρθρωμένη, καὶ τὰ καθ' ἕκαστον τοῦ σώματος μόρια διασαφοῦσα, καὶ τὴν φυσικὴν σύνθεσιν διερευνῶσα. Καὶ τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα μετὰ τοῦ σώματος ἐναρμόζουσα· καὶ ποῖον τοῦ κόσμου μετὰ τοῦ σώματος ἐξισάζεται· καὶ τί τὰ ἁπλᾶ στοιχεῖα καὶ πρῶτα· καὶ ποῖα τὰ ὁμοιομερῆ, καὶ ποῖα τὰ ἀνομοιομερῆ μόρια· καὶ πόσαι δυνάμεις περὶ τὸ ζῶον ἐνεργοῦσι. Καὶ πόσαι αἰσθήσεις· καὶ τί τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς, καὶ τίνων ὁ νοῦς αὐτοκράτωρ. Καὶ πόθεν ὁ λόγος γεννᾶται· καὶ τίς ὁ προφορικὸς λόγος, καὶ τίς ὁ ἐνδιάθετος· καὶ τί ὄρεξις, καὶ πόθεν γίνεται, καὶ πῶς αἱ τροφαὶ κατεργάζονται, καὶ πῶς πέπτονται, καὶ πῶς ἀναδίδονται· καὶ πόσαι πέψεις, καὶ πόσα περιττωμάτων γένη· καὶ πῶς τὸ αἷμα γεννᾶται, καὶ πῶς καὶ πόθεν ὅλον τὸ σῶμα ἐπαρδεύεται· καὶ πῶς ὕπνος γίνεται· καὶ διὰ τί καὶ πόθεν συνίσταται γέλως, καὶ χαρὰ, καὶ λύπη καὶ δάκρυον. Ἐπειδὰν δὲ οὕτως ἡ ὑπόθεσις ἀναπληρωθῇ καὶ οἷον συνυφανθῇ, ὥσπερ ἐπανάληψιν ποιούμενος, ὁ λόγος τὰ ὅλα πάλιν μόρια διῃρημένως ὑπεξέρχεται· ἐτυμολογῶν ἕκαστον, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὰς ὀνομασίας καὶ τοὺς ὅρους ὑποδεικνύων ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν· οὐ ταὐτολογῶν, ὡς ἂν οἰηθείη τις, ἀλλὰ τὰ ἐν ἐπιτομῇ εἰρημένα καὶ συνεσταλμένως πλατύτερον ἐκδιδάσκων, καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον διευκρινῶν τοῖς ἀκούουσι· διὰ ταῦτα καὶ πίναξ ὑποτίθεται εἰς διάγνωσιν εὐχερῆ. 1077.

Σχόλιον.

Τὰ ζητούμενα δὲ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταῦτά εἰσιν. Διὰ τί τὸ πόνημα καὶ σύνοψις καὶ περὶ φύσεως ἀνθρώπου λεκτέον; — Τὸ ὄνομα μὲν καὶ ἡ πατρὶς, ὡς εἰς μέμψιν ἢ ἔπαινον πρόκειται τοῖς βαλλομένοις προχείρως. Τὸ πόνημα δὲ διὰ τὴν προσθήκην τῆς γνώσεως· ὅτι ὁ προστιθεὶς γνῶσιν προστίθησιν ἄλγημα· τὸ δὲ ἄλγημα πόνος ἀνίας ἐστί. Σύνοψις δὲ ὡς ἐκ πολλῶν εἴρηται ἐκλογή. Περὶ

(α) Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Μ. Βασιλείου εὕρηται ἐπιστολή τις πρὸς Μελέτιον ἀρχίατρον ἐπιστελλομένη, φέρουσα τάξιν ρμγ'. Ἴσως ἐστὶν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Μελέτιος, ἐπειδὴ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου συγχρόνου ἀναφέρεται, βλέπε τόμον 32 σελ. 705.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 65

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΒΗΡΙΑΝΟΣ

Ἐπίσκοπος Γαβάλων. († 408. Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 412. Μ.Χ.)

(α) Τοῦ αὐτοῦ σώζονται καί τινα συγγράμματα λατινιστὶ, περὶ ὧν ὅρα ἐν τῷ τόμῳ σελ. 47).

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΣ

(; † 425 Μ. Χ.)

ΠΡΟΚΛΟΣ

Κωνσταντινουπόλεως (; † 446 Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως Λόγοι.

Ἐπιστολαὶ Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως. 651—886.

ΦΛΑΒΙΑΝΟΣ

Κωνσταντινουπόλεως (;† 449 Μ. Χ.)

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος ἐν τῇ Λυβικῇ Πενταπόλει. (350—431. Μ.Χ.)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ

(380 — 439 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 67

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ϛ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΡΜΕΙΑΣ ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΣ

(; † 446 — 450 Μ.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ′. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ϛ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ζ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 444 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 68

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α). Εἰς τόμους 10 (68—77).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑξηκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 70

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὸν προφήτην Ἀμώς.

Εἰς τὸν προφήτην Ἀβδιού.

Εἰς τὸν προφήτην Ἰωνᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Εἰς τὸν προφήτην Μιχαίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Εἰς τὸν προφήτην Ναούμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Εἰς τὸν προφήτην Ἀβακούμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 73

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΝ ΤΩ Ε'. ΛΟΓΩ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΝ ΤΩ ϛ'. ΛΟΓΩ

Κεφάλαιον μόνον ἕν.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 75

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 76

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΛΟΓΟΥ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑΙ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΘΕΟΔΟΤΟΣ ΑΓΚΥΡΑΣ

(; † 431 Μ. Χ.)

ΠΑΥΛΟΣ ΕΜΕΣΗΣ

(; † 432 Μ. Χ.)

ΑΚΑΚΙΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

(; † 437 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 441 Μ. Χ.)

ΙΣΙΔΩΡΟΣ Ο ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΗΣ

(; † 450 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΠΕΝΤΕ (α)

ΤΟΜΟΣ 78

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. ἕνα (78).

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

—

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ε'.

Ἐπιστολαὶ ΦΞΘ'. 569. 1325—1645.

—

ΖΩΣΙΜΑΣ ΑΒΒΑΣ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε'. αἰῶνος Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΝΕΙΛΟΣ ΑΒΒΑΣ

(; † 450 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΙΛΟΥ ΑΒΒΑ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 79

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. 1 (79).

(α) Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται τοῦ θείου πατρὸς ἡμῶν Νείλου ᾳξα'. διαιρούμεναι εἰς βιβλία τέσσαρα πλήρεις εἰσὶ χάριτος, θεολογίας, καὶ φιλοσοφίας· οἷον προτρεπτικαί, παραινετικαί, ἱστορικαί, ἐξηγητικαί, θεωρητικαὶ κτλ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟΝ.

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ

—

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ

—

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΙΗΣΟΥΝ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

—

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΡΙΤΑΣ

—

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΟΥΘ.

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΤΗΝ Α'. ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΤΗΝ Β'. ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΗΝ Γ'. ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ

Ἐρωτήσεις

ΕΙΣ ΤΗΝ Δ'. ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΤΗΝ Α'. ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ

Ἐρωτήσεις.

ΕΙΣ ΤΗΝ Β'. ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ

Ἐρωτήσεις.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 81

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

«Ἡ ἀσκητικὴ πολιτεία, ἐν ᾗ βίους τῶν τηνικαῦτα ὁσίως βεβιωκότων διέξεισιν ὁ μακάριος Θεοδώρητος.»

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 83

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Α'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Γ'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Δ'. ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Ε'. ΛΟΓΟΥ

Θείων δογμάτων ἐπιτομή.

Περὶ προνοίας-

Λόγοι Ι'. 556—773.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

(Ὁ δὲ Νικηφόρος Κάλλιστος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ βιβλ. ΙΔ'. κεφ. 54 λέγει· «Καὶ ἐπιστολαῖς δὲ τούτου (τοῦ Θεοδωρήτου) ὑπὲρ πεντακοσίας ἐνέτυχον, ἀρίστως καὶ κατὰ λόγον Ἕλληνα συγκειμέναις».)

Ἀναθεματισμοί.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 84

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ

(;† 458 Μ. Χ.)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 85

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΘΑΛΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

(; † 458 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΠΑΘΙΟΣ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε'. αἰῶνος).

ΕΥΔΟΚΙΑ ΑΥΓΟΥΣΤΑ Η ΒΑΣΙΛΙΣ

(; † 460 Μ. Χ.)

ΑΙΝΕΙΑΣ ΓΑΖΑΙΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(; † 490 Μ. Χ.)

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

(450 † 536. Μ.Χ.)

ΓΕΛΑΣΙΟΣ ΚΥΖΙΚΗΝΟΣ

(; † 450 Μ. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΘΕΟΤΙΜΟΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΟΜΙΟΣ

(; † 457 Μ. Χ.)

ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 458. Μ. Χ.)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ

(; † 460 Μ. Χ.)

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 471 Μ. Χ.)

ΚΥΝΤΙΑΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΚΟΥΛΙΑΝΩΝ

(; † 485 Μ. Χ.)

ΚΑΝΔΙΔΟΣ ΙΣΑΥΡΟΣ

(; † 491 Μ. Χ.)

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΟΣΤΡΩΝ

(; † 460 Μ. Χ.)

ΟΜΙΛΙΑΙ

ΔΑΛΜΑΤΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ,

Ὕστερον Ἐπίσκοπος Κυζίκου, (ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΥΡΗΤΟΥ

(Οὗ ἄγνωστον τὸ ἔτος).

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΥΡΗΤΟΥ

(Οὗ ἄγνωστον τὸ ἔτος).

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ

(Τοῦ Ε'. Αἰῶνος.)

Μὴ ἐμπεριεχόμενοι ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ τοῦ Μιγνίου, ἀλλὰ παραληφθέντες ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν (α).

ΖΩΣΙΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

(; † 425 Μ. Χ.) (6)

Τέλος τῆς ἱστορίας Ζωσίμου.

(α) Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἀνάγονται μὲν εἰς τὸν Ε'. αἰῶνα, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐτέθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Migne, πρὸς πλήρη τοῦ ἔργου ἡμῶν κατάρτισιν, παρελάβομεν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν, καθὰ προανηγγείλαμεν καὶ ἐν τῇ ἀγγελίᾳ.

(6) Εἰς τόμον ἕνα.

ΦΛΑΚΚΟΣ ΜΕΡΟΒΩΔΗΣ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε'. αἰῶνος Μ. Χ.)(α)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ Ο ΛΥΔΟΣ

(; † 490 Μ.Χ.) (6)

Τέλος Ἰωάννου τοῦ Λυδοῦ.

Καὶ τοῦ Ε'. Αἰῶνος.

(α) Ἐξεδόθη μετὰ τοῦ Κορίππου.

(6) Εἰς τόμον ἕνα.

ΑΙΩΝ ΣΤ'.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 500 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 86 ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΞΕΝΤΙΟΣ

Μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος Ἀντιοχείας (; † 520 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

(; † 525 Μ. Χ.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΤΥΡΟΥ

(; 525 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΚΥΘΟΠΟΛΕΩΣ

(; † 531 Μ. Χ.)

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(; † 535 Μ. Χ.)

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 535 Μ. Χ.)

ΤΙΜΟΘΕΟΣ Γ'. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 535 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(Περὶ τὸ 535 Μ. Χ.)

ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(Οὐ ἀμφισβητεῖται τὸ ἔτος)

ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΜΕΣΗΣ

(Οὗ τὸ ἔτος ἀμφισϐητεῖται)

ΛΟΓΟΙ

ΓΡΗΓΕΝΤΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΑΦΡΩΝ

(; † 540 Μ. Χ.)

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 535 Μ. Χ.)

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΙΣΑΑΚ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΙΝΕΥΙ Ο ΣΥΡΟΣ

(; † 548 Μ. Χ.)

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΣ ΑΒΒΑΣ

(; † 550 Μ. Χ.)

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ)

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

(483 † 566 Μ.Χ.)

ΑΓΑΠΗΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

(; † 565 Μ.Χ.)

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ Η ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΗΣ

(† 590 Μ. Χ.)

ΛΟΓΟΙ Γ'.

ΛΟΓΟΙ Ζ'.

Τέλος τοῦ Α'· Μέρους τοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἕκτου τόμου.

ΤΟΜΟΣ 86 ΜΕΡΟΣ Β'.

(Συνέχεια τοῦ Α'. Μέρους.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Ἰωάννης δὲ, ἴσως ὁ Δαμασκηνὸς, ὁ πολλῷ μεταγενέστερος τοῦ Λεοντίου. Ἀλλ' ἔχει καὶ οὗτος ἱερὰ παράλληλα λόγου ἄξια ἐν τῷ Β'. καὶ Γ'. τόμ. τῶν ἁπάντων αὐτοῦ· σειρᾷ δὲ τῆς Πατρολογίας τόμ. 95 καὶ 96, ἅτινα κατά τε τὴν ἔννοιαν καὶ τοὺς τίτλους σύμφωνά εἰσι.

(ϐ) Τὸ πρῶτον βιβλίον οὐ σώζεται.

ΕΦΡΑΙΜ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 546 Μ. Χ.)

ΠΑΥΛΟΣ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟΣ

(; † 550 Μ. Χ.)

ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 582 Μ. Χ.)

ΕΥΑΓΡΙΟΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ

(; † 593 Μ. Χ.)

(α) Διαφέρει ἡ ἔκφρασις διηγήματος, ὅτι τὸ μὲν ψιλὴν ἔχει τοῦ πράγματος ἔκθεσιν, ἡ δὲ πειρᾶται θεατὰς ἐργάζεσθαι μικροῦ τοὺς ἀκούοντας, καὶ τὸ μὲν καθόλου ἐξετάζει· ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος. 2117.

(β) Ἐνταῦθα κεῖται καὶ τὸ ἑξῆς·

Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῶν λεγόντων ὅτι χρὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατον εὐχέλαιον ποιεῖν ἐν νεκρῷ· «Οὐκ οἶδα ποίαν ἀβελτηρίαν καὶ ἀτασθαλίαν μεστὴν περιπίπτουσί τινες ἱερεῖς ἐν πολλοῖς τόποις, ὡς ἔμαθον καὶ τὰ ἑξῆς.» (Ἐν σημειώσει.) 2400

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐαγρίου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐαγρίου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐαγρίου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐαγρίου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ ἕκτῳ βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου.

ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 570—608 Μ. Χ.)

ΣΥΜΕΩΝ Ο ΝΕΟΣ ΣΤΥΛΙΤΗΣ Ο ΕΝ ΤΩι ΘΑΥΜΑΣΤΩι ΟΡΕΙ

(; † 596 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Ο ΓΑΖΑΙΟΣ

(περὶ τὸ 520 Μ. Χ.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΑΙΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ. (α)

ΤΟΜΟΣ 87. ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. 3.

Τέλος τοῦ πρώτου μέρους τοῦ 87 τόμου.

ΤΟΜΟΣ 87 ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τοῦ Α'. Μέρους.)

Τέλος τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ 87 τόμου.

ΤΟΜΟΣ 87 ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

Τέλος τοῦ τρίτου μέρους τοῦ 87 τόμου.

ΚΟΣΜΑΣ ΙΝΔΙΚΟΠΛΕΥΣΤΗΣ

(; † 535 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 88

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.)

ΦΩΤΕΙΝΟΥ ΜΑΝΙΧΑΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

(Περὶ τὸ 527 Μ. Χ.)

ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ

Οὗ τὸ ἐπώνυμον τῆς Κλίμακος (; † 580—640 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Κλίμαξ. Εἰς λόγους Λ'. 632—1209.

ΛΟΓΟΙ

ΑΓΑΘΙΑΣ ΜΥΡΙΝΑΙΟΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ

(; † 590 Μ. Χ.)

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

(; † 596 Μ. Χ.)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 593 Μ.Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΗΣΤΕΥΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 596 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΙΝΑΙΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 561 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 89

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐρωτήσεις.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(; † 599 Μ. Χ.)

Ἕτερος τοῦ ἐπικληθέντος Σιναΐτου, καὶ μεταγενέστερος αὐτοῦ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΘΕΟΥΠΟΛΕΩΣ καὶ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ

(Τοῦ ϛ'. αἰῶνος)

Μὴ ἐμπεριεχόμενοι ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ, ἀλλὰ παραληφθέντες ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ (α)

Ἐκ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας (; † 540 Μ. Χ.)

Α'. Συνέγραψε βιβλία ὀκτὼ, διαιρούμενα εἰς δύο τετράδας, ὧν ἡ πρώτη ἐπιγράφεται Περσικὰ, ἡ δὲ δευτέρα Γοτθικά. Τῆς πρώτης τὰ δύο βιβλία πραγματεύονται περὶ τῶν Περσῶν 408 μέχρι 559 ἔτους. Τὰ δὲ ἄλλα δύο περὶ τῶν Βανδάλων καὶ Μαύρων τῆς Ἀφρικῆς. 395—545. Τὰ δὲ Γοτθικὰ ἄρχονται ἐκ τοῦ 487—552 ἔτους.

Β'. Κτίσματα Ἰουστινιανοῦ βιβλ. ϛ'.

Γ'. Μυστικὴν ἱστορίαν περὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Βελισσαρίου.

(α) Εἰς τόμους τρεῖς.

Τέλος τῆς ἱστορίας Προκοπίου.

ΚΟΡΙΠΠΟΣ ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ (α).

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ϛ'. αἰῶνος Μ. Χ.)

(α) Εἰς τομον 1 μετὰ τοῦ Μεραβώδου.

Τέλος τῆς ἱστορίας Κορίππου

ΑΙΩΝ Ζ'.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ (α)

(600 — 603)

ΤΟΜΟΣ 86 ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΟΔΕΣΤΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(Περὶ τὸ 614 Μ. Χ.)

ΙΟΒΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

(α) Οἱ ἄνωθι θεῖοι Πατέρες κατεχωρίσθησαν ἐνταῦθα χάριν τῆς τηρήσεως τῆς χρονολογικῆς τάξεως.

ΕΡΕΧΘΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΙΣΙΔΙΑΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ

Τέλος τοῦ Β'. Μέρους τοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἕκτου τόμου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΟΣΧΟΣ, ΤΟΥΠΙΚΛΗΝ ΕΥΚΡΑΤΑΣ

(; † 620 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 87 ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(; † 640. Μ. Χ.)

—

ΛΟΓΟΙ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΕΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΒΒΑΣ

Τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Α'. ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

ΤΟΜΟΣ 89

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐκ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα. (Περὶ τὸ 614 Μ. Χ).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΟΜΙΛΙΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ

(; † 662 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΑΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 90

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους δύο (90—91).

ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

Κεφάλαια Σ'. Περὶ θεολογίας καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Κεφάλαια, διάφορα Θεολογικά τε καὶ Οἰκονομικὰ καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας.

Στίχοι περὶ αὐτῶν.

Πηγὴν νάουσαν ἠθικῶν δρόσον λόγων,
Ἐνταῦθα ἐφεύρεις, εἰ μετέλθεις γνησίως,
Ὁμολογητοῦ Μαξίμου, πόνους, φίλε.
Ἀσπάζου δ' αὐτοὺς, καὶ μαθήσῃ τὸ κέρδος. 1401.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 91

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΟΓΟΙ

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΑΒΒΑΣ

(; † 648 Μ.Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΡΑΙΘΟΥ

(; † 650 Μ. Χ.)

—

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ (α)

ΤΟΜΟΣ 92

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικῶς δὲ τὸ Χρονικὸν Πασχάλιον περιέχει

(α) Συνετάχθη ὑπὸ συγγραφέων ἀγνώστων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Δ'. αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ζ. αἰῶνος· καταχρηστικῶς δὲ ἐκλήθη Χρονικὸν Πασχάλιον, διότι δὲν ἐμπεριέχει μόνον τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα κανόνας, ἀλλὰ ποικίλην χρονολογίαν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΣΙΔΑΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 630 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννηκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(600 — 650)

ΤΟΜΟΣ 93

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΣΥΧΙΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

(Τὸ ἔτος αὐτοῦ ἀμφισβητεῖται).

ΛΟΓΟΙ

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(; † 620 Μ. Χ.)

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΛΑΛΑΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ

(; † 670 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 97 (α)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Χάριν τηρήσεως τῆς χρονολογικῆς τάξεως γίνεται ἐνταῦθα ὑπερπήδησις ἀπὸ τοῦ 93 εἰς τὸν 97 τόμον, ἐπειδὴ ἐκ τῷ 94—96 τόμῳ εὑρίσκεται Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, ὅστις ἀνάγεται εἰς τὸν ἕβδομον αἰῶνα καὶ τεθήσεται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΡΗΤΗΣ

(; † 675 Μ. Χ.)

—

ΛΟΓΟΙ

Κανόνες ἐξαίρετοι καὶ Τριῴδια.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΩΝ

(; † 690 Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ

(Τοῦ Ζ'. αἰῶνος)

Μὴ περιεχόμενοι ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ, ἀλλὰ παραληφθέντες ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν.

—

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ ΣΙΜΟΚΑΤΤΗΣ (α)

(; † 630 Μ. Χ.)

Ἱστορίαν Βυζαντινὴν ἐν βίβλοις ὀκτὼ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Τιβερίου. ἕως τοῦ δυστυχοῦς Μαυρικίου.

(α) Εἰς τόμον ἕνα μετὰ καὶ ἄλλων.

Τέλος τῆς ἱστορίας Θεοφυλάκτου.

ΑΙΩΝ Η'.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

(; † 756 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΜΟΝΑΧΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 94

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. 3. (94—96)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΑ

Κεφάλαια φιλοσοφικά.

Κεφάλαια τοῦ Ἀριστοτέλους· εἰ ἔστι· τί ἐστιν· ὁποῖόν τί ἐστι· διὰ τί ἐστιν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 95

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τεμάχια ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Ἐκ τῆς καθόλου ἑρμηνείας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκλογαὶ ἐκλεγεῖσαι.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ τὰ ἱερὰ Παράλληλα.

Στοιχεῖον Α.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Β.

Τίτλοι.

Στοιχεῖον Γ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Δ'.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ε'.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ζ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Η.

Τίτλοι

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 96

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στοιχεῖον Θ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ι.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Κ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Λ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Μ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ν.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ξ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ο.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Π.

Τίτλος

Στοιχεῖον Ρ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Σ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Τ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Υ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Φ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Χ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ψ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ω.

Τίτλοι

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΤΕΡΑ

ΤΙΤΛΟΙ ΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ

Στοιχεῖον Α.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Β.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Γ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Δ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ε.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ζ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Η.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Θ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Κ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Μ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ο.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Π.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Τ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Υ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Φ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Χ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ψ.

Τίτλοι

Στοιχεῖον Ω.

Τίτλοι

ΟΜΙΛΙΑΙ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 715 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

(Ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

(Ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΗΛΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

(; † 787 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 97

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΒΟΥΚΑΡΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΡΩΝ

(; † 770 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 715 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 98

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΟΣΜΑΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΗΣ

(; † 725 Μ.Χ.)

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

(; † 791 Μ.Χ.)

ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Οὗ τὸ ἔτος ἀμφιβαλλόμενον)

ΑΔΡΙΑΝΟΣ

(Τὸ ἔτος αὐτοῦ ἄδηλον).

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΤΑΝΗΣ

(; † 787 Μ. Χ.)

ΠΑΧΩΜΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Ἄδηλον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Ἄδηλον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

ΤΑΡΑΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 806 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ

(789 — 826 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 99

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. 1 (99).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

ΛΟΓΟΙ

Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου ἡγουμένου τῶν Στουδίου ἐπιστολαὶ βιβλία Β'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 828 Μ. Χ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 100

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙΩΝ Θ΄.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 808 μ. Χ.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ καὶ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 815 μ. Χ.)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΕΚΑΠΟΛΙΤΗΣ

(; † 817 μ. Χ.)

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(; † 836 μ. Χ.)

ΜΕΘΟΔΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 847 μ. Χ.)

—

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

(; † 860 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τόμῳ.

ΦΩΤΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 891 Μ. Χ.)

ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 101

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους 4 (101—104).

(α) Αἱ δύο ἐρωτήσεις αὗται λείπουσιν ἐνταῦθα ἐκ τῆς σειρᾶς, εὑρίσκονται δὲ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Σοφοκλέους Κ. Οἰκονόμου ἐκδόσει τῶν Ἀμφιλοχίων. Ἐν Ἀθήναις 1858.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

(; † 860 Μ. Χ.)

—

ΛΟΓΟΙ

—

—

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τόμῳ.

ΦΩΤΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 891 Μ. Χ.)

ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 101

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμους 4 (101—104).

(α) Αἱ δύο ἐρωτήσεις αὗται λείπουσιν ἐνταῦθα ἐκ τῆς σειρᾶς, εὑρίσκονται δὲ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Σοφοκλέους Κ. Οἰκονόμου ἐκδόσει τῶν Ἀμφιλοχίων. Ἐν Ἀθήναις 1858.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 104

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐρωτήματα δέκα σὺν ἴσαις ταῖς ἀποκρίσεσιν.

ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΚΕΛΙΩΤΗΣ

(870—990 Μ. Χ.)

ΛΟΓΟΙ

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΕΔΕΣΗΝΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Ἄδηλον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΔΑΥΙΔ ΠΑΦΛΑΓΩΝ

(890—900 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 105

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΙΚΗΤΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

(; † 891 Μ. Χ.)

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(; † 890 Μ.Χ.)

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

(Περὶ τὸ 890 Μ.Χ.)

ΙΩΣΗΦ Ο ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΣ

(; † 893 Μ.Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ Ι'.

ΙΩΣΗΠΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

(Περὶ τὸ 900 Μ.Χ.)

ΤΟΜΟΣ 106

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(Περὶ τὸ 901 Μ. Χ.)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ (α)

(Ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε'. αἰῶνος).

(α) Εἰ καὶ ἀνήκει εἰς τὸν Ε'. αἰῶνα, κεῖται ὅμως ἐνταῦθα ὡς ἑρμηνεύσας τὴν ἀποκάλυψιν, ὅπως καὶ ὁ μετὰ ταῦτα πολλῷ μεταγενέστερος διάδοχος αὐτοῦ Ἀρέθας.

ΑΡΕΘΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

(; † 910 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΗΣ

(Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ι'. αἰῶνος).

ΚΟΣΜΑΣ ΒΕΣΤΗΤΩΡ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ι'. αἰῶνος).

ΛΕΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

(Περὶ τὸ 910 Μ. Χ.)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

("Αγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΛΕΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ,

ὃς καὶ σοφὸς λέγεται (; † 911 Μ. Χ.)

ΛΕΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 107

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμον ἕνα (107).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1180 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΜΗΝΙΑΤΗΣ

(Περὶ τὸ 910 Μ. Χ.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΔΩΝΙΟΣ

(Περὶ τὸ 1357 Μ. Χ.)

ΣΥΜΕΩΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

(Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ι'. αἰῶνος).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Περὶ τὸ 950 Μ.Χ.)

ΙΩΣΗΦ ΓΕΝΕΣΙΟΣ

(Περὶ τὸ 930 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ὁ καλούμενος ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ

(; † 914 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 110

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(Περὶ τὸ 901 Μ. Χ.)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ (α)

(Ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε'. αἰῶνος).

(α) Εἰ καὶ ἀνήκει εἰς τὸν Ε'. αἰῶνα, κεῖται ὅμως ἐνταῦθα ὡς ἑρμηνεύσας τὴν ἀποκάλυψιν, ὅπως καὶ ὁ μετὰ ταῦτα πολλῷ μεταγενέστερος διάδοχος αὐτοῦ Ἀρέθας.

ΑΡΕΘΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

(; † 910 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΗΣ

(Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ι'. αἰῶνος).

ΚΟΣΜΑΣ ΒΕΣΤΗΤΩΡ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ι'. αἰῶνος).

ΛΕΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

(Περὶ τὸ 910 Μ. Χ.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ

(941—1028 Μ. Χ.)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 112

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τομ. δύο (112—113).

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ Α'. ΒΙΒΛΙΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 113

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΣ

(α) Ἐν σημειώσει, καὶ ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν εἰς ὕστερον.

Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, περὶ διοικήσεως τοῦ κράτους βιβλίον (καὶ τῶν διαφόρων ἐθνῶν).

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΤΙΤΛΟΙ

Τῷ Ἀναγνώστῃ χαίρειν,

Ἐνταῦθα τέλος ἔσχε τὸ ἓν τῶν ἀντιγράφων τῆς ἐπανορθώσεως τῶν νόμων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου. Ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἕπονται πλεῖστα ὅσα ἔκ τινος ἄλλου συντάγματος νομικοῦ, ἅπερ ἄρα μὴ εἶναι τῆς εἰρημένης ἐπανορθώσεως, δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν τοῦ τεύχους τίτλων, οὓς ἐνθάδε ὑπεσρώσαμεν. 545.

Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου νεαραὶ διατάξεις

(α) Ἡ Β'. περὶ τοῦ ἐν Ἄθῳ μοναστηρίου Ξηροποτάμου (ὅρα σελ. 1060 τοῦ παρόντος τόμου). Ὁμοίως ἡ αὐτὴ περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ῥιζαίου. Ἡ δὲ Γ'. περὶ τῆς μητροπόλεως Πατρῶν.

ΔΕΞΙΠΠΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ
(Περὶ τὸ 340 Μ. Χ.)

ΕΥΝΑΠΙΟΣ ΣΑΡΔΙΑΝΟΣ
(Περὶ τὸ 410 Μ. Χ.)

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ
(Περὶ τὸ 550 Μ. Χ.)

ΠΡΙΣΚΟΣ ΡΗΤΩΡ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΗΣ
(Περὶ τὸ 440 Μ. Χ.)

ΜΑΛΧΟΣ ΡΗΤΩΡ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ
(Περὶ τὸ 480 Μ. Χ.)

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΡΟΤΙΚΤΩΡ
(Περὶ τὸ 590 Μ. Χ.)

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ
(Περὶ τὸ 630 Μ. Χ.)

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΩΝ
(Περὶ τὸ 960 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ
(Περὶ τὸ 963 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ τρίτῳ τόμῳ.

ΣΥΜΕΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ Ο ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

(Περὶ τὸ 960 Μ. Χ.)

ΣΥΜΕΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ ΑΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 114

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

(α) Εἰς τόμ. 3 (114—116).

ΒΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΑΓΙΩΝ

ΜΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 115

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τοῦ Μηνολογίου).

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ

ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ

ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ

ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 116

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια τοῦ Μηνολογίου).

ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Βίων ἁγ'ων εἰς τοὺς καταχωρισθέντας μῆνας.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΙΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ τόμῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ Ο ΝΕΟΣ

(941—1028 Μ.Χ.)

ΤΟΜΟΣ 117

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΩΝ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

(Περὶ τὸ 979 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

(912—969 Μ. Χ.)

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ

(Περὶ τὸ 990 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΟΝΑΖΩΝ ΓΕΩΡΓΙΔΗΣ

(Ἀδήλου ἔτους).

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

(Ἀδήλου ἔτους).

ΝΕΙΛΟΣ ΕΠΑΡΧΟΣ (οὐχ ὁ παλαιός).

(Ἔτους ἀδήλου).

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΣΗΚΡΙΤΗΣ

(Ἔτους ἀδήλου).

ΜΙΧΑΗΛ ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ

(Ἔτους ἀδήλου).

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΣΟΥΙΔΑΣ

(Τὸ ἔτος αὐτοῦ ἀμφιβάλλεται καὶ πολλαὶ αἱ περὶ τούτου γνῶμαι τινὲς περὶ τὸ 1150).

ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΡΙΚΚΗΣ

(Περὶ τὸ 995 Μ.Χ.)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΙΚΚΗΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 118

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

(α) Εἰς τόμους δύο (118—119).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 119

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

(Συνέχεια)

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ

ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΩΝ ΓΡΑΙΚΟ-ΡΩΜΑΙΩΝ

Ἀποφάσεις συνοδικαὶ καὶ διατάξεις ἀρχιερατικαὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

(Ἔτος 398.)

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝ ΑΥΤῼ ΑΓ. ΣΥΝΟΔΟΥ

(ἔτος 458).

ΤΑΡΑΣΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

(Ἔτος 784).

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ. (Ἔτος 806).

ΣΙΣΙΝΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

(Ἔτος 996).

ΣΕΡΓΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

(; † 1019).

ΑΛΕΞΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
("Ετος 1043).

ΜΙΧΑΗΛ Α'. ΚΗΡΟΥΛΑΡΙΟΥ
("Ετος 1057).

ΙΩΑΝΝΟΥ Η'. ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ
("Ετος 1075).

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ'.
("Ετος 1111)

ΛΕΟΝΤΟΣ ΣΤΥΠΗ καὶ ΑΡΣΕΝΙΟΥ
("Ετος 1143 καὶ 1255)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Δ'.
ΤΟΥ ΜΟΥΖΑΛΩΝΟΣ ("Ετος 1151).

ΘΕΟΔΩΤΟΥ Β'.
("Ετος 1153).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ'.
ΤΟΥ ΛΕΙΧΟΥΔΗ Ἢ ΧΑΙΑΡΗΝΟΥ
(; † 1155).

ΛΟΥΚΑ
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ (; † 1169).

ΜΙΧΑΗΛ Γ'.
ΑΠΟ ΑΓΧΙΑΛΟΥ (; † 1177).

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

(ἔτος 1083).

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ'.

(ἔτος 1084).

ΛΟΥΚΑ ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ

(ἔτος 1169).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β'. ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ

(ἔτος 1198).

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ'. ΤΟΥ ΚΑΜΑΤΗΡΟΥ

(ἔτος 1199).

ΦΙΛΟΘΕΟΥ

(ἔτος 1379).

ΑΔΗΛΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΨΗΦΟΙ

Τῶν ἄλλων ἐπισκόπων καὶ ἁγίων πατέρων.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΧΡΙΔΗΝΟΥ

ΝΙΚΗΤΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΩΜΑΤΕΙΑΝΟΥ

ἐπισκόπου Βουλγαρίας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΙΤΡΟΥ

ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΜΙΧΑΗΛ ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ

ΤΟΥ ΧΟΥΜΝΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ δεκάτῳ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ ΙΑ'.

ΤΟΜΟΣ 120

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΕΞΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1043 Μ. Χ.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΥΓΚΕΛΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΥΖΙΚΟΥ

(Περὶ τὸ 1050 Μ. Χ.)

ΣΥΜΕΩΝ Ο ΝΕΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ

(Περὶ τὸ 1030 ἢ 1050 Μ.Χ.)

ΝΙΚΗΤΑΣ

ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ ΝΙΚΑΕΥΣ

(Περὶ τὸ 1055 Μ.Χ.)

ΜΙΧΑΗΛ ΚΗΡΟΥΛΑΡΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1055 Μ. Χ.)

ΣΑΜΩΝΑΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΑΖΗΣ

(Περὶ τὸ 1056 Μ. Χ.)

ΛΕΩΝ ΑΧΡΙΔΩΝ

ΗΤΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

(Περὶ τὸ 1056 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΤΗΘΑΤΟΣ

(Περὶ τὸ 1050 ἢ 1058 Μ. Χ.)

(Ἴδ. ὄπισθεν σελ. 307).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΥΧΕΤΩΝ

(Περὶ τὸ 1050 Μ.Χ.)

(Ἴδ. τόμ. 29, σελ. CCCXXVI=326.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΞΙΦΙΛΙΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1073 Μ. Χ.)

—

ΛΟΓΟΙ ΤΙΝΕΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1075 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

—

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ τόμῳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΔΡΗΝΟΣ

(Περὶ τὸ 1058 Μ.Χ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΗΔΡΗΝΟΥ ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ (α)

ΤΟΜΟΣ 121

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 122

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΙΤΖΗΣ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1067 Μ. Χ.)

ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΣ

(Περὶ τὸ 1072 ἢ 1060 Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΕΡΟΣ Α'. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ

(α) Εἰς τόμ. δύο (121—122).

ΜΕΡΟΣ Β'. ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΑ

ΜΕΡΟΣ Γ'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

ΜΕΡΟΣ Δ'. ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΝ

Ἀνωνύμου Βιβλία τέσσαρα.

Διαθήκη Σολομῶντος υἱοῦ Δαυίδ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ Α'. ΤΟΜΟΝ ΚΕΔΡΗΝΟΥ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

(Περὶ τὸ 1070—1100 Μ. Χ.)

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 123

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 124

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. τέσσαρας (123—126).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ·

ΤΟΜΟΣ 125

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 126

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος ἕτερον παραινετικόν. Ἐν κεφ. Λ'.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ

(1081 † 1137 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 127

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Ἅπασαι δὲ αὗται αἱ ἐπιστολαί εἰσι πλήρεις χάριτος, ἀττικῆς μούσης καὶ ἄξιαι ἀναγνώσεως καὶ μελέτης διὰ τὰ περιεχόμενα.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ'. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1084 Μ. Χ.)

ΛΟΥΚΑΣ ΑΒΒΑΣ

ΚΡΥΠΤΟΦΕΡΡΗΣ (Περὶ τὸ 1085 Μ. Χ.)

ΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Περὶ τὸ 1091 Μ. Χ.)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ (Περὶ τὸ 1095 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΕΡΡΩΝ

(Περὶ τὸ 1070 ἢ 1090 Μ.Χ.)

ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΡΑΦΟΥ

(Περὶ τὸ 1099 Μ. Χ.)

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ

Μὴ περιεχόμενοι ἐν τῇ ἐν Παρισίοις ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ, ἀλλὰ παραληφθέντες ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως αὐτῶν.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1078 Μ. Χ.)

ΑΙΩΝ ΙΒʹ.

ΤΟΜΟΣ 127

(Συνέχεια),

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΣΟΛΙΤΑΡΙΟΣ

(Περὶ τὸ 1105 Μ. Χ.)

ΙΩΒ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Περὶ τὸ 1115 Μ. Χ.)

ΠΕΤΡΟΣ ΧΡΥΣΟΛΑΝΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΕΔΙΟΛΑΝΩΝ

(Περὶ τὸ 1117 Μ. Χ.)

ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ (1048 † 1118 Μ. Χ.)

ΝΕΑΡΑΙ

ΕΙΡΗΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΑ

ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

(1066 † 1120 Μ. Χ.)

ΗΛΙΑΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ καὶ ΕΚΔΙΚΟΣ

ΕΚΚΛ. ΚΡΗΤΗΣ (Περὶ τὸ 1121 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΝΙΚΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝΕΙΟΥ

μητροπολίτου Ἡρακλείας

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΟΥ

(Περὶ τὸ 1078 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΙΔΗΣ

(Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΒ'. αἰῶνος).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ Ο ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

(1080—1122 Μ.Χ.)

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΤΟΥ ΖΙΓΑΒΗΝΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 128

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 129

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τομ. τέσσαρας (128—131).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 130

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ

Πίναξ τῆς δογματικῆς πανοπλίας ἐν τίτλοις ΚΗ'.

Τίτλοι

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 131

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΝΑ ΚΟΜΝΗΝΗ
(1083 † 1143 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΑΥΡΟΜΕΝΙΟΥ
(Περὶ τὸ 1140 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 132

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ·

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ἑρμηνεία εἰς τὰ ΙΑ'. ἑωθινά.

ΝΕΙΛΟΣ ΔΟΞΑΠΑΤΡΗΣ

Η ΔΟΞΑΠΑΤΡΙΟΣ (Περὶ τὸ 1143).

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

(Περὶ τὸ 1143 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ Β'. Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ

(1088 † 1137 ἢ 1143 Μ. Χ.)

ΙΣΑΑΚ

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

(Περὶ τὸ 1145 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 133

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΦΙΛΟΘΕΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1150 Μ. Χ.)

ΘΕΩΡΙΑΝΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ

(Περὶ τὸ 1170 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΙΝΝΑΜΟΣ

(Περὶ τὸ 1180 Μ. Χ.)

ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

(1123 † 1180 Μ. Χ.)

ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ Ο Β'.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΣ (1167 † 1183).

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ (; † 1185 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΩΚΑΣ

(Ἄγνωστον τὸ ἔτος αὐτοῦ).

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Ο ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΗΣ (ἄγνωστον τὸ ἔτος).

ΠΕΡΔΙΚΟΣ

ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ ΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

(Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΒ'. αἰῶνος 1143 ἢ 1150)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΩΝΑΡΑΣ

(Περὶ τὸ 1110—1190 Μ.Χ.)

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 134

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 135

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια)

(α) Εἰς τόμ. 2 (134—135).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΞΙΦΙΛΙΝΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 1193 Μ. Χ.)

ΙΣΑΑΚΙΟΣ Β'. ΑΓΓΕΛΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 1204).

ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΣ

(Περὶ τὸ 1185 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΗΛΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

(Περὶ τὸ 1195 Μ. Χ.)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ

(Περὶ τὸ 1196 Μ. Χ.)

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1192 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 136

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ὁ καλούμενος ΜΕΛΙΣΣΑ

(οὗ τὸ ἔτος ἀμφισβητήσιμον. Τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι ἤκμασε περὶ τὸ 1110).

ΜΕΛΙΣΣΑ

Ἤτοι συλλογὴ διαφόρων θεολογικῶν κεφαλαίων, ὡς ἡ τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, καὶ τὰ ἱερὰ Παράλληλα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Μέλισσα δὲ ἐκλήθη κατὰ μίμησιν τῆς μελίσσης, τῆς συναζούσης τὸ γλυκὺ μέλι ἐκ τῶν ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ. Διαιρεῖται δὲ εἰς βιβλία δύο.

Λόγοι τοῦ Α'. Βιβλίου ΟΕ'.

Λόγοι τοῦ Β'. Βιβλίου Ρ'.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ ΙΓ'.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΛΣΑΜΩΝ

(; † 1205 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΛΣΑΜΩΝ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 137

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ,

ΤΟΜΟΣ 138

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. δύο (137—138).

Τῶν ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων Συλλογή. Βιβλία Γ. 1077-1336.

ΤΙΤΛΟΙ ΤΟΥ Α'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΤΙΤΛΟΙ ΤΟΥ Β' ΒΙΒΛΙΟΥ

ΤΙΤΛΟΙ ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΙΤΛΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 139

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΙΔΩΡΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1200 Μ. Χ.)

ΛΟΓΟΙ

ΝΙΚΗΤΑΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1201 Μ. Χ.)

—

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΙΤΡΟΥ (Περὶ τὸ 1203 Μ. Χ.)

ΜΑΡΚΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

(Σύγχρονος τῷ Βαλσαμών.)

ΙΩΗΛ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

(Περὶ τὸ 1203 Μ. Χ.)

—

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΩΝΙΑΤΗΣ ἢ ΑΚΟΜΙΝΑΤΟΣ

(Περὶ τὸ 1205 Μ. Χ.)

—

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 140

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια εἰς Νικήταν).

Ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ θησαυροῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ τόμῳ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΕΚΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1275 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΕΚΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 141

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΕΛΙΤΗΝΙΩΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1275 Μ. Χ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΤΟΧΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1275 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΥΠΡΙΟΣ (καὶ μετὰ ταῦτα ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (περὶ τὸ 1280 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 142

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1289 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΛΕΜΜΙΔΗΣ

(Περὶ τὸ 1255 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ τομῳ.

ΑΙΩΝ ΙΔ'.

ΤΟΜΟΣ 143

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΦΡΑΙΜΙΟΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

(Περὶ τὸ 1313 Μ. Χ.)

ΘΕΟΛΗΠΤΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

(Περὶ τὸ 1320 Μ. Χ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΧΥΜΕΡΗΣ (α)

(Περὶ τὸ 1330 Μ.Χ.)

(α) Εἰς τόμ. δύο (143 —144) μετὰ καὶ ἄλλων.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ τομῳ.

ΤΟΜΟΣ 144

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΕΤΟΧΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1332 Μ. Χ.)

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΒΛΑΣΤΑΡΙΣ

(Περὶ τὸ 1332 ἢ 1090 Μ.Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 145

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ἢ ΘΩΜΑΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ

(Περὶ τὸ 1332 Μ.Χ.)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ (α)

(Περὶ τὸ 1335 Μ. Χ.)

(α) Εἰς τόμ. τρεῖς (145—147).

ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ε'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΤ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ϛ'.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 146

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΝ Η'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Θ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΓ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΔ΄.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 147

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια)

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΕ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ϚΤ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΖ'.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΗ'.

Ὧδε λήγει Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΑΣΚΗΤΙΚΑ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΤΩΝ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΩΝ

ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

(Περὶ τὸ 1350—1362 Μ. Χ.)

ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΤΗΛΙΚΟΥΔΗΣ

(Σύγχρονος τῷ προηγουμένῳ).

ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1360 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Περὶ τὸ 1340 Μ. Χ.)

ΜΑΞΙΜΟΣ ΠΛΑΝΟΥΔΗΣ

ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1353 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ τομῳ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΣ

(Περὶ τὸ 1340 Μ. Χ.)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 148

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχεται δὲ ἡ ἱστορία αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν 1204—1359. Περιέχει δὲ διήγησιν ἐτῶν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἀπὸ τῆς βασιλείας Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως, μέχρι τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ.

(α) Εἰς τόμ. δύο (148—149).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ τόμῳ,

ΤΟΜΟΣ 149

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια)

ΤΕΜΑΧΙΑ

ΝΕΙΛΟΣ ΚΑΒΑΣΙΛΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1340 Μ. Χ.)

Βιβλία δύο περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΕΛΙΤΗΝΙΩΤΗΣ

(Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ'. αἰῶνος).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΠΙΘΑΣ

(Περὶ τὸ 1341 Μ. Χ.)

(Περὶ τὸ 1355 Μ. Χ.)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 150

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

(Περὶ τὸ 1345 Μ. Χ.)

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΣ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1345 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΕΚΑΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1347 Μ. Χ.)

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ (Περὶ τὸ 1348 Μ. Χ.)

—

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΒΑΣΙΛΑΣ

(Περὶ τὸ 1350 Μ. Χ.)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ (α)

(Περὶ τὸ 1350 Μ. Χ.)

(α) Εἰς τόμ. δύο (150—151).

ΑΣΚΗΤΙΚΑ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 151

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια Γ. Παλαμᾶ).

ΟΜΙΛΙΑΙ ΜΓ'.

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΙΛΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 152

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΑΣΑΝΗΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

(Περὶ τὸ 1355 Μ. Χ.)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΑ, ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 1310—1372.

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ τόμῳ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

(Περὶ τὸ 1342—1375 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 153

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμ. δύο (153 —154)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ τόμῳ.

ΤΟΜΟΣ 154

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Συνέχεια Καντακουζηνοῦ).

ΦΙΛΟΘΕΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

(Περὶ τὸ 1376 Μ. Χ.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΔΩΝΗΣ

(Περὶ τὸ 1384 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ τόμῳ.

ΑΙΩΝ ΙΕ'.

ΣΥΜΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Περὶ τὸ 1430 Μ. Χ.)

ΣΥΜΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 155

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τόμον ἕνα (155).

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ πέμπτῳ τόμῳ

ΤΟΜΟΣ 156

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΝΟΥΗΛ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑΣ

(Περὶ τὸ 1415 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΝΑΝΟΣ

(Περὶ τὸ 1422 Μ. Χ.)

ΜΑΝΟΥΗΛ Β'. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

(; † 1425 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1430 Μ. Χ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΡΑΝΤΖΗΣ

(Περὶ τὸ 1450 Μ. Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ τόμῳ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΔΙΝΟΣ ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1453—1460 Μ.Χ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΔΙΝΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 157

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

(Περὶ τὸ 1462 Μ.Χ.)

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ τόμῳ.

ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑΣ

(1448—1453 Μ. Χ.)

ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ (α)

ΤΟΜΟΣ 158

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(α) Εἰς τομ. ἕνα (148).

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Περὶ τὸ 1430 Μ. Χ.)

ΗΣΑΙΑΣ ΚΥΠΡΙΟΣ

(Περὶ τὸ 1430 Μ. Χ.)

ΙΛΑΡΙΩΝ ΜΟΝΑΧΟΣ

(Περὶ τὸ 1450 Μ. Χ.)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

(Περὶ τὸ 1440 Μ. Χ.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

(Σύγχρονος τῷ ἀνωτέρω).

ΙΩΣΗΦ Β'.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(; † 1439 Μ. Χ.)

ΙΩΒ ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ

(; † ;)

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΙΑΝΝΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΡΒΑΡΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ τομῳ.

ΛΑΟΝΙΚΟΣ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗΣ

(1439—1462 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 159

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΧΙΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

(Περὶ τὸ 1453 Μ. Χ.)

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΛΟΥΣΙΑΔΗΝΟΣ

ΙΩΣΗΦ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ πεντηκοστῷ ἐννάτῳ τόμῳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ἢ ΤΗΣ ΜΑΜΜΗΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (; † 1459 Μ. Χ.)

ΤΟΜΟΣ 160

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ ἢ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1453—1460 Μ. Χ.) (α)

(α) Εἰς τόμον ἕνα (160).

(α) Τοὺς τῶν ὑποθέσεων πίνακας μόνους ἀφήκαμεν ταῖς σανίσι μένειν προσδεδεμένους, καὶ τοὺς ὕμνους πρὸς τὸ τέλει τῶν ἐκείνου θεῶν· ὅπως σωζομένων αὐτῶν, μηδεὶς ἔχῃ ποτὲ τῆς ἡμετέρας καταψεύδεσθαι κρίσεως· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀποσπασθὲν ἐπαφείθη πυρί, καὶ πολλῶν ἐπ' ὄψεσι ταῦτα ἐγένετο. Σημ. αὐτόθι 631.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΜΙΣΤΟΣ ἢ ΠΛΗΘΩΝ

(; † 1450 Μ. Χ.)

(α) Περὶ τῆς τύχης τῆς συγγραφῆς ταύτης τοῦ Γεμιστοῦ βλέπ. ὑποσημ. τοῦ 160 τόμ. σελ. 631 καὶ Γεννάδιον Σχολάριον περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἐν τῷ αὐτῷ τόμ. σελ. 633.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΗΣ

(Περὶ τὸ 1453 Μ. Χ.)

ΜΑΡΚΟΣ ΕΥΓΕΝΙΚΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

(; † 1450 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Εἰς τὰ ἅπαντα Μάρκου τοῦ Ἐφέσου μητροπολίτου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ε'. ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ τόμῳ.

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΝΙΚΑΙΑΣ

(; † 1473 Μ. Χ.)

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ 161

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ

(; † 1486 Μ. Χ.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(; † 1470 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΑΖΗΣ

(; † 1478 Μ. Χ.)

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ

(; † 1474 Μ. Χ.)

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΡΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

(Ἔτος 1220 — 1452 Μ. Χ.)

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Τέλος τῶν ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ πρώτῳ τόμῳ.

ΤΟΥΡΚΟΓΡΑΙΚΙΑ

Παραληφθεῖσα ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως.

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΤΗ ΚΛΕΙΔΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ (α)

Α.

(α) Πρὸς εὐχερῆ εὕρεσιν τῶν συγγραφέων κατεχωρίσθησαν καὶ τὰ Κύρια αὐτῶν ὀνόματα μετὰ τοῦ ἐπιθέτου, καὶ τὸ ἐπίθετον πρὸ τοῦ Κυρίου ὀνόματος. Ζητηθήτω λοιπὸν ἐν τῷ παρόντι πίνακι· κατ' ἀρέσκειαν ἢ τὸ Κύριον ὄνομα ἢ τὸ ἐπίθετον.

Β.

Γ.

Δ.

Ε.

Ζ.

Η.

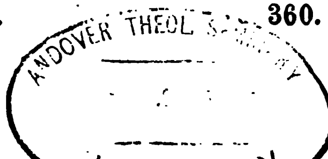
Θ.

Ι.

Κ.

Λ.

Μ.

ANDOVER THEOL

Ὅσοι τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν ἐκδοθέντες πρὶν ἐν Βόννῃ, ἐτυπώθησαν κατόπιν καὶ ἐν Παρισίοις ἐν τῇ ὑπὸ Μιγνίου (Migne) ἐκδοθείσῃ Πατρολογίᾳ.

Ἀγαθίας Μυριναῖος.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Ἀναστάσιος Βιβλιοθηκάριος.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Ἄννα Κομνηνή.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Ἀνώνυμοι.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Βυζαντινῆς ἱςορίας προσθῆκαι.	(Πατρ.)
Γενέσιος Ἰωσήφ.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Ἀκροπολίτης.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Κεδρηνός.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Κωδινός.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Μοναχός.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Παχυμέρης.	(Βον. καὶ Πατρ.)
Γεώργιος Πισίδας.	(Βον. καὶ Πατρ.)

Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Μιγνίου (Migne) Πατρολογίᾳ οὐκ ἐμπεριέχονται οἱ ἑξῆς· Α'. Ζώσιμος ἱστορικός. Β'. Προκόπιος ὁ Καισαρεύς. Γ'. Μεροβώδης Φλάκκος. Δ'. Κόριππος Ἀφρικανός. Ε'. Θεοφύλακτος Σιμοκάττης. Ϛ'. Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης· καὶ Ζ'. ἡ ὑπὸ Μαρτίνου Κρουσίου Τουρκογραικία.

Τὴν δὲ χρονολογίαν τούτων καὶ ἁπάντων τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ὁ βουλόμενος εὑρίσκει ἐν τῇ ἀνὰ χεῖρας Κλειδὶ, ζητῶν ἑκάστου τὸ ὄνομα ἢ ἐπώνυμον ἐν τῷ ἀλφαβητικῷ πίνακι.

(α) Οἱ μετὰ Θεοφάνην εἰσὶν, Ἰωάννης Καμηνιάτης· Συμεὼν Μάγιστρος· Γεώργιος Μοναχός· καί τινες ἀνώνυμοι.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στήλ.	Στίχ.	ἀντὶ	γραφε
4	α'.	38	εὐ	εὖ
7	β'.	24	ὀφελοῦσι	ὠφελοῦσι
8	α'.	21	ὀμιλία	ὁμιλία
23	ἐν κεφαλίδι		τόμος 12	τόμος 11
33	α'.	31	ιγ'.	κγ'.
36	β'.	25	Γυκαῖκας	Γυναῖκας
37	α'.	17	γ'.	ιγ'.
40	β'.	27	τὸν τοῦ ἁγίων	τὸν τῶν ἁγίων
43	α'.	37	Φοίνκων	Φοινίκων.
41	β'.	22	ἐναχάρασσον	ἐνεχάρασσον
49	α'.	10	955	965
49	α'.	17	963	973
56	α'.	11	533	538
63	β'.	9	κηρύξετε	κηρύξατε
64	β'.	7	Ἀπογογία	Ἀπολογία
64	α'.	24	ἀποστολὴ	ἐπιστολὴ
65	β'.	11	μετά . . . Ἑλληνικῶν	μετά...Ἑλληνικῶν χωρίων
74	β'.	5	ἀντιδιατεθεμένους	ἀντιδιατεθειμένους
76	β'.	8	δεῖ ;	δεῖ
77	α'.	6	ὑπαμνησθεὶς	ὑπομνησθεὶς
78	α'.	10	ἐδελφότητι	ἀδελφότητι
80	β'.	28	ραβ'.	ροβ'.
112	α'.	5	ροθ'.	ροδ'.
116	α'.	4	εἰς αὐτὸν	εἰς αὑτὸν
118	β'.	51	καὶ νῶ ὁ	καὶ ὢν ὁ
135	β'.	16	ἡ αἰώνιος	ἡ αἰώνιος ζωὴ
142	α'.	23	ἀνάστασιν	ἀνάστασις
146	α'.	40	Μελχεσιδεκιανοὶ	Μελχισεδεκιανοὶ
143	α'.	26	Προινίκου	Προυνίκου
152	β'.	1	θεγατέρες	θυγατέρες
172	α'.	2	μημνῆσθαι	μεμνῆσθαι
179	β'.	32	οὐδεμίαν	οὐδεμία
184	α'.	3	144	140
186	α'.	28	ἀγαπημένῳ	ἠγαπημένῳ
191	β'.	30	ΔΘ'.	ΛΘ'.
202	ἐν κεφαλίδι		Τόμος 56	Τόμος 61
206	α'.	14	Ζ'.	Ε'.
207	β'.	6	μὴ ἄνω τὸν	μὴ τὸν ἄνω
224	α'.	38	800	805

Σελ.	Στήλ.	Στίχ.	ἀντὶ	γράφε
224	β'.	20	651—886	861—886
224	α':	37	805	800
224	α'.	538	800	805
233	β'.	16	δημασίοις	δημοσίοις
238	α'.	17	τὸν ἐπισκόπων	τῶν ἐπισκόπων
240	α'.	42	Θεογνίου	Θεογονίου
240	β'.	35	τεχνιέντως	τεχνηέντως
240	β'.	43	Θεόγνιον	Θεογόνιον
249	β'.	22	1615	1625
270	β'.	19	ΖϚ'.	ΞϚ'.
270	β'.	25	548	348
271	β'.	17	λία	λίαν
272	α'.	17	εἰς ἂν ἐν λόγῳ	οἷς ἂν ἐν λόγῳ
274	α'.	11	433	1433
275	β'.	15	1467—1513	1477—1518
276	β'.	20	προσπαιλαίομεν	προσπαλαίομεν
279	α'.	42	γηράσαντας	γηράσαντος
282	β'.	5	351	381
282	β'.	20	ΥΞ'.	ΤΞ'.
284	β'.	39	ΥϞΗ'. καὶ Φ'.	ΥϞΘ'. καὶ Φ'.
285	α'.	28	ΚΑ'.	ΚΒ'.
290	β'.	6	Ε'.	Ζ'.
292	β'.	12	ΡΙΑ'.	ΡΙΒ'.
292	β'.	33	ΡΚΘ'.	ΡΚΔ'.
292	ἐν κεφαλίδι	τόμος	73	τόμος 78
293	»	» τόμος	75	τόμος 78
302	α'.		1283	1288
303	α'.	14	ἤλῳ	ἥλω
304	β'.	8	ἀνανδρείᾳ καὶ μνησικακίᾳ	ἀνανδρεία καὶ μνησικακία
308	α'.	15	ΣΚΓ'.	ΣΝΓ'.
312	β'.	19	πεπεταμένον	πεπατημένον
312	β'.	1	1512	1612
347	α'.	20	Σαχαρίου	Ζαχαρίου
351	β'.	24	συμβάντων	συμβάντα
351	α'.	16	Ἰαννουάριος	Ἰανουάριος
356	α'.	2	πρωτοκλησιῶν	πρωτοκλισιῶν
368	β'.	3	ἐν τοῦ	ἐν τοῖς
380	β'.	8	1825	825
380	β'.	16	ἑξαμέρου	ἑξαημέρου
381	β'.	20	παραβαίνοντος	παραβαίνοντες
400	ἐν τῇ σημειώσει — ἀντὶ τοῦ εἰς τὸν ἕβδομον αἰῶνα — γρ. εἰς τὸν ὄγδοον αἰῶνα.			
402		21	δυδτυχοῦς	δυστυχοῦς
455	ἐν κεφαλίδι		Αἰὼν Ϛ'.	Αἰὼν Η'.
425		23	789	759

Σελ.	Στήλ.	Στίχ.	ἀντὶ	γράφε
451	β'.	25	τοοὺ	τοὺς
459	ἐν κεφαλίδι		ὑπομνηστικῶν	ὑπομνηστικὸν
469	β'.	17	956	950
490	α'.	24	Θεοδώτου	Θεοδότου
497		20	Εὐχέτων	Εὐχαΐτων
499		15	Σκαλίτζης	Σκυλίτζης
517	β'.	15	μύρων	Μύρων
528	β'.	22	Αὐτόριανὸς	Αὐτωριανὸς
534	β'.		1090	1390
568	α'.	33	τοιοῦντον	τοιοῦτον
581	β'.	16	αὐτῳ	αὐτῷ.

Ὅσα δ' ἄλλα παρελείφθησαν ἀφίενται εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ ἀναγνώστου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

	Σωμ.
Ο Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Προκόπιος	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἀσωμάτων	2
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης	2
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Κλειστῶν	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Φανερωμένης	2
Ἡ ἱερὰ Μονὴ ὁσίου Μελετίου	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Αἰγίνης	1
Ὁ Σ. Μ. Ῥενιέρης (Διοικ. τῆς Τραπέζης)	1
Ὁ ἐξοχώτατος ἐν ἰατροῖς Ι. Βοῦρος	1
Ὁ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλλ. γραμμάτ. Σύλλογος	2
Ὁ Παν. Ἀρχιμανδρ. Γρηγόριος Ἰωαννίδης	1
Βασίλειος Κρουσουκόπουλος Πύλιος φοιτητὴς τῆς θεολογίας	1
Ὁ Πανοσ. ἀρχ. Νικηφ. Καλογερᾶς καθ. τῆς Θεολ.	1
Ὁ κ. Ἀριστείδης Σπαθάκης καθηγητὴς	1
Ὁ κ. Ζῆκος Ῥώσης καθ. τῆς Θεολογίας	1
Ὁ φιλογενέστατος κ. Ἰωάννης Θεοφιλάτος	1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. Σ. Κολιάτζος Διευθυντὴς τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς	1
Περικλῆς Γ. Δ. φοιτητὴς τῆς Ῥιζαρ. Σχολῆς	1

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Διὰ τὸν κ. **Gotenberg.** (Bibliothèque nationale)	1
Ὁ εὐγενέστατος Δ. Βικέλας	1
Ὁ φιλόμουσος καὶ φιλολόγος κ. Κ. Σάθας	1

ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Ὁ Σ. Θηβῶν Δοσίθεος	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Ἱερουσαλὴμ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Σκριποῦς	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ ὁσίου Σεραφεὶμ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σαγματᾶ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Πελαγίας	1

ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ

	Σωμ.
Ὁ αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Ἰωάννης Μάτζας.	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Γέροντος	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Γαλατάκη	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Μακρυμάλλη	1
Ἄνθιμος Ἀγγελῆ Μονῆς Γέροντος σύμβουλος	1

ΕΝ ΦΩΚΙΔΙ

Ὁ Σ. Φωκίδος Δαυὶδ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Δεσφίνης	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βαρνακόβης	1

ΕΝ ΦΘΙΩΤΙΔΙ

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἀγάθωνος	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Μαλεσίνης	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Δαδίου	1

ΕΝ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑ

Ὁ Σ. Εὐρυτανίας καὶ Ναυπακτίας Ἄνθιμος	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Τροσσοῦ	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Τατάργας	1

ΕΝ ΑΝΔΡΩ

Ὁ Σ. Ἄνδρου καὶ Κέας Μητροφάνης	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναχράντου	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν	1
Ὁ ἐκ Κέας αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς Δημοσθένης Μήλιος	1
Ὁ ἐκ Κύθνου κ. Βαπτιστὴς Βάστας	1

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

Σωμ.

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Σπαρτιᾶς 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βλαχερνῶν 1

ΕΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑ

Ὁ αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Θεοδόσιος Σπυρόπουλος 1
Ὁ αἰδεσιμώτατος Σακελλάριος Χρῖστος Ν. Δημόπουλος 1
Ὁ αἰδεσιμώτατος Σκευοφύλαξ Νικόλαος Κατζικανᾶς 1
Ὁ Πανοσ. ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς Μονῆς Δήμοβα Δοσίθεος Μαυρειδῆς 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βουλκάνου 2

ΕΝ ΛΕΥΚΑΔΙ

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων 1
Ὁ Πανοσ. ἡγούμενος Γρηγόριος Σολύτιος 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Κοκκίνης Ἐκκλησίας 1
Ὁ Πανοσ. ἡγούμενος Βησσαρίων Κατσιγιανὸς 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ ἁγίου Ἰωάννου 1
Ὁ Πανοσ. ἡγούμενος Διονύσιος Τόμψος 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Περανερωμένης 1

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ὁ Σεβ. ἅγιος Θεσσαλονίκης Καλλίνικος 1
Ὁ Παν. ἅγιος Κίτρου Ἰωαννίκιος 1
Ὁ Παν. ἅγιος Καμπανίας Γρηγόριος 1
Ὁ Παν. Ἀρχιμανδρίτης Συμεὼν Φιλοθεΐτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Μόδεστος 1
Ὁ Πανοσ. Σύγκελλος Νεόφυτος 1
Ὁ κ. Τάσιος Παππαγεωργίου 1
Ὁ κ. Μιχαὴλ Δάλλας 1

ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩΝΥΜΩ ΟΡΕΙ ΤΩ ΑΘΩ

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Λαύρας 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βατοπεδίου 3
Ὁ Σ. Π. Αἴνου Μελέτιος Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Ἰάκωβος Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Πανοσ. ἱεροδιάκονος Δανιὴλ Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Πανοσ. Χρύσανθος Προηγ. Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Πανοσ. Ἄνθιμος Προηγ. Βατοπεδινὸς Ἠπειρώτης 1

Σωμ.

Ὁ Ὁσ. Μελχισεδὲκ [illegible] Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Ὁσ. Γέρων Γρηγόριος Βατοπεδινὸς 1
Ὁ Πανοσ. Νικάνδρος ἱεροδιάκονος Βατοπεδινὸς 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἰβήρων 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Ἰωακεὶμ Ἰβηρίτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Ἀθανάσιος Ἰβηρίτης 1
Ὁ Προηγούμενος Διονύσιος Παππᾶς Ἰβηρίτης 1
Ὁ Ὁσ. Θεοδόσιος Ἰβηρίτης Ἠπειρώτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος Ἰβηρίτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Γεράσιμος Ἰβηρίτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Πανάρετος Ἰβηρίτης 1
Ὁ Πανοσ. Προηγούμενος Διονύσιος Ἰβηρίτης Μακεδὼν 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον τοῦ Διονυσίου 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Κουτλουμουσίου 2
Ὁ Πανοσ. ἀρχ. Διονύσιος Κουτλ. ἐκ Βενδίστης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Μελέτιος Κουτλουμουσιανὸς Λευκάδιος 1
Ὁ Ὁσ. Χαρίτων Κουτλουμουσιανὸς Ἠπειρώτης. 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος 2
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος Παντοκρατορινὸς Κυδωνιεὺς 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Δανιὴλ Θάσιος Παντοκρατορινὸς 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Καρακάλλου 1
Γαλακτίων μοναχὸς ἐκ τοῦ Καρακαλλινοῦ κελλίου ἅγιος Γεώργιος 1
Βενέδικτος μοναχὸς ἐκ τοῦ κελλίου ἅγιος Γεώργιος 1
Ἰωσὴφ πνευματικὸς ἐκ τοῦ κελλίου ἅγιος Στέφανος 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Εὐγένιος Φιλοθεΐτης 1
Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Εὐφράτιος Φιλοθεΐτης 1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Δοχειαρίου 2
Πολύκαρπος Δοχειαρίτης 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Σιμόπετρας 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Ζωγράφου 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Ἐσφιγμένου 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον ἁγίου Παύλου 1
Τὸ ἱερὸν κοινόβιον Ῥωσσικοῦ 2
Ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Κοινότης Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος 1
Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ τοῦ ἱεροῦ κοινοβίου Γρηγορίου 1

ΕΝ ΜΙΤΥΛΗΝΗ

	Σωμ.
Ὁ Σ. Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος	1
Κύριλλος Ἱεροδιάκονος Παπαδόπουλος	1
Ἐμμανουὴλ Θ. Τσαρμογέλης	1
Ἱερεὺς Σπυρίδων Δημητρίου	1

ΕΝ ΤΡΙΚΚΗι ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ὁ ἅγιος Τρίκκης Μελέτιος	1
Σχολεῖα Τρίκκης διὰ τῶν ἐφόρων.	3
Ἱερὰ Μονὴ μετεώρων τῆς Μεταμορφώσεως.	1
Ἱερὰ Μονὴ μετεώρων τοῦ ἁγίου Στεφάνου	1
Ἱερὰ Μονὴ Δουσικοῦ τοῦ ἁγίου Βησσαρίωνος	1
Δημητράκης Κ. Συμῆ	1
Στέφανος Κ. Συμῆ	1
Γεώργιος Στεφ. Κανούτα	1
Χρῆστος Α. Βλιτζάκης	1
Ἀθανάσιος Κ. Τζούκα	1
Θεμιστοκλῆς Σταμουλάκη	1
Γεώργιος Τακιατζῆς ὁ τῶν Σχολίων τῆς Τρίκκης Ἐπόπτης.	1
Δημήτριος Τζιαχτζήρης ἰατρός.	1
Ἀθανάσιος Κ. Σιπυργιώτης	1
Α. Παπαθανασίου	1
Γεώργιος Πάτροκλος	1
Δημάκης Νάκου Καστανιώτης	1
Ἀναγνώστης Πιλέκης Δραγοδιστηνός	1

	Σωμ.
Δημήτριος Γ. Πιριτζόπουλος	1
Στέφανος Γ. Μπεκόπουλος καὶ ἀδελφοὶ	1
Ἀναστάσιος Γ. Ζουρνατζόπουλος	1
Ἀναγνώστης Παππα-Κωνσταντίνου	1
Ἰωάννης Ἀντωνίου	1

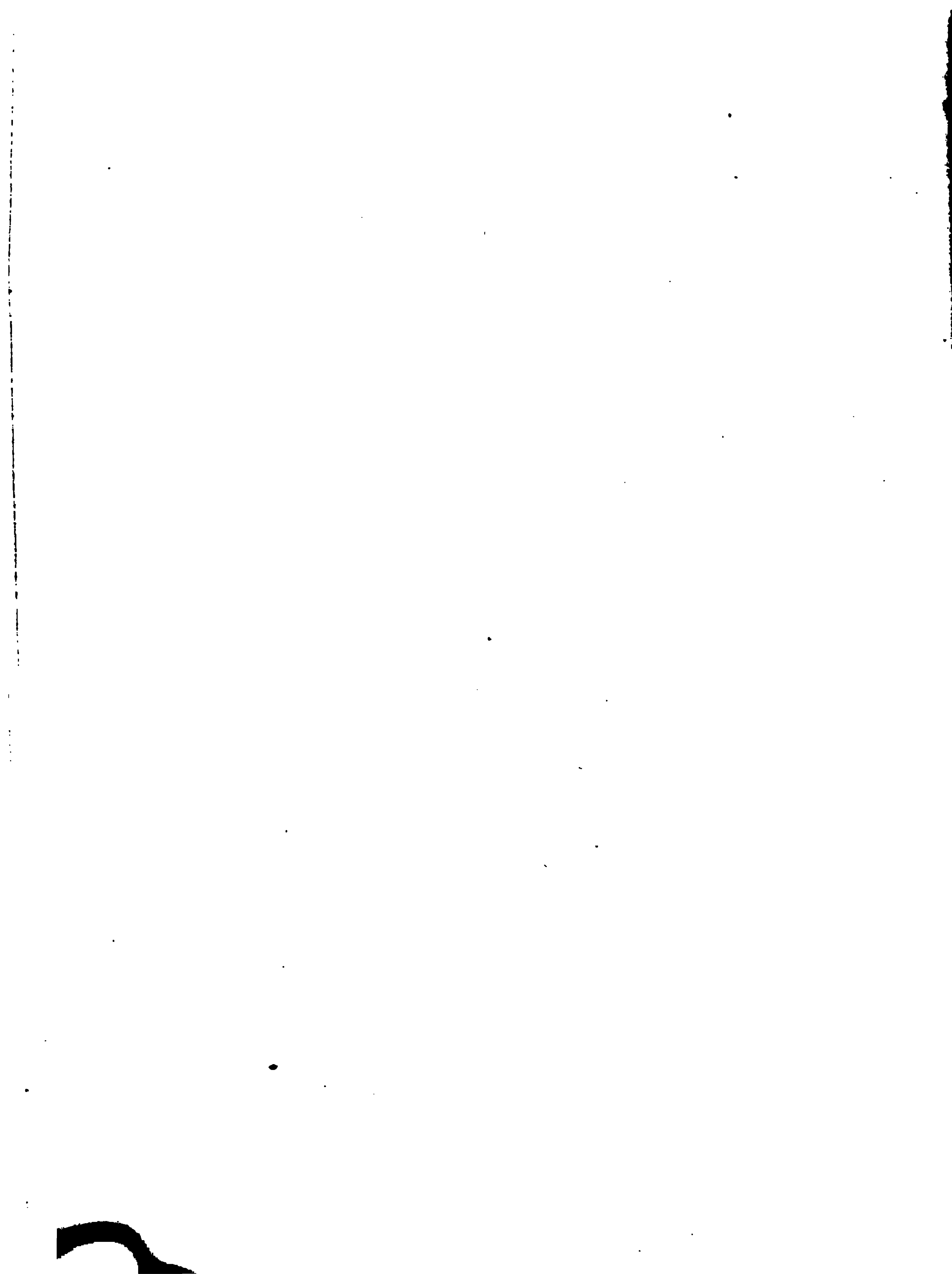
ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ παναγίου Τάφου	1
Ὁ Πανοσ. Φώτιος Σχολάρχης	1
Ὁ Πανοσ. Παΐσιος ἡγούμενος τοῦ τιμίου Προδρόμου	1

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑι

Ὁ Παναγ. καὶ Μακαριώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος	1
Ὁ ἅγιος Ξανθουπόλεως Ἰγνάτιος	1
Ὁ Ἀρχιμανδρ. Γρηγόριος Γῶγος	1
Ὁ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Παναγ. καὶ Μ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γερμανὸς Καλλιγᾶς	1
Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σινᾶ	2
Ἰγνάτιος ἱεροδιάκονος	1
Ἀμβρόσιος ἱεροδ. Σφακιανάκης	1
Ὁ Καθηγούμενος τῆς ἐν Παλαιῷ Καΐρῳ ἱερ. Μονῆς Μητροφάνης	1

6574 002

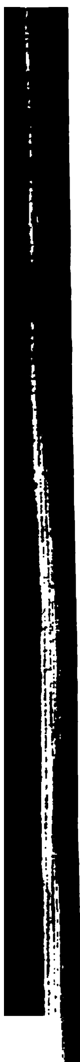

95.H

Εὑρίσκεται ἐν Ἀθήναις παρά-τε τῷ συγγραφεῖ καὶ τισι τῶν βιβλιοπωλῶν.

Τιμᾶται φράγκ. 20

3 2044 073 502 718

